
Religion i Ursula K. Le Guins fantasy

En analyse av to litteraturvitenskapelige tilnærminger

RELV 350

VÅREN 2023

KAIA TANGE JENSEN

Masteroppgave i religionsvitenskap
Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap

Religion i Ursula K. Le Guins fantasy

En analyse av to litteraturvitenskapelige tilnærminger

Kaia Tange Jensen, 2023.

<https://bora.uib.no/>

Abstract

The relation between religion and fantasy, or fantastic literature, is becoming a widespread topic of discussion among academics. How religion in fiction is discussed, understood, and represented is a result of interpretations and is not predetermined, or is it? My goal with this Master's thesis in Religious Studies has been to gain insight into how researchers approach works of fiction to identify religion in them. To achieve this, two literary scholars, David S. Hogsette and Elizabeth Anderson, have been the subjects of my two case studies. An investigation of how scholars of literature identify religion in works of fiction can contribute to reflections on how scholars of religion themselves operate.

I have examined two scholarly readings of Ursula K. Le Guin's fantasy novels *A Wizard of Earthsea* (1986) and *Voices* (2006). I have summarized their readings and highlighted the methods they have employed. As my theoretical framework, I have used reader-oriented literary theory (based on Wolfgang Iser) and situated knowledges (based on Donna Haraway). My findings point to the fact that both the research subjects and the research objects affect how religion is read into or out of works of fiction.

Forord

Etter fem år ved Universitet i Bergen markerer dette prosjektet slutten på min student-tilværelse. Det å skrive en masteroppgave har vært utfordrende, med sine tilhørende opp- og nedturer, er det godt å endelig kunne sette siste punktum. Jeg hadde imidlertid aldri fått det til om det ikke var for de flotte menneskene jeg har hatt rundt meg i denne prosessen:

Først og fremst vil jeg rette en stor takk til min veileder Bjørn Ola Tafjord, som med sine kloke ord og faglige kunnskap har hjulpet meg gjennom denne prosessen. Bjørn Ola, du har motivert og støttet meg når det har sett mørkt ut, du har kommet med gode og konstruktive tilbakemeldinger som jeg så sårt har trengt. Du har vært enestående gjennom denne prosessen, og jeg hadde ikke kommet i mål hadde det ikke vært for deg. Tusen takk!

Jeg vil også rekke en stor takk til mine kjære medstudenter på lesesal 317. Takk for alle hyggelige, og uhyggelige, stunder vi har hatt sammen. Det har vært godt å ha noen å både få ut frustrasjon sammen med og å diskutere faglige utfordringer med. De siste fem årene hadde ikke vært det samme uten dere.

Denne masteroppgaven hadde heller ikke vært mulig uten venner og familie. Takk til mamma og pappa for at dere vet hva jeg trenger å høre og kommer med motiverende ord. Takk til min kjære samboer Håkon, din støtte i dette prosjektet har vært uvurderlig, du får meg bestandig i bedre humør.

Jeg vil rette en siste takk til alle som jeg ikke har nevnt, men som har tatt seg tid til å spørre meg om hvordan det går med masteroppgaven min. Deres spørsmål har vært inspirerende og har ledet til en rekke nye tanker som har hjulpet meg videre i prosjektet. Takk for at dere har vist interesse for mitt arbeid.

Bergen, 14. mai 2023.

Kaia Tange Jensen

Innholdsfortegnelse

ABSTRACT	V
FORORD	VII
KAPITTEL 1 – INTRODUKSJON	1
1.1. INNLEDNING OG AKTUALISERING	1
1.2. PROBLEMSTILLING.....	2
1.3. OPPGAVENS UTFORMING	4
2. KAPITTEL 2 – BAKGRUNN OG TIDLIGERE FORSKNING	6
2.1. FELT- OG KONTEKSTAVKLARING	6
2.1.1. FORSKNING PÅ FORSKNING	6
2.1.2. HVA ER FANTASY-LITTERATUR?	7
2.1.3. HVA ER LITTERATURVITENSKAP?	9
2.1.4. URSULA K. LE GUIN	11
2.2. TIDLIGERE FORSKNING PÅ FORHOLDET MELLOM RELIGION OG SKJØNNLITTERATUR	13
2.3. TIDLIGERE FORSKNING PÅ URSULA K. LE GUIN	16
2.4. OPPSUMMERING	18
3. KAPITTEL 3 – TEORI OG METODE	19
3.1. TEORETISKE VERKTØY	20
3.1.1. HVA ER LESERORIENTERT LITTERATURTEORI?	20
3.1.2. HVORFOR LESERORIENTERT LITTERATURTEORI?	22
3.1.3. OPPSUMMERING AV LESERORIENTERT LITTERATURTEORI	23
3.1.4. HVA ER SITUERT KUNNSKAP?	23
3.1.5. HVORFOR SITUERT KUNNSKAP?	24
3.1.6. OPPSUMMERING SITUERT KUNNSKAP	25
3.1.7. LESERORIENTERT LITTERATURTEORI OG SITUERT KUNNSKAP	25
3.2. FORSKERROLLEN – DESIGN OG PREMISS	27
3.3. FORSKNINGSPROESSEN.....	28
3.3.1. UTVELGELSE AV MATERIALE.....	29
3.3.2. ANALYSESTRATEGI.....	30
3.3.3. ANALYSEN	31
3.4. OPPSUMMERING	32
4. KAPITTEL 4 – DAVID S. HOGSETTE	33
4.1. HVEM ER DAVID S. HOGSETTE?.....	33
4.2. FORMÅLET MED ARTIKKELEN	34
4.3. GJENGIVELSE AV ARTIKKELEN	37
4.3.1. <i>THE WAY OF THE FANTASIST</i>	37
4.3.2. <i>LE GUIN´S TAOISM</i>	38
4.3.3. <i>EARTHSEA´S EQUILIBRIUM AND THE TAOIST WAY OF NATURE</i>	39

4.3.4.	<i>THE INSUFFICIENCY OF NECESSARY MORAL REGULATION</i>	40
4.3.5.	<i>ABANDONING DESIRE IN TAOIST MORAL DEVELOPMENT</i>	40
4.3.6.	<i>SELF-SACRIFICE AS TAOIST MORAL DEVELOPMENT</i>	41
4.3.7.	<i>THE EXISTENTIAL PROBLEM OF WU WEI AND TAOIST ETHICS</i>	41
4.3.8.	<i>CONCLUSION – POSTSECULAR ESCAPE, RECOVERY AND CONSOLATION</i>	43
4.4.	HVA HAR HOGSETTE GJORT I ARTIKKELEN?	43
4.4.1.	FORMÅLET MED FORSKNINGSPROSJEKTET	44
4.4.2.	BEGREPSBRUKEN TIL HOGSETTE	45
4.4.3.	ÉN MÅTE Å LESE LE GUIN PÅ	47
4.5.	OPPSUMMERING	48
5.	<u>KAPITTEL 5 – ELIZABETH ANDERSON</u>	50
5.1.	HVEM ER ELIZABETH ANDERSON?	50
5.2.	FORMÅLET MED ARTIKKELEN	51
5.3.	GJENGIVELSE AV ARTIKKELEN	52
5.3.1.	<i>ABSTRACT</i>	52
5.3.2.	<i>INTRODUCTION</i>	52
5.3.3.	<i>RELIGION IN ANSUL</i>	54
5.3.4.	<i>RELIGIOUS CONFLICT AND LE GUIN ´S CRITIQUE OF MONOTHEISM</i>	54
5.3.5.	<i>THE ORACLE ´S CAVE: ALTERITY WITHIN</i>	57
5.3.6.	<i>CONCLUSION</i>	57
5.4.	HVA HAR ANDERSON GJORT I ARTIKKELEN?	58
5.4.1.	INNRAMMINGEN AV ARTIKKELEN I RIVERAS TEOLOGI	58
5.4.2.	UTVELGELSEN AV LE GUIN ´S <i>VOICES</i> (2006)	60
5.4.3.	TILSTEDEVÆRELSEN AV RELIGION I ANSUL	61
5.5.	OPPSUMMERING	63
6.	<u>KAPITTEL 6 – DRØFTING AV TILNÆRMINGENE</u>	64
6.1.	LESERORIENTERT LITTERATURTEORI SOM TEORETISK VERKTØY	64
6.2.	SITUERT KUNNSKAP SOM VERKTØY	67
6.2.1.	HVEM ER FORSKERNE?	68
6.2.2.	HVA ER FORMÅLET MED ARTIKLENE?	69
6.2.3.	INNRAMMINGEN AV ARTIKLENE I ANDRE TEORETISKE PERSPEKTIV	71
6.2.4.	SITUERINGEN AV LE GUIN	74
6.3.	HVORDAN LESER TO LITTERATURVITERE RELIGION INN I ELLER UT AV LE GUIN?	74
7.	<u>KAPITTEL 7 – AVSLUTNING</u>	77
7.1.	OPPSUMMERING AV OPPGAVEN	77
7.2.	STUDIENS STYRKER OG SVAKHETER	78
7.3.	KORT OM RELIGIONSVITENSKAPEN	79
7.4.	VEIEN VIDERE	80
	<u>REFERANSER:</u>	XI

Kapittel 1 – Introduksjon

1.1. Innledning og aktualisering

Denne masteroppgaven i religionsvitenskap tar sikte på å undersøke tilnærminger som to litteraturvitere bruker for å lese religion inn i eller ut av Ursula K. Le Guin (1929-2018) sine fantasy-romaner. På hvilke måter leser forskere religion inn i eller ut av verk som *A Wizard of Earthsea* (1968) og *Voices* (2006)? Hva har faglig bakgrunn, interesser og forskningsformål å si for hvordan de finner religion? Og hva oppnår de med å identifisere og fremheve det de mener er religion i denne skjønnlitteraturen?

Koblingen mellom religion og fantasy, eller fantastisk litteratur, er i ferd med å bli et utbredt diskusjonstema, ikke bare blant akademikere, men også i populærkulturen. Religion og fantasy er et emne av interesse innenfor fag som litteraturvitenskap, historie, filosofi, teologi, kulturvitenskap og ikke minst er det relevant for religionsvitenskapen. Fra mitt faglige ståsted vil det være interessant å ta et skritt tilbake, eller til siden, for å belyse hvordan forskere fra en annen fagdisiplin finner og beskriver religion eller religiøsitet i litteraturen. Oppgaven min er derfor ikke en egen søken etter religion i Ursula K. Le Guins bøker. Den handler heller om å undersøke hvordan to andre forskere har funnet religion i verkene hennes, og hva de har gjort med det. Gjennom en analyse av metodene de benytter, vil oppgaven undersøke religion som tema i Le Guins verk. Dette vil bidra til en bredere forståelse av hvordan litteraturvitere kan benytte seg av ulike tilnærminger for å undersøke og analysere religion i litterære tekster. Med utgangspunkt i det jeg dermed finner ut, vil oppgaven avsluttes med en kritisk refleksjon eller metarefleksjon om forskeres forutsetninger og metoder for å identifisere religion i skjønnlitterære verk, religionsvitere inkludert.

I fantasy-litteraturen blir leseren ofte transportert til en verden full av magi og mystikk, befolket av skapninger og karakterer som gjerne er ganske forskjellige fra alt vi kjenner til i virkeligheten. Men mens fantasien skaper en fiktiv virkelighet som kan ta oss bort fra vårt daglige liv, har den også en tendens til å låne elementer fra den virkelige verden, inkludert religion. Religion har vært en kilde til mening og inspirasjon for mennesker i tusenvis av år, og dens innflytelse kan ikke undervurderes. Fantasy-

forfattere har også tatt opp dette temaet og utforsket spørsmål om ritualer, makter, tro, moral og eksistens gjennom bruken av religiøse temaer og symbolikk. Hvilket igjen har ført til at religionsforskere har undersøkt denne koblingen mellom religion og fantasy-litteratur. Ideen til denne oppgaven kom som en konsekvens av min kjærlighet til bøker som utforsker nye verdener av fantasi, eventyr og spenning samt et ønske om å tilføre noe nytt til fagfeltet.

I det religionsvitenskapelige feltet finner man nå ganske mye faglitteratur som berører temaet religion og fantasy, dette inkluderer undersøkelser av religion i fantasy-romaner, hvordan religion er blitt brukt som et virkemiddel, hvordan det kan ha dannet nye religioner eller forsøk på å forene sjangeren med kristen tro.¹ Målet med denne oppgaven er å ta et skritt tilbake ved å undersøke hvordan forskere fra en annen disiplin enn religionsvitenskapen har funnet religion i fantasy-romaner. Man kan argumentere for at religion og litteratur er to kulturelle størrelser som smelter inn i hverandre, følgelig har det vært relevant å se til litteraturvitenskapen i denne undersøkelsen. Et annet argument som taler for å se til litteraturvitenskapen er at litteraturvitere, som navnet tilsier, forsker på litteratur, en sentral del av denne undersøkelsen.

1.2. Problemstilling

Jeg skal undersøke ulike måter religion har blitt lest inn i eller ut av fantasy-verkene til den amerikanske forfatteren Ursula K. Le Guin. Dette innebærer å stille et grunnleggende spørsmål: Hvordan identifiserer forskere religion i skjønnlitteratur? Dette spørsmålet er stort og kan ikke besvares i sin helhet. Men det kan undersøkes gjennom case-studier. Jeg har valgt meg ut to forskere fra litteraturvitenskapen og deres arbeid med Le Guin som til sammen vil utgjøre forskningsmaterialet mitt. Det er viktig å presisere at disse to forskerne, selv om de kommer fra samme fagfelt eller disiplin, ikke er representative for hele faget eller disiplinen. Verkene til Le Guin er selvsagt heller ikke representative for all fantasy-litteratur.

---

¹ Se for eksempel artiklene i tidsskriftet *Religion* (2016) vol.46, nr. 4, et temanummer om religion og fiksjonslitteratur.

Relevante spørsmål som må stilles, er: Hvilke metoder bruker disse forskerne? Hvilke eksplisitte eller implisitte teorier om religion tar de utgangspunkt i? Hvilke spørsmål stiller de? Hva er hovedformålene for forskningsprosjektene deres? Hvordan er den faglige bakgrunnen deres av betydning for lesningene deres av Le Guins bøker? Hva er de primært opptatt av i sine lesninger? Alle disse spørsmålene vil være relevante opp mot problemstillingen min:

Hvordan leser to litteraturvitere religion inn i og ut av Ursula K. Le Guin sine fantasy-verker?

Oppgaven vil dermed vise to eksempler på måter forskere kan forholde seg til religion i fantasy-litteratur. Problemstillingen tar utgangspunkt i at jeg har et avgrenset materiale, som jeg har funnet gjennom flerstegsutvelgelse.

Hensikten bak problemstillingen er som nevnt å studere ulike måter religion er blitt lest inn i eller ut av Le Guin sine verk. For å belyse problemstillingen formulerte jeg også to forskningsspørsmål. Jeg ønsket å sikre at problemstillingen og forskningsspørsmålene var i stand til å fange det som ble avdekket i materialet. I tråd med den fleksible eller heuristiske tilnærmingen til forskningsprosessen når man arbeider med kvalitative data, ble forskningsspørsmålene endelig formulert når jeg hadde fått en god oversikt over materialet. De lyder som følger:

- 1) Hvilke metoder benytter litteraturviterne seg av for å identifisere religion i Le Guin sine fantasy-verk?
- 2) Hvordan spiller bakenforliggende premisser inn på deres lesninger av Le Guin?

Disse forskningsspørsmålene vil tillate meg å se på ulike sider ved litteraturviternes lesninger av Le Guin, og besvarelsen av dem vil også bidra med kunnskaper om ulike tilnærminger forskere benytter seg av for å undersøke religion i litterære tekster. Når det gjelder det første forskningsspørsmålet, ser jeg det som nødvendig å avklare allerede her i introduksjonskapittelet hva jeg mener med metoder i denne oppgavesammenhengen. Metode fra gresk «methodos» betyr «det å følge en

bestemt vei mot et mål». I denne oppgaven brukes «metode» i vid betydning om de tilnærmingene eller fremgangsmåtene litteraturviterne benytter seg av.

En studie av hvordan to litteraturvitere nærmer seg, former, finner, skaper eller griper etter religion i skjønnlitteraturen, vil hjelpe meg å forstå bedre akademiske metoder. Dette vil naturligvis ikke gi en fasit på hvordan andre forskere nærmer seg religion i skjønnlitteratur, men det vil være med på å danne et bilde av hvordan det i noen tilfeller gjøres. Denne rammen jeg har etablert her, er viktig for å forstå konteksten og begrensningen for denne oppgaven. Gjennom å undersøke to forskjellige forskeres tilnærming vil jeg trolig finne to ulike fremgangsmåter og perspektiver. For religionsvitere kan det være nyttig å se nærmere på hvordan forskere fra en annen disiplin studerer religion, for å utvide vår egen forståelseshorison, men også for å reflektere over hvorvidt vi går likedan eller annerledes til verks. Det er derfor jeg har valgt å se nærmere på religionsforskere fra en annen disiplin enn religionsvitenskapen.

1.3. Oppgavens utforming

I kapittel 2, som er et bakgrunnskapittel, danner jeg et bakteppe for analysen som kommer i senere kapittel. Dette er for at leserne skal ha grunnleggende kjennskap til feltet og de ulike momentene som inngår i denne studien, for å hjelpe til med kontekst. Kapittelet starter med en felt-og kontekstavklaring av fire bestanddeler: forskning på forskning, fantasy-litteratur, kjennetegn for litteraturvitenskapen og en presentasjon av forfatteren Ursula K. Le Guin (1929-2018). I den neste delen av bakgrunnskapittelet utforsker jeg tidligere forskning på forholdet mellom religion og skjønnlitteratur og tidligere forskning på Ursula K. Le Guin.

Kapittel 3 er delt i tre deler: (1) teori, (2) metode og (3) forskningsprosessen. I den første delen starter jeg med å se nærmere på leserorientert litteraturteori og hva det innebærer. Jeg belyser hvorfor det er relevant for oppgaven min og det jeg skal undersøke. Så supplerer jeg med Donna Haraways teori om situert kunnskap, belyser hva det er, og hvorfor det er relevant i denne oppgaven. Den andre delen av dette kapittelet gjør rede for metoden og fremgangsmåten i dette prosjektet. I den

tredje delen av kapitlet tar jeg for meg forskerrollen, utvelgelse av materiale, analysestrategi og selve analysen.

I Kapittel 4 og 5 presenterer jeg casestudiene mine. Kapitlene tar for seg hver sin artikkel skrevet av hver sin litteraturviter. Kapitlene starter med en redegjørelse av den respektive litteraturviteren og formålet med artikkelen, både forfatters formål og formålet til boken eller tidsskriftet artikkelen er publisert i. Så følger en kort gjengivelse av artikkelen. Deretter gjør jeg rede for metodene deres for å lese religion inn i eller ut av Le Guins verk og på hvilke måter de virker på lesningene av Le Guin.

I kapittel 6 samler jeg funnene fra de to foregående kapitlene og setter dem opp mot teoriene som er gjort rede for i kapittel 3. Jeg diskuterer analysen og besvarer problemstillingen og forskningsspørsmålene stilt i dette introduksjonskapitlet.

Kapittel 7 avslutter oppgaven. Her oppsummerer jeg oppgavens hovedfunn og reflekterer rundt studiens styrker og begrensninger. Dette kapitlet avsluttes med forslag til videre forskning.

2. Kapittel 2 – Bakgrunn og tidligere forskning

Med dette kapittelet vil jeg gi en oversikt over relevant bakgrunn for prosjektet mitt. Dette vil jeg gjøre ved å innledningsvis presentere en felt- og kontekstavklaring for forskning på forskning, fantasy, litteraturvitenskap og Ursula K. Le Guin. Deretter vil jeg sette søkelyset på tidligere forskning på forholdet mellom religion og skjønnlitteratur, før jeg avslutningsvis trekker frem tidligere forskning på Le Guin. Kapittelet skal danne et bakteppe for det som kommer senere i analysen og diskusjonen.

2.1. Felt- og kontekstavklaring

I denne oppgaven er det fire bestanddeler som er nødvendige å klargjøre. Disse vil avklares i denne seksjonen. Det første feltet jeg skal se nærmere på, er «forskning på forskning», det andre er «fantasy», det tredje er «litteraturvitenskap» og til slutt vil jeg ta for meg forfatteren Ursula K. Le Guin (1929-2018). Til tross for at dette er en religionsvitenskapelig oppgave, vil jeg ikke presentere noen avklaring på religionsbegrepet. Med den utvalgte tilnærmingen i denne oppgaven vil det ikke være formålstjenlig med en religionsdefinisjon, det er ikke jeg som skal definere hva som er religion, det er hva litteraturviterne anser som religion, som er relevant i denne oppgaven.

2.1.1. Forskning på forskning

Jeg vil starte med å plassere meg i feltet forskning på forskning, og vil derfor foreta en avklaring på hva dette feltet tar opp i seg. For å plassere meg i feltet vil jeg se til tverrfaglige studier av vitenskap, teknologi og samfunn (STS). Denne typen forskning er opptatt av hvordan komplekse og delvis abstrakte ting blir «skipet» eller fremstilt i verden, ting som for eksempel religion, og hvordan forskere og forskning bidrar aktivt til dette. Jeg vil se særlig til to forskere som er relevante for de bakenforliggende premissene i mitt prosjekt: Bruno Latour og Marisol de la Cadena. Latour og de la Cadena har bidratt til utviklingen av STS og dens tverrfaglighet.

Den franske sosiologen Bruno Latour (1947-2022) var en tydelig bidragsyter i utviklingen av aktør-nettverksteorien (ANT) på 1980- og 1990-tallet. Teorien har blitt en av de mest innflytelsesrike og kontroversielle teoriene innenfor sosiologi og

sosialantropologi, og blir også benyttet innenfor en rekke fagfelt som blant annet teknologistudier og vitenskapsstudier (STS). Kort fortalt kan man si at ANT tar utgangspunkt i en forståelse av verden som består av ulike aktører, og et nettverk av relasjoner mellom disse aktørene (Latour, 2005, s. 4, 28, 32, 64-65). ANT kan regnes som både teori og praksis hvor man aktivt forsøker å identifisere aktørene, deres handlinger og effektene de skaper, altså å spore koblingene mellom de involverte aktørene, handlingene og effektene. ANT åpner opp for en kompleks og flersidet analyse med utgangspunkt i empirisk nærstudie av praksiser.

Marisol de la Cadena er en peruansk antropolog, mest kjent for sitt arbeid med å utforske og forstå forhold mellom mennesker og miljø i Andesfjellene (de la Cadena, 2010, 2015, 2018). I boken *Earth Beings: Ecologies of Practice across Andean Worlds* (2015) undersøker hun blant annet hvordan begrepet «religion» virker. Med begrepet «*not only*» introduserer hun en tanke om at man kan se på bestemte praksiser, gjenstander eller tekster som religion, men dersom man velger å se på noe bare som religion så begrenser vi det, det er alltid mer (de la Cadena, 2015). Hvorvidt noe er religion eller ikke, blir bestemt i konkrete historiske handlinger eller møter som ofte involverer forskere. Eller i denne oppgavens tilfelle i møter mellom litteraturviteren og det litterære verket.

Forskning på forskning kan også kalles metastudie. Metastudie er da studie av selve forskningen, dette vil også inkludere dens metoder. Målet med denne typen forskning er å forstå hva forskning er med på å skape eller skipe. For Latour dreier det seg blant annet om å forstå hvordan de ulike involverte aktørene samhandler, for de la Cadena handler det blant annet om å få innsikt i forskeres fremstilling av religion. Det at de to overnevnte forskerne kommer fra sosiologien og antropologien gjør at veien med å overføre arbeidet deres til en religionsvitenskapelig studie, ikke er veldig lang.

2.1.2. Hva er fantasy-litteratur?

Ordet «fantasy» er blitt brukt til å bety så mange forskjellige ting, både i hverdagslig tale og ved akademisk bruk. Jeg anser det som nødvendig å sette av litt plass her til å definere hva det er i denne oppgaven. Enkelte kritikere bruker betegnelsene fantastisk litteratur og fantasy om hverandre, men i norsk sammenheng er det

vanligere å se på fantasy som en undergruppe av fantastisk litteratur. Som en følge av dette ser jeg det som relevant å gjøre rede for hva som legges i disse to begrepene, *fantastisk litteratur* og *fantasy*.

Fantastisk litteratur – en samlebetegnelse for litteratur som på ulikt vis bryter med konvensjonelle oppfatninger av hva som er sannsynlig. Herunder finner vi fabellitteratur, science fiction, sagn, eventyr, mytiske fortellinger, fantasy osv. Enkelte forskere, særlig den fransk-bulgarske lingvisten, litteraturviteren og kritikeren Tzvetan Todorov (1939-2007), gir begrepet en mer avgrenset betydning. Todorovs bok om det fantastiske (1970) har hatt stor innflytelse på begrepet. Han avgrenser «det fantastiske» mot henholdsvis «det uhyggelige» og «det vidunderlige». Den «rene» fantastiske sjangeren kjennetegnes ifølge Todorov av at leseren ikke vet hvorvidt det finnes en rasjonell forklaring på de merkelige hendelsene som blir skildret (2007, s. 62). Den fantastiske sjangeren er avhengig av en slik «nøling» eller ambivalens på leserens vegne. Dersom det er en rasjonell løsning på referanseproblemer, eksempelvis ved at de irrasjonelle hendelsene viser seg å være resultatet av en drøm, er teksten «uhyggelig» og ikke fantastisk (Todorov, 2007). Dersom det viser seg at overvirkelige eller mytiske makter står bak de merkelige hendelsene, er teksten heller ikke fantastisk, men «vidunderlig». Slik Todorov utlegger begrepet er det fantastiske en snever kategori.

I *litteraturvitenskapelig Leksikon* av Jakob Lothe, Christian Refsum og Unni Solberg (2007) blir *fantasy* definert som fiksjonslitteratur som bryter med samtidens forventinger om sannsynlighet, oftest gjennom fri bruk av mytiske, eventyraktige og overnaturlige elementer (2007, s. 62). Denne definisjonen ligner mye på den av «fantastisk litteratur», men er mulig å skille, slik Marshall B. Tymn m.fl. (1979) gjør, mellom 1) «high fantasy» og 2) «low fantasy».

1. Den verden som skildres i en high fantasy-roman, er en avsondret og oppdiktet verden der merkelige og unaturlige hendelser er mulige. Ofte lånes det motiver fra tidligere historiske epoker, særlig middelalderen, ofte opptrer det riddere, hekser, trollmenn, drager og andre mytiske vesen. Mens science fiction oftest inkluderer vitenskapelige eller pseudovitenskapelige elementer i

fiksjonen, inneholder denne typen fantasy-litteratur oftere referanser til trolldom og mytiske forhold (2007, s. 62).

2. I såkalt «low fantasy» fremstilles en velkjent verden som invaderes av mytiske eller overnaturlige vesener eller fenomener. Dette er for eksempel vanlig i skrekk-litteraturen og i skrekkfilmen, f.eks. *Ufoer og levende døde* (2007, s. 62).

En forfatter av fantasy må skape en verden, hvor det som i vår verden ikke er mulig, ikke bare er mulig, men også naturlig. Dette kan oppnås ved å skape en såkalt sekundærverden. Den svenske litteraturviteren Maria Nikolajeva deler sekundærverdenene inn i tre ulike kategorier: *åpne, implisitte og lukkede sekundærverdener* (Nikolajeva, 2009, s. 13-15). Den åpne sekundærverdenen er en verden som har en tilknytning til vår virkelighet. I fortellinger med en åpen sekundærverden møter vi karakterer som beveger seg mellom vår verden og en verden hvor magi og mytologiske vesener befinner seg. *Narnia* (1950-56) av C.S. Lewis vil være et eksempel på en fortelling som har denne typen sekundærverden. En implisitt sekundærverden vil ta utgangspunkt i vår verden, hvor naturlovene og dyr/vesener er som i vår virkelige verden. Det fantastiske i denne verden er som regel skjult for flertallet, og det er karakterene vi møter i fortellingen som kjenner til eller selv er et vesen av den fantastiske typen. Et eksempel på en slik implisitt sekundærverden finner vi i J.K. Rowlings fortelling om den unge trollmannen *Harry Potter* (1997-2007). Dersom en forfatter i sin helhet har skapt et eget univers, med de skapningene forfatteren selv mener eksisterer der, har vi en lukket sekundærverden. I denne verdenen kan eksempelvis magi være en naturlig del av verden. Tolkiens univers i *Hobbiten* (1937) og *Ringenes Herre* (1954-55) er kjente fortellinger med denne typen sekundærverden. Bøkene som omtales i denne oppgaven, *A Wizard of Earthsea* (Le Guin, 1968) og *Voices* (Le Guin, 2006), tilhører siste kategori, lukket sekundærverden. Jeg har nå satt søkelys på en sjanger innenfor litteraturen, og vil i neste del løfte blikket og se nærmere på litteraturvitenskapen.

2.1.3. Hva er litteraturvitenskap?

Litteraturvitenskap er et sentralt moment i denne oppgaven, da det er en undersøkelse av to litteraturviteres metoder. Følgelig vil det være nødvendig for meg

å kort gjøre rede for hva som kjennetegner litteraturvitenskapen som fag, og hva som er fagets metoder.

Erik Bjerck Hagen, professor i allmenn litteraturvitenskap ved Universitetet i Bergen, ga i 2003 ut boken *Hva er litteraturvitenskap*. Hagen (2003, s. 7) innleder boken med påstanden: Litteraturvitenskapens kanskje edleste oppgaver er å få oss som leser og liker litteratur, til å lese den bedre og like den mer. Denne påstanden leder til spørsmål om hva det vil si å lese godt, og hva det innebærer å like litteratur. Ved å stille slike selvrefleksive spørsmål, er man ifølge Hagen (2003, s. 7) inne i det som er det spesifikt *vitenskapelige* ved litteraturvitenskapen. Basert på det Hagen (2003) skriver kan man argumentere for at litteraturvitenskapen er en tolkende disiplin. Det handler tidvis om å felle smaks-dommer over hva som er god eller dårlig litteratur, hva som er godt skrevet.

Litteraturvitenskapen er et felt som består av ikke bare uendelig mange litterære verk, men også et nesten like stort antall begreper, spørsmål og problemer som er i stadig bevegelse (Haugen, 2003, s. 9). Det samme kan sies å være gjeldende for antall teoretiske perspektiv litteraturvitere benytter seg av for å lese, analysere, fortolke og diskutere litteratur. Litteraturviter Mads B. Claudi (2013, s. 21) skriver at litteraturvitenskapen kjennetegnes av et mylder av teoretiske posisjoner og tilnærminger. Siden begynnelsen av 1900-tallet har en rekke teoretikere beskjeftiget seg med spørsmål om hvordan man bør lese og forstå litteraturen (Claudi, 2013, s. 12). Noen eksempler på teoretiske posisjoner og tilnærminger vil være: *strukturalisme, poststrukturalisme og dekonstruksjon, leserorientert litteraturteori, psykoanalytisk litteraturteori, marxistisk litteraturteori, feministisk litteraturteori, postkolonialistisk litteraturteori og nyhistorisme*.² De mange ulike teoretiske tilnærmingene til litteraturen peker mot et sentralt aspekt ved nyere litteraturvitenskapelig forskning, nemlig mangfoldet av metoder og retninger (Claudi, 2010, s. 17). Det vil følgelig være utfordrende å si noe generelt om litteraturvitenskapens metoder. Man vil alltid kunne ha lest, analysert, fortolket og diskutert litteraturen med et annet perspektiv eller en annen begrunnelse, som igjen ville ha ledet til andre observasjoner eller vektlegging av andre momenter.

---

² Se *Litteraturteori* av Mads B. Claudi 2013

I dag er litteraturvitenskapen et svært mangslungent felt som teoretisk og metodisk spenner svært vidt (Claudi, 2013, s. 21). Dette åpner for at tekster kan leses på forskjellige måter innenfor forskjellige teoretiske rammer. Likevel er det to sentrale momenter i litteraturvitenskapens arbeid med tekst og litteratur jeg ser meg nødt til å omtale nærmere: *analyse* og *tolkning*. I Mads B. Claudi sin bok *Litterære grunnbegreper* (2010), gjør han rede for hva som legges i de to begrepene innenfor litteraturvitenskapen. Analytisk arbeid med tekst tar ikke bare sikte på å presentere måter å forstå tekst på, men også å avdekke og presisere hvilke forutsetninger disse forforståelsene hviler på (Claudi, 2010, s. 7). Målet med en analyse er å undersøke hvilke bestanddeler våre observasjoner og inntrykk består av, og basert på dette begrunne hvorfor vi forstår noe som vi gjør (2010, s. 7). Claudi (2010, s. 6) slår fast at tolkning ikke er noe vi bedriver fra tid til annen når vi av ulike grunner studerer en tekst grundig, vi tolker uavlatelig alt hva vi opplever. Gjennom tolkning tillegger vi våre observasjoner mening, vi forsøker å forklare dem (Claudi, 2010, s.6). Oppsummert kan man si at litteraturvitenskapen som fag eller felt handler om å stille spørsmål til litteraturen, og at man kan gjøre dette ved å benytte seg av mangfoldige teoretiske perspektiv eller metoder. I den følgende delen vil jeg presentere forfatteren av verkene litteraturviterne har lest, Ursula K. Le Guin (1929-2018).

2.1.4. Ursula K. Le Guin

Possibility and permission, these are the gifts Le Guin gave us. She inspired a generation of writers to unshackle from realism—a mode she once accused of centering the human undeservedly—in favor of her wide and generous vision.

- Karen Jay Fowler, *The Washington Post* (2018).

Da Ursula K. Le Guin gikk bort i januar 2018, skrev forfattere, akademikere og lesere fra hele verden lovtaler og litterære hyllester for å feire livet til denne svært innflytelsesrike forfatteren. Den engelske forfatteren Neil Gaiman skrev følgende om hennes innflytelse: "Her essays on writing changed me as a young writer, made me see the craft more seriously and made me try always to remember the joy in it". I hyllestene er det særlig denne gleden som kommer frem, en glede over eget arbeid, enten det var science fiction, fantasy, poesi, barnelitteratur, litteraturkritikk eller romaner om skrivehåndverket, fantasiens gleder fløt gjennom ordene hennes. Le Guin har med sin lange, uforutsigbare og særegne karriere etterlatt seg en arv som

er verdig en plass i den litterære kanonen, med romaner som *The Left Hand of Darkness* (1969), *The Dispossessed* (1974) og *Earthsea*-bøkene (1968-2014) som allerede blir ansett som klassikere innen amerikansk litteratur. I *The Left Hand of Darkness* (1969) utforsket hun spørsmål om feminisme og kjønn gjennom sine ambiseksuelle innbyggere i Gethen, mens i *Always Coming Home* (1985), den fiktive antropologiske beretningen om folket i Kesh, er en rik skildring av urfolk som føles mer reelle enn de fleste antropologiske beretninger. Hun skrev om miljøvern i *The Word for World is Forest* (1976), og i *The Wizard of Earthsea* (1968) og *Voices* (2006) har religiøse momenter ledet meg til å skrive en masteroppgave nesten 60 år etter *Earthseas* utgivelse. Listen over verkene hennes strekker seg langt og kunne ha gått videre og videre, hver historie med like dyktig tegnede karakterer som enhver annen mer realistisk fortelling, alltid med dype filosofiske og emosjonelle sannheter. Hennes verk inkluderer 20 romaner, 12 bind med noveller, 11 bind med dikt, 13 barnebøker, fem essaysamlinger og fire oversettelsesverk (<https://www.ursulakleguin.com/home/>).

Ursula Kroeber ble født i 1929 og vokste opp i Berkeley, California.³ Foreldrene hennes var den innflytelsesrike antropologen Alfred Kroeber og forfatter Theodora Kroeber som blant annet skrev boken *Ishi in Two Worlds* (1961). Ursula gikk på Radcliffe College og siden Columbia University. Hun giftet seg med historikeren Charles A. Le Guin i Paris i 1953; de bodde i Portland, Oregon, fra 1958, og hadde tre barn og fire barnebarn. (<https://www.ursulakleguin.com/biography>). Om sin barndom skriver Le Guin:

My childhood was what is called “happy.” My parents were loving, kind, and intelligent [...] There were lots of visitors, lots of talk and argument and discussion about everything, lots of books around, lots of music and storytelling. The life of the mind can be a very lively one. I was brought up to think and to question and to enjoy. (<https://www.ursulakleguin.com/ursula-on-ursula>)

---

³ Ursula K. Le Guins fullstendige biografi, beskrivelse av livet hennes og liste over prisene hun har mottatt er å finne på hennes hjemmeside. <https://www.ursulakleguin.com/home/>

Et slikt kreativt miljø vil ha drevet Le Guins unge fantasi og næret hennes kjærlighet til historiefortelling. Kroeber-hjemmet var fullt av intellektuell og kunstnerisk energi. Forskere og studenter fra ulike disipliner (Oppenheimer, for eksempel) var regelmessig på besøk, i tillegg til indianere, flyktninger fra Europa, kunstnere og forfattere, som delte unike og spennende historier med familien (Bain, 1980). Le Guins arbeid utmerker seg for sitt fantasifulle og kulturelle mangfold hvor hun skaper flere verdener med komplekse kulturer og dynamiske sosiale interaksjoner (Hogsette, 2022, s. 150). Hennes oppmerksomhet til etnografiske detaljer stammer i stor grad fra å være datteren til den eminente antropologen Alfred Kroeber, som grunnla antropologiavdelingen ved University of California, Berkeley. Dessuten var hennes mor, Theodora Kroeber, en psykolog som startet sin egen forfatterkarriere på 1950-tallet, med en kunstnerisk visjon og oppmerksomhet til kulturelle og emosjonelle detaljer som påvirket Le Guins kunstneriske utvikling (Coward & Wymer, 1981).

Le Guin var en ambassadør for fantasy og science fiction, og hennes autoritet i denne rollen gjenspeiles i de mange prisene hun fikk for sitt utrettelige kreative arbeid. For eksempel vant hun fem Nebula Awards, fem Hugo Awards, to Jupiter Awards og en Newbery Silver Medal Award. Hun ble tildelt Gandalf Award (Grandmaster of Fantasy) på science fiction-stevnet Worldcon. Hun vant også Locus Award, en HL Davis Award fra Oregon Institute of Literary Arts, Hubbub Award og Asimovs Readers' Award.⁴ Le Guins forfatterskap er virkelig inspirerende, og appellerer til lesere i alle aldre og fra ulike sosioøkonomiske-, etniske- og utdanningsbakgrunner.

2.2. Tidligere forskning på forholdet mellom religion og skjønnlitteratur

Det er gjort mye forskning på forholdet mellom religion og skjønnlitteratur. Jeg vil her presentere noe av forskningen gjort av hovedsakelige skandinaviske forskere. Avslutningsvis vil jeg si noe om hvordan disse prosjektene skiller seg fra eller tilbyr en interessant innfallsvinkel til min oppgave.

---

⁴ <https://www.ursulaklequin.com/awards-honors>

Debatten om forholdet mellom fantasy litteratur og religion har hatt en kraftig utvikling etter filmatiseringen av J.R.R Tolkiens triologi *Ringenes Herre* og J.K. Rowlings *Harry Potter* serie. Plutselig, da hele verden så skjermversjonen av Tolkiens triologi og barn over hele verden var *Potterheads*⁵, innså folk hvor mye et fantasy-verk kan fange den menneskelige fantasien. Den danske religionsviteren Britt Istof er en av forskerne som med sin artikkel *Pophekse, teenage-troldmænd og blockbuster-fans: Fantasy som postmoderne religiøsitet?* (2008) har undersøkt forholdet mellom fantasy og religion. Istof (2008, s. 73) skriver at en grunn til den økte interessen rundt fantasy var at produsentene kunne benytte seg av ulike fangrupper på internett som skapte blest om de ulike produksjonene. Rowlings første bok om Harry Potter ble en umiddelbar salgssuksess da den kom ut i 1997, mens Tolkiens verker har vært i vinden siden 60-tallet da de ble populære i USAs studentmiljøer. Filmatiseringen i seg selv var ikke revolusjonerende, det å filmatisere fantasy hadde blitt gjort før, men kvaliteten, publisiteten og salgstallene på disse tidligere filmatiseringene kunne ikke måle seg med dette nye. Filmene formidlet fantasy til et bredere lag av folket, som igjen førte til at fantasy ble en del av hovedstrømmen i populærkulturen (Istof, 2008, s. 71). Fantasy-sjangeren og litteraturen fikk lesere fra nye grupper, og var ikke lengre en sjanger som hørte hjemme på gutterommet. Barn og voksne i alle aldre leste bøkene og så filmene. Følgelig ble fantasy i større grad enn tidligere en sjanger for alle aldre, det man kan kalle en *crossover* sjanger (Istof, 2008, 63). I fankulturen er det flere trekk som overlapper med det man tenker på som tradisjonell religion: det eksisterer en kanon av viktige tekster, og blant fansen finner man ritualer som rollespill eller *cosplay*, og valfart til nærmest hellige steder som for eksempel filmsett hvor filmene er blitt spilt inn (Istof, 2008, 73).

Erkjennelsen om at denne typen litteratur virkelig kunne fange menneskers fantasi ble fulgt opp av spørsmål knyttet til fantasy-sjangeren. Flere av disse spørsmålene er og dreier seg om de religiøse og åndelige egenskapene til fantasyfortellinger. Seere og lesere fra ulike bakgrunner, mennesker med forskjellige trosretninger, religiøse autoriteter, ateister, så vel som lærde og akademikere uttrykte sine tanker og bekymringer om fantasilitteraturens transcendent natur. Hvor er Gud i fantasiverden? - gitt at det i det hele tatt finnes noen Gud. Er bøker som inneholder

---

⁵ Refererer til felleskapet av Harry Potter fans

magi, demoner og generelt "det overnaturlige", egnet for religiøse mennesker som frykter at denne typen verk kan føre dem og deres barn til det okkulte? Har fantasy-verk virkelig kraft til å lokke folk til det okkulte, eller til å få dem til å vakle i sin tro? Hvilke verdier fremmes av fantasy-romaner? Det faktum at disse og lignende spørsmål har blitt reist, og at folk har blitt så involvert i diskusjonen, er bevis på at fantasilitteraturens evne til å overskride fantasiens grenser og berøre spørsmål som anses som viktige, i dette tilfellet: religion og åndelig liv. Danske Laura Feldt, førsteamanuensis i religionshistorie, skriver i sin artikkel «Religion, fantasyfilm og fantastiske væsener» at det er tilgangen på ulike virkelighetsnivåer som forårsaker publikums draging til fantasy, og i denne verdenen blir magien og det monstrøse fascinerende (Feldt, 2020, s. 70).

I tidsskriftet *Religion* ble det publisert en temautgave i 2016 (vol 46, nr. 4), som utforsket forholdet mellom religion og skjønnlitteratur. Flere av artiklene i utgaven satte søkelys på religion i fantastisk litteratur (Feldt, 2016, s. 550-574, Davidsen, 2016b, s. 521-549, Davidsen, 2016a, s. 489-499, Johannsen, 2016, s. 591-610, Cusack, 2016, s. 575-590). I introduksjonen til temautgaven beskrev gjesteredaktøren, Davidsen (2016a, s. 489-490), hvordan religion og fantastisk litteratur er tett sammenknyttet. Ifølge Davidsen (2016a, s. 489-490) inviterer fantastiske fortellinger leseren til å dykke inn i en verden hvor overnaturlige vesener og krefter kan oppleves som ekte, og disse fortellingene danner dermed en "mulighetsstruktur" for religiøs tro. Ifølge religionsviteren Dirk Johannsen (2016, s. 606) ble den fantastiske sjangeren skapt som en reaksjon på publiseringen av kritisk realistisk litteratur. Den fantastiske sjangeren fungerte som en katalysator for å utforske representasjonene av hvordan religion kunne se ut, føles og framvises. Religionsviteren Anders Klostegaard Petersen (2016, s. 505) argumenterer for at både religiøse skrifter og skjønnlitterære verk bruker de samme litterære teknikkene, som stilistiske elementer, for å overbevise leseren om sin mening. Petersen (2016, s. 505) trekker frem eksempler på kontraintuitive elementer, som flyvende kosteskaft eller å gå på vannet, som begge finnes i både religiøs og fantastisk litteratur. Disse elementene bryter med det som vanligvis anses som mulig, og kan dermed bidra til å skape en åpenhet for alternative virkelighetsoppfatninger. Artiklene i tidsskriftet (2016, vol.46, nr. 4) viser at fantastisk litteratur kan fungere som en mulighetsstruktur for religiøs tro og bruker de samme litterære teknikkene som religiøse skrifter for å

overbevise leseren om en bestemt oppfatning. Disse teknikkene inkluderer kontraintuitive elementer som utfordrer det som vanligvis anses som mulig, og som dermed kan bidra til å skape åpenhet for alternative virkelighetsoppfatninger. Den fantastiske sjangeren blir også sett på som en reaksjon på kritisk realistisk litteratur, og har vært en katalysator for å utforske hvordan religion kan bli fremstilt i litteraturen.

Mye av litteraturen jeg har lest til nå, vil være å anse som en inngang til feltet religion og fantasy, jeg må plassere meg selv i dette feltet og trenger derfor informasjon om hva som finnes der fra før. En ting som må påpekes, er at det vil være en forskjell mellom de jeg har presentert over, som ser på religion i populærkulturen og i litteraturen, og hva jeg skal gjøre; se på hvordan andre forskere ser etter eller finner religion i litteraturen.

2.3. Tidligere forskning på Ursula K. Le Guin

Fordi denne oppgaven er forskning på forskning, blir gjennomgangen av tidligere forskning på Le Guin relevant både for å vise hva slags kontekst mitt arbeid står i, men også hva slags kontekst litteraturviterne David S. Hogsette og Elizabeth Anderson står i.

David S. Hogsette (2022, s. 4) skriver at arbeidet til Le Guin har blitt akseptert av mange i det litterære etablissementet, noe som er en fantastisk prestasjon, fordi akademia generelt behandler fantasy og science fiction som mindre betydningsfulle litterære sjangere. Videre skriver Hogsette (2022, s. 4) at Le Guins arbeid som litteraturviter, med å skrive essays og holde prestisjefylte forelesninger om temaer knyttet til science fiction og fantasy, samt hennes undervisning i skrivehåndverket ved ulike universiteter, har bidratt til den gradvise erosjonen av akademias motstand mot litteraturen hun skrev og representerte.

Le Guins imponerende litterære prestasjoner har vært av stor betydning for både litteratur- og kulturverden, og dette kan ikke undervurderes. Hun har skapt en rekke viktige verk av mytisk og poetisk karakter, som har en dyp og meningsfull effekt på leserne sine. Dette har selvfølgelig blitt forsket på. Ifølge Le Guin-forskerne Larry McCaffery og Sinda Gregory (1984, s. 64), har Le Guin en kreativ kraft som gjør at

hun kan transformere lesernes syn på verden gjennom å presentere et radikalt fremmed perspektiv, og dermed utfordre etablerte sannheter og kulturelle normer.

Typically [Le Guin's tales] are a sophisticated blend of myth, fable, political inquiry, and metaphysical parable, with all elements carefully controlled in terms of their anthropological implications. Hers is art that takes us on a circular journey to the future and back again, for not only is Le Guin a wonderful spinner of fantastic tales, she is also able to make us take note of the words and cultural assumptions with which we construct our present. What Le Guin does perhaps better than any other writer is to create a world apart from our own and then explore its premise, its prevailing metaphor, to its fullest implications. Once that's accomplished and we put down her fiction to take up these fictions around us that order the "real world," we are left with her craft's insidious aim: to make us examine with alien eyes our commonplace. (McCaffery & Gregory, 1984, s. 64)

Med andre ord var Le Guin en forfatter av ekte mytopoetisk litteratur. Arbeidene hennes tilbyr en flukt inn i spekulative riker, og søker å avmystifisere leserens forståelse av «fantasi» og å mystifisere deres oppfatning av «det virkelige», slik at når de vender tilbake til virkeligheten, kan de adoptere sannhetene som er utforsket og lært i den spekulative verden og bli «forandrere» av verden (Hogsette, 2022, s. 152).

Religion er også et tema som går igjen i tidligere forskning på Le Guin. Forskere har undersøkt hvordan taoisme har influert hennes skrivning (se Bain, 1980; Wytenbroek, 1990). «Le Guin's Taoist religious perspective and dualistic moral worldview are [...] fundamental to her mythopoeic writing» (Hogsette, 2022). Anderson (2016) kan også legges til listen over forskere som har undersøkt religion i Le Guins verk. Anderson (2016, s. 187) er ikke så opptatt av hvordan taoismen har innvirket på skrivningen hennes, men ser heller på Le Guins verk som kritikk av religion.

Jeg vil også inkludere Donna Haraway i denne delen om tidligere forskning på Le Guin. Haraway står bak et at de teoretiske verktøyene jeg senere skal benytte meg av i denne oppgaven, og en kontekstualisering av henne i dette feltet vil være

relevant. Haraway har i flere av sine arbeider (Haraway 1991; Haraway 2016) skrevet om eller referert til Le Guin og hennes talent for å skape fiktive verdener basert på den virkelige verden. I Haraways bok *Staying With the Trouble: Making Kin in the Chthulucene* (2016) henviser hun til Le Guin ved flere anledninger, og argumenterer for at hennes skildringer av ikke-menneskelige vesener og alternative samfunn kan hjelpe oss med å tenke annerledes om vårt forhold til naturen og miljøet.

Flere forskere har skrevet om både Le Guins liv og hennes litterære verk.⁶ Ursula K. Le Guin har blitt stemplet som en mannehatende feminist og ikke feminist nok, en utopisk tenker og en anti-utopisk kritiker, en radikal anarkist og en konservativ realist (Ransom, 2009, s. 144). Det store utvalget av meninger om henne forteller noe om mangfoldigheten i hennes verk. Oppsummert kan man si at den tidligere forskningen på Le Guin og hennes arbeid er vidstrakt, og berører tema som filosofi, feminisme, religion og fantasy.

2.4. Oppsummering

I dette kapitlet har jeg presentert en oversikt over relevant bakgrunn for prosjektet mitt. Dette har jeg gjort ved å innledningsvis foreta en felt- og kontekstavklaring knyttet til forskning på forskning, fantasy, litteraturvitenskap og Ursula K. Le Guin. Disse momentene utgjør et bakteppe for analysen og diskusjonen senere i oppgaven. I del to av dette kapitlet satte jeg søkelyset på tidligere forskning på forholdet mellom religion og skjønnlitteratur og tidligere forskning på Ursula K. Le Guin og hennes arbeid. Gjennom denne etableringen av relevant bakgrunn for prosjektet mitt med støtte i gjeldene litteratur på området, har jeg plassert meg i relevante forskningsfelt.

---

⁶ Se <https://www.ursulaklequin.com/reviews> for publiseringer om Le Guin og hennes verk.

3. Kapittel 3 – Teori og metode

Denne masteroppgaven har som formål å undersøke hvordan to litteraturvitere leser religion inn i eller ut av Ursula K. Le Guin sine verk. Hvilke metoder benytter de seg av, og hva er resultatet av lesningene deres? En studie av hvordan to forskere fra samme fagdisiplin nærmer seg, former, finner, skaper og griper etter religion i skjønnlitteraturen vil hjelpe meg å bedre forstå forskeres metoder. For å gjøre dette trenger jeg selv teori og metode å arbeide ut ifra.

I oppstarten av de fleste forskningsprosjekt vil forskeren umiddelbart gripe etter den teorien og metoden som vedkommende anser som best egnet for å svare på sin problemstilling. I mitt tilfelle har dette vist seg å være en utfordring, da forskning på andre forskere ikke er et utbredt forskningsområde i religionsvitenskapen. Følgelig har jeg sett til andre fag eller fagfelt, som litteraturvitenskap og vitenskaps- og teknologistudier (STS), for å finne teoretiske perspektiv og metoder som egner seg best i dette prosjektet. Det å sette sammen ulike teorier og metoder er en kompleks prosess, likevel har det sine fordeler. Teorien og metodene jeg har valgt å benytte meg av, er blitt nøye gjennomtenkt og overveid. Samtidig åpner det opp for at andre enn de valgte teoriene og metodene også vil kunne være fruktbare i denne typen forskning. Likevel anser jeg de teoriene og metodene jeg har valgt meg ut som formålstjenlige for å undersøke hvordan litteraturvitere leser religion inn i og ut av Ursula K. Le Guin sine verk. Dette skal jeg argumentere for i dette kapittelet.

Dette kapittelet består av tre deler som til sammen vil utgjøre mitt teori – og metodekapittel. Jeg vil starte med å se nærmere på mine utvalgte teoretiske verktøy, det være seg leserorientert litteraturteori og situert kunnskap. Jeg vil belyse hvorfor disse verktøyene er relevante i denne oppgaven ved å gjøre rede for hvordan de konkret virker inn på det jeg skal undersøke. I den andre delen av kapittelet vil jeg ta for meg forskerrollen og forskningsdesign. I tillegg vil jeg supplere med de bakenforliggende premissene for denne oppgaven som jeg nevnte i 2.1.1. I den tredje og siste delen av dette kapitelet vil jeg ta for meg forskningsprosessen og de momentene det innebærer.

3.1. Teoretiske verktøy

For å kunne undersøke dette prosjektets problemstilling har jeg sett det som nødvendig å sette meg inn i teori som tar for seg leserens rolle i møte med en tekst, et verk eller annet skrevet materiale. Dette prosjektet tar for seg hvordan to litteraturvitere har lest religion inn i eller ut av Ursula K. Le Guin sine verk, altså leserens lesning. Bakenforliggende forutsetninger for lesningen vil også være relevant for dette prosjektet, og teori for å belyse dette vil også presenteres. Jeg vil først gjøre rede for leserorientert litteraturteori, hva det er, og hva det tar opp i seg, før jeg skal gjøre rede for hvorfor det er aktuelt i dette prosjektet. Deretter skal jeg ta for meg situert kunnskap, hva det er, og hva det tar opp i seg, og gjøre rede for hvordan det er aktuelt i dette prosjektet.

3.1.1. Hva er leserorientert litteraturteori?

Hva er det egentlig som skjer når vi leser og forstår en tekst? Dette spørsmålet står sentralt for de ulike teoretiske posisjonene som kan samles under paraplybegrepet leserorientert litteraturteori. Den norske litteraturviteren Mads B. Claudi (2013, s.111) skriver i boken sin *Litteraturteori* at leserorienterte teoretikere avviser ideen om at et verk har en fast og uforanderlig mening. Denne meningen kan bli sett på som basert på bestemte historiske eller biografiske omstendigheter, eller som en innebygd del av selve verket. Disse teoretikerne mener ifølge Claudi (2013, s. 111) at en teksts betydning avhenger av leserens tolkning, og at denne tolkningen kan variere basert på leserens bakgrunn, erfaringer og perspektiver. Dermed kan en tekst ha ulike meninger og tolkninger for forskjellige lesere, og ingen av disse tolkningene kan anses som absolutte eller definitive. Altså vil man innen denne teorien løfte blikket fra selve teksten og rette det mot *lesningen*.

Grovt sett kan man dele leserorientert litteraturteori i to retninger: på den ene siden finner vi den tyske *resepsjonestetikken*, hvilket primært forsøker å skissere modeller som kan forklare hvordan forståelsen av verk skapes; på den andre siden har vi den angloamerikanske *leserrespons teorien*, som er mindre opptatt av måten verket får sin mening i møte med leseren, og heller spør hvilke rammer leseren befinner seg innenfor når hun eller han møter og fortolker en tekst (Claudi, 2013, s. 112). Felles for retningene innenfor leserorientert litteraturteori er at de vektlegger selve

lesningen, «mot den sosiale og historiske sammenhengen denne skjer i, og mot de erfaringene leseren møter teksten med» (Claudi, 2013, s.111).

Innenfor den leserorienterte litteraturteorien ligger altså fokuset primært på teksten og leseren, og hvordan disse elementene interagerer eller påvirker hverandre. Teorien har som formål å utforske hva som skjer når en leser møter en tekst, og hvordan teksten kan påvirke leserens forståelse og oppfatning av verket. Man kan også si at leserorienterte litteraturteoretikere undersøker også hvordan leseren kan påvirke teksten gjennom sine tolkninger og perspektiver. I praksis innebærer dette å analysere hvordan en tekst fungerer som kommunikasjon mellom forfatter og leser, og hvordan leseren konstruerer sin egen mening og forståelse av teksten. Dette kan innebære å utforske temaer som leserrespons, tolkning, fortolkningsprosesser, og hvordan leseren engasjerer seg med teksten på en emosjonell eller intellektuell måte. Dette er også en av hovedgrunnen til at jeg anser leserorientert litteraturteori som hensiktsmessig å benytte seg av i denne oppgaven.

Som nevnt er leserorientert litteraturteori et paraplybegrep som tar opp i seg ulike retninger. Jeg vil trekke frem en av disse underteoriene da den særlig godt egner seg i denne oppgaven. Teorien jeg vil se nærmere på, er utviklet av tyske Wolfgang Iser (1926-2007), og handler om estetisk respons. Teorien hører til under den tyske resepsjonestetikken, som Iser for øvrig har vært med å utvikle sammen med Hans Robert Jauss (Claudi, 2013, s. 112). Gjennom estetisk respons forsøker Iser «å forklare hvordan mening oppstår i møtet mellom tekst og leser, og hvordan denne meningen etableres gjennom selve leseprosessen» (Claudi, 2013, s. 116). Iser presenterer en tanke om at en litterær tekst aldri kan gi en fullstendig beskrivelse av omgivelser, personer og handlinger (Claudi, 2013, s. 116). I møte med tekst vil leseren ha et behov for å lage forbindelser som ikke blir formidlet i teksten. Den informasjonen som ikke kommer frem i teksten, kaller Iser for *tomme plasser*, elementer i teksten som leseren selv må forestille seg (Claudi, 2013, s. 116).

3.1.2. Hvorfor leserorientert litteraturteori?

Jeg vil nå se nærmere på hvorfor leserorientert litteraturteori egner seg som verktøy i denne oppgaven og argumentere for hvorfor nettopp denne teorien kan hjelpe meg å besvare problemstillingen min.

Leserorientert litteraturteori egner seg i denne oppgaven som undersøker hvordan litteraturvitere leser religion inn i og ut av Le Guin sine litterære verk. Teorien kan bidra til å forstå hvordan litteraturviterne tolker og forstår religion i skjønnlitterære tekster, nemlig det jeg undersøker i denne oppgaven. Ved å se nærmere på forholdet mellom tekst og leser, hvor leser er i fokus, vil denne teorien gi meg innsikt i hvordan litteraturviterne konstruerer mening og forstår tekster på forskjellige måter. Gjennom å sette søkelys på lesernes, i dette tilfellet litteraturviternes, oppfatning og tolkning av verkene til Le Guin, vil jeg kunne undersøke hvordan religion eller religiøse temaer blir oppfattet og forstått. Altså vil jeg på denne måten kunne undersøke hvordan disse litteraturviterne ser religiøse trekk i teksten, og hva de vektlegger i sine lesninger.

Ursula K. Le Guin (1929-2018) er kjent for å undersøke ulike filosofiske og kulturelle temaer i sine fantasy-verk, dette inkluderer også temaer knyttet til religion. Ved å bruke leserorientert litteraturteori vil jeg kunne undersøke hvordan litteraturviterne reagerer på og tolker de religiøse elementene i Le Guins verk. Dette innebærer også hvordan deres personlige bakgrunn og kulturelle kontekst kan påvirke disse tolkningene. En leserorientert litteraturteori vil også kunne bidra til å belyse det sosiale og det kulturelle miljøet som litteraturviterne befinner seg i, og hvordan dette påvirker deres lesning av litterære tekster med mulig religiøst innhold. Et annet argument som taler for å benytte denne teorien, er at den kan bidra til å avdekke hvilke elementer som appellerer til litteraturviteren som leser. Dette er en viktig faktor å ta i betraktning da jeg ønsker å undersøke hva som gjør, eller fører til, at litteraturviterne legger merke til og leser religion i litteratur på en bestemt måte.

3.1.3. Oppsummering av leserorientert litteraturteori

Jeg har nå sett på hva leserorientert litteraturteori innebærer, og hvordan det vil være nyttig å anvende i denne oppgaven. For å oppsummere vil jeg altså ved å benytte meg av en leserorientert litteraturteori for å belyse samspillet mellom tekst og leser, og hvordan dette påvirker litteraturviternes forståelse av religiøse elementer i litterære tekster. Teorien tar for seg leserens rolle i møte med tekst, altså selve lesningen. Som nevnt over vil jeg kunne benytte meg av dette teoretiske perspektivet for å belyse litteraturviternes personlige bakgrunner og kulturelle kontekster. Her har jeg likevel ansett det som hensiktsmessig å trekke inn en annet teoretisk perspektiv for å tydeligere kunne si noe om disse forholdene. Jeg vil derfor supplere med teori og metode om hvordan kunnskap om religion blir skapt i neste del av dette kapitlet.

3.1.4. Hva er situert kunnskap?

Jeg har nå gjort rede for teori som gir meg en metode å se på leserens rolle i møte med tekst, leserens lesning. For å videre kunne undersøke prosjektets problemstilling vil jeg nå ta for meg teori som tar for seg hvordan kunnskap blir skapt – i dette tilfellet vil det dreie seg om hvordan kunnskap om religion blir skapt. Hvordan dette objektet religion blir skapt og lest inn i eller ut av verkene til Le Guin. Gjennom å se nærmere på Donna Haraway og hennes teoretiske perspektiv og metoder vil jeg få innsyn i hvordan kunnskap om religion er blitt skapt, hvilke faktorer som påvirker denne skapelsen, og hvilken betydning det har for litteraturviternes lesning av Le Guin.

Den amerikanske vitenskapsteoretikeren Donna Haraway (1944) har bidratt til å utvikle begrepet «situert kunnskap». I den velkjente artikkelen «Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective» (1988), hevder Haraway at vitenskapelig kunnskap ikke kan være objektiv eller nøytral, men alltid er preget av de ulike perspektivene og erfaringene til dem som produserer dem. Altså er verken objektene, forskeren eller forståelsen av kunnskap konstante størrelser.

Det å situere noe betyr å kontekstualisere. Ved å situere kunnskapen blir forutsetningene og bakgrunnen som kunnskapen produseres innenfor tydeliggjort.

Forskningsobjektet er en viktig medaktør i forskningsprosessen. Ifølge Haraway (1991, s. 77) påvirkes kunnskapsprosessen like mye av forskningssubjektet, altså forskeren, som av forskningsobjektet. Følgelig vektlegger Haraway forholdet mellom subjekt og objekt.

Situated knowledges require that the object of knowledge be pictured as an actor and agent, not a screen or a ground or a resource, never finally as a slave to the master that closes off the dialectic in his unique agency and authorship of "objective" knowledge. (Haraway, 1991, s. 198)

Altså må kunnskapsobjektet fremstilles som en aktør, og kunnskap må forstås som et resultat av samspillet mellom ulike aktører i et gitt nettverk. Jeg syns Haraways objektsforståelse er verdifull. Haraway (1991) poengterer at objektene, uansett karakter, allerede er innskrevet i en kulturell forståelse. Som forskere må man reflektere over de føringene som allerede eksisterer, man kan ikke tvinge objektene inn i de antagelsene vi har om dem.

3.1.5. Hvorfor situert kunnskap?

I denne oppgaven vil det være aktuelt å benytte situert kunnskap som et teoretisk og metodologisk verktøy for å kunne belyse hvordan kunnskap om religion produseres. Teorien vil kunne bidra til å forstå hvordan kunnskap er situert, eller formet av ulike kontekster. Ved å bruke dette begrepet kan jeg undersøke hvordan Hogsette og Anderson, som har forskjellige perspektiver og erfaringer, leser forskjellige religiøse tema inn i eller ut av Le Guins verk. Videre kan teorien bidra til å utforske hvordan kunnskap skapes gjennom samhandling mellom ulike aktører, det være seg forfatteren og leseren. Dette kan være relevant for å undersøke hvordan Le Guins verk blir påvirket av hennes egen situasjon og erfaring, samt hvordan Hogsette og Anderson engasjerer seg med og påvirker tolkningen av de utvalgte verkene.

Ved å reflektere over de føringene som allerede eksisterer, knyttet til litteraturviterne og Le Guin, kan jeg stille spørsmål ved om det er subjektene som tillegger objektene stemmer, eller om det er objektet som legger føringer for hva subjektet leser. Jeg vil nok ikke kunne komme med noe tydelig svar på dette, men det tilfører et interessant

moment til diskusjonen. Er det Hogsette og Anderson som legger føringer for at det er religion i Le Guins verk? Eller er det Le Guin som inviterer Hogsette og Anderson til å lese religion ut av hennes verk?

3.1.6. Oppsummering situert kunnskap

Jeg har nå sett på hva situert kunnskap innebærer, og hvordan det vil være nyttig å anvende som verktøy i denne oppgaven. For å oppsummere vil jeg ved å benytte meg av Haraways begrep om situerte kunnskaper for å få en forståelse av hvordan Hogsette og Andersons individuelle bakgrunner, erfaringer og kontekster virker inn på deres tolkninger av religion i Le Guins verk. Dette vil innbefatte Hogsette og Andersons tidligere forskning, deres studiesteder og deres personlige interesseområder. Ved å se på disse momentene vil jeg kunne få en dypere forståelse av deres tolkninger, og innsikt i hvordan de muligens skiller seg fra hverandre. Et annet aspekt ved situert kunnskap vil være å se på Le Guins situering og hvordan det har virket inn på litteraturviternes tolkninger. Gjennom en kontekstualisering vil jeg kunne vise hvordan tolkninger og tanker har et utspring, et sted, eller en grunn som betyr noe for det som tolkes, og det som tenkes.

3.1.7. Leserorientert litteraturteori og situert kunnskap

Det å sammenblende ulike teori og metode er komplekst, og følgelig fører det med seg en del spørsmål. Leserorientert litteraturteori og situert kunnskap er to ulike teoretiske tilnærminger som gjerne benyttes innen humaniora og samfunnsvitenskap. Leserorientert litteraturteori har som formål å undersøke hvordan lesere tolker og tillegger tekst mening. Situert kunnskap derimot, løfter frem betydningen av hvordan ulike aktører samhandler og påvirker hverandre.

Leserorientert litteraturteori vil gi meg svar på hvordan litteraturviterne, Hogsette og Anderson, nærmer seg, finner, former, oppfatter og forstår religiøse tema i Le Guin sine verk. Situert kunnskap vil gi meg innsikt i hvordan kunnskap om religion blir skapt, altså hvordan de utvalgte litteraturviterne har skapt eller lest religion inn i eller ut av Le Guin. Selv om leserorientert litteraturvitenskap og situert kunnskap har ulikt utgangspunkt og fokusområder, er det også noen likheter mellom de to tilnærmingene. Begge teoriene understreker betydningen av kontekst for å forstå

meningsskaping og samspill, og begge vektlegger at aktørene i en sosial kontekst ikke kan sees som isolert fra hverandre, men må betraktes som deler av et større nettverk av aktører. Samtidig er det viktig å huske på at leserorientert litteraturteori primært retter seg mot litterære tekster og tolkningen av disse, mens situert kunnskap kan anvendes på en lang rekke fenomener og sosiale systemer.

For å best mulig kunne undersøke problemstillingen har jeg valgt å kombinere leserorientert litteraturteori og situert kunnskap for å få en mer helhetlig forståelse av hvordan religion leses inn i eller ut av Le Guins fantasy-verk. Teoriene og metodene kan alene ikke gi meg det svaret jeg ønsker, de utfyller hverandre. Som nevnt innledningsvis har prosessen med å velge ut teori og metode til denne oppgaven vært utfordrende. Jeg er derfor fornøyd med å ha landet på å arbeide ut ifra både leserorientert litteraturvitenskap og situert kunnskap, da de samlet vil hjelpe meg å analysere både litteraturviternes tolkninger, altså selve lesningen deres, og aktørene som påvirker disse tolkningene. På denne måten vil jeg kunne undersøke hvordan litteraturviterne og andre aktører påvirker lesernes tolkninger av de religiøse elementene som kan finnes i Le Guins verk.

I sum har jeg valgt å sammenblende leserorientert litteraturteori og situert kunnskap fordi jeg som forsker i denne oppgaven har tatt et skritt tilbake fra selve litteraturanalsen. Følgelig vil ikke en leserorientert litteraturteori dekke mine behov for verktøy. Siden jeg undersøker hvordan litteraturviterne har funnet, grepet etter og beskrevet religion i verkene til Le Guin, har jeg måtte se til det som ligger forut for og rundt selve lesningen. Altså hvilke nettverk de er en del av, og hvordan samspillet her virker inn på lesningen. På denne måten vil jeg sitte igjen med et større bilde og en større forståelse av hvilke metoder litteraturviterne benytter seg av i sine lesninger av Le Guin. Videre i dette kapittelet skal jeg komme nærmere inn på hva dette innebærer, og hvordan jeg har gjort det.

3.2. Forskerrollen – design og premiss

Som forsker kommer jeg med mine erfaringer, forforståelser og forestillinger om feltet jeg arbeider i. Jeg kan beskrive arbeidet mitt med sosiolog Anthony Giddens (1984) begrep *dobbel hermeneutikk*. Begrepet viser til hvordan mennesker forsøker å tolke og å forstå i en verden som allerede er tolket (Giddens, 1984, s. 284). Dette samsvarer med formålet i denne oppgaven, å tolke og forstå litteraturviternes tolkning. Innenfor humaniora og samfunnsvitenskapen brukes begrepet til å beskrive hvordan forskeren fortolker forskningsdeltageres fortolkning av en situasjon. Da en forsker alltid vil ha egne verdier, synspunkter og fortolkninger, vil dette påvirke hans eller hennes forståelse av informantens livsverden (Cohen, Manion & Morrison, 2011, s. 31). Et slikt forskningsprosjekt vil dermed alltid være preget av subjektivitet. Dette er også gjeldende for mitt prosjekt, da analysen min vil bestå av min fortolkning av litteraturviternes resepsjon. Gjennom dette kvalitative forskningsprosjektet er det jeg som har samlet inn materiale. Det er jeg som har gjort utvalg fra materiale, og det er jeg som har valgt å analysere noen aspekter fremfor andre. Min egen forforståelse har naturligvis påvirket dette utvalget. For det første handler dette om min erfaring som lektorstudent ved Universitetet i Bergen. I dette ligger erfaringer knyttet til flere studier innen religionsvitenskap og litteraturvitenskap. Mine subjektive erfaringer befinner seg i kjernen av tverrfagligheten religion og litteratur, med andre ord betyr dette at jeg har en fot i hver «leir». Jeg har i løpet av studietiden min både vært en «religionsforsker» som har undersøkt hvordan fantasy-litteratur kan bli religion, og en «litteraturforsker» som har benyttet ulike metoder for å analysere litterære verk. Dette vil være av betydning i en religionsvitenskapelig undersøkelse av hvilke metoder litteraturvitene benytter seg av for å identifisere religion i skjønnlitteratur. Uten å legge for mange antagelser til grunn er det rimelig å anta at dette har påvirket analysene mine, fordi tematikken kan kobles til mine forforståelser innen religion og litteratur.

Slik det fremkommer i problemstillingen, er målet med denne studien å undersøke metoder litteraturvitene har benyttet seg av for å identifisere religion i sine lesninger av Le Guin. Dette innebærer at jeg ønsket å få en forståelse for hvordan de ulike litteraturviterne har lest en tekst. På bakgrunn av dette ønsket kan prosjektet mitt karakteriseres som kvalitativ forskning, en retning hvor man søker å forstå, beskrive, dekonstruere eller fortolke menneskelige erfaringer. De moderne humanistiske

fagene legger vekt på å forstå den menneskelige verden, menneskelige ytringer, produkter, endringer og handlinger (Thomassen, 2006, s. 157). Posisjoner som tar sikte på å forstå den menneskelige verden, kjennetegnes av et humanvitenskapelig perspektiv og en interesse for ulike former for fortolkning. En slik posisjon er opptatt av å undersøke mening, enten i forhold til fenomener eller til den betydningen som aktørene tillegger sine egne eller andres handlinger. Det kan være tilfelle at et fenomen blir tolket innenfor en bestemt ramme eller ut fra spesifikke forutsetninger. I slike tilfeller vil ikke meningen være direkte observerbar, men heller knyttet til allerede eksisterende sammenhenger av mening (Thomassen, 2006). For forskere innen humaniora og samfunnsvitenskapene er tolkning og forståelse vesentlige komponenter i arbeidet, ettersom analyseenheter og datamaterialet ofte er fenomener som uttrykker mening i form av menneskers handlinger, ytringer og produksjon av tekst (Nilssen, 2012, s. 71). I mitt prosjekt studerer jeg tekster som er en skriftlig representasjon av to litteraturviteres resepsjon. Dette innebærer at jeg tolker litteraturviteres tolkninger. For å svare på problemstillingen og forskningsspørsmålene i denne oppgaven har jeg inntatt en heuristisk fremgangsmåte gjennom prøving og feiling knyttet til teori og metode.

Jeg ser meg nødt til å trekke frem de bakenforliggende premissene for denne oppgaven før jeg kan gå videre til selve forskningsprosessen. Som nevnt tidligere er denne undersøkelsen forskning på forskning. Bruno Latour og Marisol de la Cadena representerer forskningstradisjoner som legger noen premisser for denne oppgaven. Latour tilfører et perspektiv som lar meg drøfte hvordan ulike aktører er involverte i skapelsesprosessen av lesningene – hvordan de påvirker hverandre og står i forhold til hverandre. Perspektivet til de la Cadena hjelper meg å svare på hvorfor vi ser på religion slik vi gjør, og om det i det hele tatt er religion i verkene til Le Guin eller om dette også kan leses som noe annet.

3.3. Forskningsprosessen

I oppstarten av dette prosjektet ble jeg tidlig klar over at jeg ønsket å skrive om religion og skjønnlitteratur. Det er et vidstrakt felt. I den neste delen av dette kapitlet vil jeg gjøre rede for den videre avgrensningen av det som skal undersøkes i denne oppgaven. For å avgjøre hva jeg ville analysere, måtte jeg avgrense hvilket materiale jeg skulle samle inn.

3.3.1. Utvelgelse av materiale

Jeg vil starte med å se på utvelgelse av materiale. I denne oppgaven har jeg benyttet meg av en utvelgelsesteknikk som er vanlig ved analyse av ulike medier, flerstegsutvelgelse (multistage sampling) (Neuendorf, 2017, s. 87). Etter å ha bestemt hvilket felt jeg ville arbeide innenfor, religion og skjønnlitteratur, tok jeg et valg om å begrense utvalget av skjønnlitteratur ved å bestemme meg for en sjanger, jeg valgte meg ut fantastisk litteratur eller fantasy. Det finnes et stort utvalg av religionsvitenskapelige forskere som har undersøkt forholdet mellom religion og fantasy, derfor tok jeg et valg om å ta et skritt tilbake i min oppgave. Ved å innta et slags utenfraperspektiv, noe som samsvarer med religionsvitenskapelige tilnærminger (McCutcheon, 1999), ønsket jeg å undersøke hvordan forskere fra et annet fagfelt enn religionsvitenskapen hadde forsket på forholdet mellom religion og fantasy-fiksjon. Basert på mine egne forkunnskaper og det som var å finne av tidligere forskning, falt det naturlige valget på forskere fra litteraturvitenskapen. Neste steg for meg ble så å velge en forfatter av fantasy jeg ville finne litteraturvitenskapelig forskning på. Gjennom samtale med veileder ble Ursula K. Le Guin (1929-2018) nevnt. Jeg bestemte meg for å lese de første fire bøkene i hennes serie, *Earthsea* (Le Guin, 1968-1990) for å få bedre kjennskap til verkene hennes. Valget om Le Guin ble dels tatt som følge av at dette var en forfatter jeg ikke hadde mye kjennskap til fra før, og derfor var interessant, og dels for at oppgaven skal skille seg fra tidligere forskning på religion og fantasy som i stor grad baserer seg på forfattere som J.K. Rowling, J. R. R. Tolkien og C. S. Lewis.⁷ Jeg avgrenset utvelgelsen ytterligere ved å etablere et tidsrom jeg ønsket at forskningen skulle har foregått. Jeg ønsket å se på nyere forskning og avgrenset dermed til forskning fra de siste åtte årene. Det finnes et stort utvalg av litteraturvitere som har lest Le Guin og skrevet om sine lesninger. Jeg kom over to lesninger som jeg bestemte meg for å benytte i denne oppgaven, dette ble mine hovedkilder. Begrunnelsen for utvalget er så enkel som at jeg personlig synes det var interessante lesninger, og de stod begge for en lesning som var interessant. Det må også nevnes at jeg vurderer tekstene som relevante for problemstillingen min. Etter denne gjennomgangen av metoden min for

---

⁷ Forfatterne av Harry Potter serien (1997-2007), Ringenes Herre triologien (1954-55) og Narnia serien (1950-56)

materialinnsamling, flerstegsutvelgelse, vil jeg nå presentere analysestrategien min i dette prosjektet.

3.3.2. Analysestrategi

Etter utvelgelsen av det endelige materialet startet jeg rett og slett midt i analysen, som Bruno Latour så fint sier det "Where should we start? As always, it is best to begin in the middle of things, in medias res." (2005, s. 27). Nettopp det gjorde jeg. Innledningsvis bestod analysearbeidet mitt av å nærlese det utvalgte materialet mitt, to artikler skrevet av litteraturvitere, Hogsette (2022) og Anderson (2016). Gjennom å studere artiklene deres fikk jeg et overblikk over hvordan de tolket det tekstlige innholdet i Le Guins verk *A Wizard of Earthsea* (1968) og *Voices* (2006). Underveis i nærlesningen noterte jeg meg mine observasjoner i møte med deres lesninger av Le Guin. Disse observasjonene handlet i stor grad om hvordan Hogsette og Anderson har identifisert religion i Le Guin, hvordan de beskrev det, og hvilke begrep de benyttet seg av. Jeg laget meg så en gradert liste ut ifra hva som latet til å ha størst betydning for litteraturviterne. Basert på denne listen valgte jeg meg ut noen prioriterte momenter, da det ikke ville vært plass i denne oppgaven til å ta for seg alt.

Etter den innledende analysefasen innså jeg at jeg ikke kunne skrive ut analysekapitlene, et om Hogsette sin lesning, og et om Andersons lesning, uten å inkludere rammene rundt lesningene. Jeg gikk tilbake til problemstillingen og forskningsspørsmålene mine og besluttet hvordan analysekapittelet skulle struktureres. Med utgangspunkt i Haraways situerte kunnskaper (1988) tok jeg for meg de to litteraturviterne og deres bakgrunn, utdanning og tidligere forskning. Dette ga innsikt i hvordan de er situerte i lys av deres kunnskaper om religion. Videre så jeg på formålet med de to artiklene, og forholdene rundt hvorfor de ble skrevet. Dette inkluderte hva litteraturviterne selv hadde skrevet om artiklene, og formålet til redaktørene for boken og tidsskriftet hvor artiklene ble publisert. Hvordan forskningen er situert. Ved hjelp av Latour (2006) og hans aktør-nettverksteori kunne jeg identifisere de ulike aktørene involverte i lesningene til Hogsette og Anderson. Dette er krevende arbeid, da det å identifisere alle involverte aktører var utfordrende. Ved å identifisere disse aktørene fikk jeg en forståelse for hvordan de har påvirket lesernes tolkninger og meningsdannelser. Hvilke føringer som er lagt for lesningene. Etter at jeg hadde identifisert de synlige aktørene involvert i lesningene til Hogsette og

Anderson, tok jeg for meg lesningene deres. Dette var en kritisk avgjørelse for meg i denne oppgaven.

For å undersøke problemstillingen min valgte jeg å se på to litteraturviteres skriftlige respons på Le Guins verk. Denne skriftlige responsen baserer seg på artiklene deres. Gjennom analysen var målet å kunne si noe om litteraturviternes metoder for å lese religion inn i eller ut av Le Guin. Jeg var bevisst på at den skriftlige responsen fra litteraturviterne ikke ville være en fullstendig representasjon av deres resepsjon, men heller et forsøk på å skissere deres forståelse av de litterære verkene (jf. *resepsjonsestetikken*). Iser (1981) beskriver at den meningsdannelsen som skjer under selve lesingen aldri vil uttømme tekstens meningspotensial, og at lesningen aldri kan fanges, da den ved en ny lesning vil kunne konkretiseres på nye måter. I mitt prosjekt innebærer det at den delen av litteraturviternes resepsjon jeg studerte, var den delen de skriftlig har formulert i artiklene sine. Jeg studerte følgelig en indirekte dokumentasjon av lesningene deres. Til tross for dette hadde jeg en formening om at det som kom frem i artiklene ville gi meg nok informasjon til å undersøke problemstillingen min. Jeg tok en beslutning om å gjengi artiklene med de momentene som var relevante for denne oppgaven på en nøytral måte, for å gi leser et innsyn i Hogsette og Andersons metoder, og å la materialet tale for seg selv. Her vil man kunne argumentere for at denne typen gjenfortelling av materialet fører til at forskerstemmen min til tider blir fraværende. Likevel har jeg valgt å fremstille materialet på denne måten for å tydeliggjøre hvordan materialet som presenteres, samsvarer med analysen av dette.

3.3.3. Analysen

I Vivi Nilssens bok *Analyse i kvalitative studier. Den skrivende forskeren* (2012, s. 104) kan man lese av analyse innebærer hele prosessen med å arbeide med, sortere, organisere og søke etter mønstre i materiale. Til tross for at analysen er et av de viktigste trinnene i forskning da det er den delen av prosjektet som fører til funn, er det ikke en prosess med en fast oppskrift. Nilssen (2012, s. 15) understreker at alle forskere utvikler sin egen metode for å analysere kvalitativt materiale, noe jeg også har gjort. I denne delen av kapittelet vil jeg nå kort illustrere hvordan jeg har gått frem for å analysere materialet.

Det første steget var som nevnt tidligere at jeg nærleste artiklene og noterte meg observasjoner om hvordan Hogsette og Anderson leste religion inn i eller ut av Le Guin sine verk. Basert på den graderte listen over funn, valgte jeg meg ut noen aspekter jeg ville se nærmere på. Disse aspektene baserte seg på litteraturviternes begrepsbruk, innramming av artiklene i andres teorier eller perspektiv, forskernes utvelgelse av materiale, eksplisitt identifisering av religion og én måte å lese Le Guin på. Jeg benyttet meg av disse aspektene som underoverskrifter i analysekapittelet. Disse er å finne i innholdsfortegnelsen eller i de respektive analysekapitlene. Her vil det også komme frem at det ikke er de samme aspektene i de to kapitlene. Jeg benyttet meg av disse underoverskriftene til å analysere på hvilken måte det kunne gi meg svar på problemstillingen min. I de to artiklene som er utgangspunktet for analysen benytter de to litteraturviterne seg av forskjellige metoder for å lese religion inn i eller ut av Le Guins verk, og derfor ville det ikke lønne seg å arbeide ut ifra spesifikke koder i denne oppgaven.

I analysedelen blir materialet presentert og analysert på et empirinært nivå og teoriperspektivene blir ikke aktivt brukt. Jeg har valgt å inkludere et eget drøftingskapittel i denne oppgaven, både fordi det hjelper til i struktureringen av oppgaven og for å sikre at empirien har fått nok plass. Dette har medført at det i drøftingskapittelet vil være noen gjentakelser fra analysen, men dette fører forhåpentligvis til at det er lettere å følge drøftingen.

3.4. Oppsummering

I dette kapittelet startet jeg med å gjøre rede for de teoretiske perspektivene jeg skal benytte meg av i denne undersøkelsen, leserorientert litteraturteori og situert kunnskap. Jeg har belyst hvorfor disse teoretiske verktøyene er relevante i dette forskningsprosjektet, og hvordan de konkret virker inn på det jeg skal undersøke. I neste del av kapittelet presenterte jeg drøftinger rundt min forskerrolle og mitt forskningsdesign. I siste del av kapittelet belyste jeg selve forskningsprosessen og hva den innebar. I det neste kapittelet vil jeg presentere litteraturviteren David S. Hogsette og hans lesning av Le Guins *A Wizard of Earthsea* (1968).

4. Kapittel 4 – David S. Hogsette

Formålet med dette kapittelet er å gjøre rede for David S. Hogsette sin lesning av Ursula K. Le Guin sin bok *A Wizard of Earthsea* (1968), første bok i serien *Earthsea*. Jeg vil starte med å gjøre rede for Hogsette, hvem han er og bakgrunnen hans. Hogsette har publisert to artikler som tilsynelatende tar for seg samme tema, hvor den nyeste utgaven er en videreutvikling av den første utgaven, og jeg vil se på hvordan han selv har uttalt seg om artiklene, og hva som var formålet med dem. Jeg skal prøve å beskrive den nyeste utgaven av artikkelen på en nøytral måte for å gi leser et innsyn i Hogsette sine tanker. Så følger en del hvor jeg vil analysere kapittelet i jakt på ulike metoder som er benyttet for å finne, gripe etter, forklare eller snakke om religion i teksten til Hogsette. Hovedfunnene mine herfra bygger på Hogsette sin begrepsbruk, særlig hva han legger i det postsekulære og Bildungsroman. Jeg vil også sette søkelys på hans strategi for å finne en spesifikk tradisjon i sin lesning av Le Guin. Avslutningsvis vil jeg oppsummere funnene mine.

4.1. Hvem er David S. Hogsette?

David S. Hogsette (2018) er en amerikansk professor i engelsk litteratur ved Wenzhou-Kean University i Kina og har skrevet «The Way of the Fantasist: Ethical Complexities in the Taoist Mythopoeic Fantasy of Ursula Le Guin's *A Wizard of Earthsea*» (2018) og «Ursula Le Guin's *A Wizard of Earthsea*: Ethical complexities in Dualistic Mythopoeic Fantasy» (2022). To artikler som er nesten like.

Hogsette arbeider for tiden ved et universitet i Kina og har tidligere undervist på andre universitet i Kina og i Sør-Korea. I tillegg til undervisning er Hogsette en aktiv forsker og stipendiat. Han har gitt ut tre bøker: *Emails to A Young Seeker* (2011), *Writing That Makes Sense: Critical Thinking in College Composition* (2019), *The Transcendent Vision of Mythopoeic Fantasy* (2022). Hogsette har også publisert en rekke bokkapitler, artikler, essays og anmeldelser, hovedsakelig om romantisk poesi fra 1700- og 1800-tallet, gotisk litteratur og fantasylitteratur.

I artiklene jeg skal ta for meg i dette kapittelet, skriver Hogsette (2018, 2022) om hvordan Le Guins taoistiske religiøse perspektiv og hennes dualistiske moralske verdensbilde er like grunnleggende for hennes mytopoetiske forfatterskap som

kristendommens doktriner, moral og narrative strukturer er for andre mytopoetiske forfattere av barne- og ungdomslitteratur. For eksempel fantasy-forfatterne Georg Macdonald, C.S. Lewis, J. R. R. Tolkien og Madeleine L`Engle. Hogsette leser religion inn i Le Guins verdensbilde, og ut av verkene hennes.

4.2. Formålet med artikkelen

I forbindelse med publiseringen av artikkelen «The Way of the Fantasist: Ethical Complexities in the Taoist Mythopoeic Fantasy of Ursula Le Guin's A Wizard of Earthsea» (2018) har Hogsette selv skrevet om bakgrunnen og formålet med artikkelen. Dette er viktig for meg å belyse i dette kapittelet, da det gir et innsyn i Hogsettes syn på religion i Le Guin sin bok, og hennes forfatterskap.

Artikkelen «The Way of the Fantasist [...] (2018) redigert av Jacob Stratman. Artikkelen ble da akseptert som et bokkapittel i boken som tar for seg representasjoner av religiøs tro i skjønnlitteratur for unge voksne. Hogsette har altså påtatt seg dette oppdraget. Hvorvidt han selv har valgt å skrive om Le Guin, eller om han ble tildelt forfatteren, vites ikke. Uavhengig av dette peker det på at det eksisterer en forutsetning om at en representasjon av religiøs tro er å finne i verkene hennes. I forbindelse med publiseringen av boken publiserte Hogsette et innlegg på sin hjemmeside (Hogsette, 2016) hvor han gjør rede for formålet og bakgrunnen for artikkelen.

Hogsette (2016) skriver at han ved å sette søkelys på A Wizard of Earthsea av Ursula K Le Guin (1968) vil utforske følgende hovedtema/spørsmål:

- Taoistisk etikk og de eksistensielle utfordringene til *wu wei*.⁸
- Bildungsroman som en østlig, rekursiv prosess formet av taoistiske prinsipper.
- Taoistisk omfavnelser av ondskaper i seg selv for å oppnå balanse.
- Skjebne, fatalisme og fri vilje i et dualistisk univers.

Som bakgrunn for artikkelen skriver Hogsette (2016) at mesterfortelleren Ursula K. Le Guin byr på en viktig fantasifull vri på skapelsen av mytopoetiske verk. Dette fordi hun ifølge Hogsette (2016) skaper sin jordsjø-verden på grunnlag av eksplisitt

---

⁸ Kjernen i taoistisk forskrift

taoistisk filosofi. Fantasiverdenen jordsjø florerer av østlig mystikk, og stiger faktisk til nivået av taoistisk apologetikk, ved å forsvare religiøse doktriner gjennom systematisk argumentasjon og diskurs. Hogsette støtter seg til J. R. Wytenbroek som skriver at “Taoist ideas, rather than becoming the subject of her novels, become deeply interwoven with and form a basic element of many of her themes, characters, and even the structures of the plots and novels themselves” (1990, s. 173). Videre argumenterer Hogsette (2016) for at Le Guins taoistiske religiøse perspektiv og dualistiske moralske verdensbilde er like grunnleggende for hennes mytopoetiske forfatterskap som kristendommens doktriner, moral og narrative strukturer er for de kunstneriske uttrykkene til andre forfattere av barne- og ungdomsfantasilitteratur som George MacDonald, C. S. Lewis og J.R.R. Tolkien.

Videre trekker Hogsette inn Le Guins religiøse bakgrunn. På samme måte som andre religiøst inspirerte fantasy-forfattere, opplevde Le Guin sin egen åndelige reise som førte henne til hennes religiøse synspunkter (Hogsette, 2016). Dette startet da hun var ung og observerte hvordan Tao Te Ching, en fundamental tekst innen filosofisk og religiøs taoisme, ga hennes sekulære far mye trøst, og svar på hans dypere åndelige lengsler. I likhet med sin far fant Le Guin et åndelig og moralsk hjem i taoismen, og dette religiøse verdensbilde former hennes Earthsea-bøker og de fleste av hennes andre verk (MacCaffery og Gregory, 1984, s. 83).

Avslutningsvis konkluderer Hogsette (2016) med at Le Guin er åpenlyst taoistisk med sin Earthsea-saga, og akkurat som Lewis' intellektuelt strenge kristendom skapte en rik, fantasifull grobunn hvor fantasiene hans vokste ut fra, gir Le Guins omfavnelser av taoisme og østlig mystikk et spennende og fantasifullt utfordrende grunnlag som hun bygger et vakkert vedvarende univers ut ifra.

I 2022 gir Hogsette ut boken *The Transcendent Vision of Mythopoetic Fantasy*. I boken blir artikkelen hans igjen bruk som et bokkapittel. Hogsette skriver at deler av kapittel 6 «Ursula Le Guin's A Wizard of Earthsea: Ethical complexities in Dualistic Mythopoetic Fantasy» første gang dukket opp i «The Way of the Fantasist: Ethical Complexities in the Taoist Mythopoeic Fantasy of Ursula Le Guin's A Wizard of Earthsea» i boken til Jacob Stratman i 2018 og er benyttet her med tillatelse. Basert på dette forstår man at det på de fire årene siden artikkelen for første gang ble

publisert, har skjedd endringer. Hogsette skriver selv at deler av den opprinnelige artikkelen er blitt gjenbrukt.

Hogsette har en kapitteloppsummering i starten av boken sin, og her skriver han en kort sammenfatning av de ulike kapitlene. Artikkelen utgjør kapittel 6 i boken, og Hogsette (2022) skriver følgende om kapittelet:

In Chapter 6, “Ursula Le Guin’s *A Wizard of Earthsea*: Ethical Complexities in Dualistic Mythopoeic Fantasy,” I examine how Le Guin appropriates Taoism and Eastern mysticism as the foundation for her beautiful mythopoeic world-building. (Hogsette, 2022, s. 14).

Mye av kapittelet forklarer sentrale forskrifter for taoisme og diskuterer kompleksiteten til *wu wei* som gjennomsyrrer romanens etos og styrer dens narrative struktur. Kapittelet analyserer deretter etisk dualisme og argumenterer for at teksten reiser viktige spørsmål om å vite når (eller når ikke) å handle mot ondskap i tjeneste for grunnleggende menneskelig oppblomstring. Imidlertid gir fortellingen ikke logisk konsistente svar på disse viktige spørsmålene, noe som antyder at selve den filosofiske teorien som gjennomsyrrer teksten, er utilstrekkelig til å løse de interne inkonsekvensene i den praksis som manifestert i fortellingen. Til tross for de logiske utfordringene som ikke er løst av teksten selv, skaper Le Guins roman for leserne en virkelig vidunderlig mytopoetisk Bildungsroman om selvoppdragelse og mellommenneskelig felles (re)formasjon.

Det stort sett den samme artikkelen som er blitt publisert to ganger. Fra underoverskriften «Le Guins Taoism» og fremover er det skjedd svært få endringer. Altså er det kun innledningen til artikkelen som er revidert i den nyeste utgivelsen. I denne utgivelsen har Hogsette (2022, s. 149-152) viet et større søkelys på Le Guin og hennes bakgrunn, livet hennes, andre publiseringer og hvordan hun kan sammenlignes med andre mytopoetiske forfattere. Jeg har valgt å ta utgangspunkt i den nyeste versjonen av artikkelen i oppgaven min, ettersom det vil være den som er mest bearbeidet. Likevel mener jeg det er hensiktsmessig å påpeke at teksten finnes i to versjoner og fremheve de eventuelle forskjellene som vil være relevante for forskningsspørsmålet mitt.

4.3. Gjengivelse av artikkelen

Som nevnt over skal jeg ta utgangspunkt i den nyeste utgaven av artikkelen fra boken til Hogsette, utgitt i 2022. Jeg vil nå presentere deler av kapittelet for å gi leser nok innsyn til å gjøre seg opp sin egen mening om artikkelen til Hogsette. Jeg har valgt å legge hovedfokuset på de delene av kapittelet som vil være relevante for oppgaven min. Følgelig vil det være noen passasjer av kapittelet som kun vil bli overfladisk gjengitt. En annen årsak til dette er at Hogsette bruker mye tid på å gjengi konkrete hendelser og sitater fra boken *A Wizard of Earthsea* (Le Guin, 1968). Kapittelet er delt inn etter åtte temabaserte underoverskrifter hvor Hogsette følgelig belyser ulike tema.

4.3.1. *The Way of the Fantasist*

Første inndeling er «The Way of the Fantasist» eller fantastens vei (Hogsette, 2022, s. 149-152). Kapittelet starter med utsagnet «The analysis of mythopoeic fantasy literature thus far has featured key figures working within explicitly Judeo-Christian theocentric traditions or other Western ideological perspectives» (Hogsette, 2022, s. 149). Altså at analysen av mytopoetisk fantasylitteratur har til nå basert seg på nøkkelpersoner som arbeider innenfor eksplisitt jødisk-kristne teosentriske tradisjoner eller andre vestlige ideologiske perspektiv. Hogsette bruker dette som en inngang til hvordan Le Guin bringer en kreativ vri til sine verk, siden hennes verdener bygger på taoistisk apologetikk, og særlig *Earthsea* med sin østlige mystikk. Hogsette argumenterer for at Le Guins taoistiske religiøse perspektiv og hennes dualistiske moralske verdensbilde er like fundamentalt i hennes mytopoetiske skrivning som doktrinene, moralen og kristendommens narrative strukturer er for de kunstneriske uttrykkene til George MacDonald, C.S. Lewis og J.R.R. Tolkien.

Videre følger en lengre del hvor Hogsette gjør rede for Le Guin sitt liv, hennes publiserte verk og de ulike faktorene som har påvirket hennes skrivestil. Dette være seg familie, religion, andre forfatteres innflytelse og studie. Jeg velger å ikke gjengi innholdet her, da det er en generell gjengivelse av hennes liv og virke.⁹

---

⁹ Se kapittel 2 for bakgrunn om Le Guins liv og virke.

4.3.2. *Le Guin's Taoism*

Neste tema Hogsette (2022, s. 152-154) tar for seg er *Le Guin's Taoism*, altså Le Guins taoisme. Han innleder dette temaet ved å skrive at flere forskere har skissert de spesifikke måtene Le Guin innlemmer taoisme i sitt litterære håndverk. Hogsette poengterer at disse forskerne har latt være å adressere noen viktige filosofiske motsetninger og narrative komplikasjoner assosiert med Le Guins selektive tilegnelse av taoistiske konsept. Hogsette trekker frem et eksempel for å belyse dette (2022, s. 153). Til tross for at Ged, en sentral karakter i *Earthsea*, stiller eksistensielle spørsmål angående de taoistisk-inspirerte forestillingene om likevekten som styrer magi og moral i romanen, tar ikke Le Guin opp de urovekkende filosofiske paradoksene og moralske uklarhetene knyttet til taoistisk dualisme.

Videre skriver Hogsette at det er andre fasinerende elementer av taoistisk tro har blitt oversatt av forskere. Elementer som Le Guin ganske subtilt har innlemmet i fabuleringen sin. Tross noen uløste paradokser, og på grunn av hennes nyanserte integrering av mindre kjente taoistiske prinsipper, har Le Guin ifølge Hogsette skapt en omfattende mytopoetisk fantasy-roman som både gleder og bygger opp den post-sekulære fantasien.

Mytopoetiske forfattere skaper vanligvis fantasiverdener ut fra et religiøst, åndelig og/eller metafysisk perspektiv. Hogsette (2022, s.153) trekker frem George MacDonald, J.R.R. Tolkien, C.S. Lewis, Madeleine L'Engle og Michael Ende som eksempler på forfattere som bygger sine fantastiske riker på kristne teologiske prinsipper. Hogsette referer til Susanne Reid (1997) og skriver at Le Guin på sin side følger i fotsporene til Lord Dunsany, og gjør noe annerledes. I stede for å bygge på teistiske kosmologiske konsepter og teologiske prinsipper, valgte Dunsany polyteisme som grunnlaget for Pegana-universet. Tilsvarende velger Le Guin et annet ikke-teistisk verdensbilde som skal konstruere *Earthsea*: taoismen. Hogsette peker på selve navnet på fantasiverdenen til Le Guin, «Earthsea», da det balanserer to tilsynelatende motsetninger: land og vann, eller jord og hav. Hogsette (2022, s. 153) skriver at levende eksempler på taoistiske prinsipper og østlig mystikk florerer i boken, og at det gir den en unik sjarm som passer pent inn i fantasy-sjangeren. I det minste for den gjennomsnittlige vestlige leseren. Han følger opp med å skrive at de

fleste vestlige lesere i beste fall er overfladisk kjent med taoisme og østlig filosofi, og derfor føles en hel verden og et univers forankret i taoisme fantastisk.

Le Guins østlige inspirasjon kommer fra hennes livslange lesing, studier og bruk av grunnleggende prinsipper, ifølge Hogsette. For Le Guin er taoisme en livsfilosofi som gir veiledning om moral og instruksjoner om hvordan man best oppfatter virkeligheten og samhandler med dens dynamiske elementer. Hun har fått sin forståelse av taoismen ved å lese *Tao Te Ching*, en av taoismens kjernetekster. For andre er taoismen en fullverdig religion, komplett med mytologier, tradisjoner, ritualer for tilbedelse og ulike seremonier knyttet til kulturfestivaler (Hogsette, 2022, s. 154). Ut i fra sin forståelse konstruerer Le Guin mytosen og etosen til *Earthsea*. Kjernen i taoistisk tro og konseptene her blir forvandlet til veiviserens lære om å opprettholde «equilibrium», likevekten. Hogsette gjør rede for denne forståelsen av de grunnleggende prinsippene i taoismen, og betydningen av å opprettholde balansen mellom godt og ondt.

4.3.3. *Earthsea's Equilibrium and the Taoist Way of Nature*

I den tredje inndelingen i kapittelet tar Hogsette for seg temaet «*Earthsea's Equilibrium and the Taoist Way of Nature*» (2022, s. 154-156). Konseptet med å opprettholde balansen i selvet og mellom seg selv og naturen er grunnleggende for taoistisk lære. Hogsette viser til at trollmennene i Le Guins *Earthsea* styrer deres bruk av magi i henhold til ulike prinsipper for å opprettholde det de kaller likevekten. Videre følger et sitat fra Wyetenboek som forklarer at *Earthsea*-romanene er «structured by Ged's need for and pursuit of balance, and the search for the essential wholeness of being of both individual and world so that balance can be achieved» (Wyetenboek, 1990, s. 174). Hogsette hevder at Le Guin strukturerer Geds *Bildungsroman* rundt taoistiske prinsipper for å opprettholde harmoni og balanse i naturen.

Videre i denne delen presenterer Hogsette en rekke bemerkninger om elementer mytepoesi, definerende aspekter ved barnebøker og romaner skrevet for ungdom eller unge voksne. Han trekker også linjer til de tidligere nevnte forfatterne av mytopoetisk fantasy for å sammenligne dem med Le Guin. Bildungsroman-

tradisjonen blir også belyst av Hogsette, og han ser på hvordan Le Guin har skrevet om Geds dannelse. Et sentralt element i Geds dannelse, ikke bare som et moralsk forankret menneske, men også som en sosialt ansvarlig trollmann, er å forstå *Earthsea*-naturlovsteorien, at verden er utformet og fungerer i forhold til likevekt. Hogsette (2022, s. 155) trekker frem karakteren Ogion som et viktig element i Geds dannelsesreise. Ogion er ifølge Hogsette veldig lik en taoistisk prest, han lærer sin unge lærling at all handling bør vurderes og utføres for å opprettholde den delikate balansen i den naturlige verden.

4.3.4. *The Insufficiency of Necessary Moral Regulation*

Det etiske kjerneprinsippet i taoismen er balanse – man bør strebe etter å handle på måter som ikke forstyrrer balansen mellom naturen og selvet, og heller ikke forstyrre harmonien mellom individer i et samfunn ifølge Hogsette (2022, s. 156). Likevel, så idealistisk som dette prinsippet om balanse er, er ikke taoister selv så naive at de tror moralsk regulering er unødvendig. Hogsette påpeker at selv om de taoistiske prinsippene om å opprettholde balanse og kun handle ut fra nødvendigheten gjennomstyrer det moralske sentrumet for å praktisere magi i *Earthsea*, erkjenner trollmennene, i likhet med taoistiske prester og filosofer, at en viss moralsk regulering faktisk er nødvendig for riktig styring av menneskelig atferd og felles interaksjon.

Hogsette benytter seg av trollmannsskolen på Roke Island for å illustrere hvordan den moralske reguleringen kommer til syne i *Earthsea*. Han peker på hvordan dette funker, og hvilke utfordringer det byr på. Avslutningsvis skriver Hogsette at Le Guin, med utgangspunkt i taoistisk lære, antyder at sann moralsk utvikling kommer ved å gå ut over å følge moralske koder og bestemme seg for å forlate egoistiske ønsker i tjeneste for balanse.

4.3.5. *Abandoning Desire in Taoist Moral Development*

Hogsette skriver at Le Guin sentrerer sitt moralske univers på grunnlag av et taoistisk prinsipp. «The good is accomplished not by action driven by desire, but by inaction inspired by the simplicity of *Tao*» (2022, s. 159). Hogsette påstår at tidligere forskning på Le Guins integrering av taoismen velger å se bort i fra paradokset i denne moralfilosofien. Han begrunner dette med at mennesker fra naturens side er

naturlig og utvetydig motivert av ønsker, enten de er gode eller onde. Taoismens vei søker den naturlige tilstanden. Derfor er det paradoksalt, om ikke motstridende ifølge Hogsette, å foreslå at mennesker skal søke det som er naturlig ved å nekte seg selv det som er naturlig for dem – begjær (2022, s. 159). Hogsette mener at den unge Ged er et perfekt eksempel på det upraktiske i denne paradoksale læren. Ogion advarer ofte Ged mot å handle ut fra et stort personlig ønske, men hans viktigste motivasjon for å lære magi er å ha makt og å bringe ære til seg selv: «For han hungret etter å lære, få makt» (Le Guin, 1968, s. 18). Til tross for den paradoksale karakteren til denne taoistiske læren presenterer Le Guin leserne for det Hogsette mener er en mangelfull, og dermed realistisk og troverdig hovedperson som gradvis lærer å forlate sitt stolte ønske om makt, å følge veien til likevekt og å handle bare ut av sannhet. Videre gjør Hogsette rede for de ulike handlingene til Ged som gjør at han innser at man må handle med klare formål, og at formålet må tjene moralske mål og interesser som er større enn en selv.

4.3.6. Self-sacrifice as Taoist Moral Development

Igjen velger Hogsette (2022, s. 160) å presentere sentrale elementer fra taoismens moral – å forlate personlig begjær. Det mest effektive og utfordrende middelet for å forlate begjæret er å praktisere selvoppofrelse. Nok en gang velger Hogsette å sette søkelys på Geds dannelsesreise som eksempel på hvordan Le Guin fremstiller dette taoistiske synet. Ged støter på en rekke moralske utfordringer i løpet av fortellingen, og som følge av dette blir hans moralske kunnskap dypere. Ydmykelse og selvfornektelse fører til ydmykhet og selvoppofrelse, altså de sentrale taoistiske prinsippene som styrer individets vei mot etisk opplysning og moralsk oppførsel. Hogsette trekker frem konkrete handlinger fra boken hvor disse moralske utfordringene for ham er tydelige, og belyser hvilke endringer de har ført til hos Ged.

4.3.7. The Existential Problem of Wu Wei and Taoist Ethics

Til nå har Hogsette i kapittelet sitt gjort rede for de taoistiske prinsippene om å opprettholde balanse, forlate begjæret og praktisere selvoppofrelse, også kjent som *Wu Wei*. Han velger nå å trekke inn en annen tekst skrevet av Le Guin, essayet «Dreams Must Explain Themselves» (2018). Her hevder hun at sanne moralske lover ikke er skapt av Gud (eller et personlig guddommelig vesen), men snarere er

avledet fra det upersonlige absolutt. Hogsette mener at ifølge Le Guins forståelse av taoismen er moralloven på en eller annen måte bygget inn i strukturen til et ordnet univers. Dette universet ble skapt av en upersonlig, tankeløs, amoralsk absolutt, og den observante, søkende personen vil oppdage moralloven og vil følgelig vite hvordan hen skal handle moralsk. Hogsette peker så på et annet essay av Le Guin, «The Child and the Shadow», for å underbygge at Le Guin har videreutviklet sitt dualistiske syn på moral, og smeltet sammen taoistiske prinsipper og jungiansk psykologisk teori.

Hogsette går videre i dette avsnittet med å kommentere at fantasy-forfattere som MacDonald, Tolkien, Lewis, L'Engle og Ende presenterer et jødisk-kristent etisk syn. De setter det gode som en pre-eksisterende, monistisk virkelighet, og at det onde er definert som savn av det gode eller det som strider mot det evige pre-eksisterende gode. På den andre siden omfavner Le Guin det dualistiske synet om at godt og ondt er evig sameksisterende og må opprettholdes i balanse. Moralsk handling, ifølge Le Guins taoistiske dualisme, er betinget av å balansere helheten og innlemme både det gode og det onde, i stede for å kjempe mot det onde i det godes tjeneste (2022, s. 163).

Hogsette fortsetter med å ta opp problemer med det dualistiske etiske systemet til Le Guin og andre momenter som tidligere forskere ikke har belyst. Disse momentene tar for seg forholdet mellom godt og ondt og hvordan Le Guins taoistiske etiske dualisme er avhengig av problematiske antagelser om virkelighetens natur. Hogsette poengterer også at Le Guin-forskere ikke har undersøkt hvordan de eksistensielle spørsmålene som reises i romanen, forblir uløst. Disse spørsmålene dreier seg særlig om handlinger, gode og onde, og hvordan disse fører til en ubalanse som må korrigeres. Hogsette hevder at taoismen erkjenner denne problemstillingen, og forsøker å løse den med prinsippene om *Wu Wei*. Le Guin hevder gjennom hele romanen, uten forklaring, at individer vil vite hvordan de skal handle dersom de tenker på helheten (Hogsette, 2022, s. 164).

Hogsette skriver at Le Guins roman er full av moralske dilemmaer. Ged sliter med å lære når, om og hvordan han skal handle i disse ulike situasjonene. Altså mener Hogsette at han sliter med å forstå *Wu Wei*. Den kresne leser får ifølge Hogsette

ingen tilfredsstillende svar i fortellingen. Nøkkelscener som illustrerer slik uløst moralsk forvirring, blir presentert, og Hogsette mener Geds spørsmål om når han skal handle, er sentralt. Flere eksempler blir presentert av Hogsette, og igjen gir ikke det dualistiske taoistiske verdensbildet til Le Guin noe klart og tilfredsstillende svar.

4.3.8. Conclusion – Postsecular Escape, Recovery and Consolation

Konklusjonen til Hogsette innledes med en påstand om at mye av det 20. århundres mytopoetiske fantasy litteratur faktisk er postsekulær. Dette begrunnet han med at litteratur, kunst, filosofi, og til og med teknologi ble mer sekulært som svar på de grufulle uoverensstemmelsene, paradoksene, forvirringene og motsetningene i to verdenskriger. Dette resulterte i at mytopoetiske forfattere som Lord Dunsany, J.R.R. Tolkien, C.S. Lewis, Charles Williams, Madeleine L'Engle og Michael Ende på det sterkeste avviste den filosofiske materialisme, og bygde litterære verdener av undring, magi, mystikk, kjærlighet, skjønnhet og nåde basert på en fast tro på metafysisk virkelighet. Le Guin er en slik postsekulær fantasist, men i stede for å tegne fra vestlig hedendom og kristen teisme, bygger hun en fantastisk fantasiverden på taoistiske grunnlag som introduserer mange vestlige lesere til *Wu Wei*s mystikk, paradokser, uoverensstemmelser og uløste forvirringer (Hogsette, 2022, s. 166).

Hogsette hevder at Le Guin, i likhet med sine teistiske kolleger, lager en fantasy-verden som oppmuntrer til diskusjoner om religion, spiritualitet, filosofi, teologi og forholdet mellom fornuft og tro. God mytopoetisk litteratur vekker en slik dialog, og hvis den leses åpent, kan leserne flykte inn i Le Guins magiske land Earthsea. Her vil de møte disse forvirrende spørsmålene, og deretter vende tilbake til den virkelige verden forberedt på å undersøke, diskutere, endre og omforme virkeligheten til en mer fornuftig verden.

4.4. Hva har Hogsette gjort i artikkelen?

Jeg har nå gjengitt store deler av innholdet i kapittelet til Hogsette. Jeg vil følge opp med en analyse av hvilke metoder Hogsette har benyttet seg av i fremstillingen sin. Som jeg nevnte innledningsvis, vil dette bygge på begrepsbruk og Hogsette sin strategi for å finne en spesifikk tradisjon i sin lesning. Før jeg tar for meg analysen, vil jeg poengtere formålet med oppgaven, å svare på det grunnleggende spørsmålet i

oppgaven min: Hvordan identifiserer forskere religion i skjønnlitteratur? Dette er relevant opp mot problemstillingen min: hvordan leser to litteraturvitere religion inn i og ut av Ursula K. Le Guin sine fantasy-verk?

4.4.1. Formålet med forskningsprosjektet

Jeg vil starte med å se nærmere på hva hovedformålet med forskningsprosjektet til Hogsette er. Dette er noe han selv har kommentert. I introduksjonen av boken *The Transcendent Vision of Mythopoeic Fantasy* (2022, s. 1-15) gjør Hogsette tydelig rede for sitt syn på forholdet mellom religion og skjønnlitteratur. Han slår fast at fantasylitteratur fortsetter å være en av de mest populære leste skjønnlitterære sjangrene, og at leserskaren av denne typen litteratur har vokst eksponentielt siden begynnelsen av det tjuende århundre, til stor irritasjon for mange litteraturkritikere. Til tross for fantasylitteraturens popularitet blir den, ifølge Hogsette (2022, s. 1) ikke tatt på alvor av mye av det bredere litterære akademiske samfunnet, og blir ofte henvist til barnelitteratur, populærkultur eller kulturstudier. Hogsette følger opp med at den kritiske og akademiske litterære mainstreamen avviser fantasy som populistisk og kommersiell, bare underholdende for de ukritiske massene. Som et motsvar til disse holdningene skriver Hogsette (2022, s. 3) at et hovedformål med boken er å avsløre måten denne eldste, men likevel vedvarende litterære sjangeren både er transcendent og visjonær på. Altså vil han avsløre måter fantasylitteratur overskrider grensene for menneskelig erfaring, og som noe som er i stand til å se tingenes egentlige sammenheng eller dypeste forklaring. Hogsette skriver at mytopoetisk fantasy gir et glimt inn i tidløse sannheter som forbinder menneskelige kulturer i fortid og nåtid, liver opp fantasien som noen ganger er svekket av kravene og forventningene til dagens liv (Hogsette, 2022, s. 3). Boken diskuterer mytopoetisk fantasy som en postsekulær litteratur, som utforsker, avslører, utfordrer og retter opp de reduksjonistiske perspektivene som gjennomsyrrer den sekulære ånden i samtiden (Hogsette, 2022, s. 3). Til tross for at denne introduksjonen gjelder boken i sin helhet, er det naturlig å tenke seg at disse formålene som Hogsette legger frem også er gjeldene for det ene kapittelet som er presentert.

4.4.2. Begrepsbruken til Hogsette

Jeg vil nå belyse og se nærmere på begrepsbruken til Hogsette for å se om det kan hjelpe med å besvare hvilke metoder som er benyttet for å finne religion i Le Guin sitt verk. Forhåpentligvis vil begrepsbruken fortelle noe om de faglige perspektivene og metodene til Hogsette.

Post-sekularisme

Det første begrepet jeg skal ta for meg, er *postsekulær*, og Hogsettes bruk av det. Begrepet dukker til stadighet opp i kapittelet og peker på et viktig grep som blir gjort i metoden til Hogsette. Det sekulære og det religiøse er grunnleggende motsetninger, og gjennom bruken av *postsekulær* leser Hogsette religion inn i Le Guin sin bok.

Hogsette (2022, s. 4) anerkjenner at en nøyaktig definisjon av postekularisme, i likhet med de fleste vitenskapelige kategorier, er omstridt. Igjen vil jeg vise til innledningen i boken *The Transcendent Vision of Mythopoeic Fantasy* (Hogsette, 2022), da han her gir leseren et tydelig innsyn i hva han legger i begrepet. I dette tilfelle ser jeg det som relevant å ta med en del om hva Hogsette tenker om begrepet, og gjøre meg opp meninger om bruken av det basert på hans tanker. I innledningen støtter Hogsette (2022, s. 3) seg på en rekke tidligere forskere og deres syn på postsekulær litteratur, før han trekker ut de momentene han selv tenker er viktigst. Det blir også lagt en historisk utvikling til grunn for hans bruk av begrepet. Han ender opp med å skrive at postsekularisme forstås som en intellektuell undersøkelsesmåte som undersøker, stiller spørsmål ved og noen ganger utfordrer ulike ideologier, prinsipper og antakelser som preger og støtter sekulære diskurser (Hogsette, 2022, s. 5). Fra dette postsekulære perspektivet skriver Hogsette (2022, s. 6) at fantasy utstyrrer leseren både til å forstå og til å overskride kontekster og historiske faste perspektiver for å forstå det absolutte.

Hogsette (2022, s. 166) slår fast at mye av det tjuende århundres mytopoetiske fantasylitteratur er postsekulær. Dette begrunner han med at litteratur, kunst, filosofi, og til og med teknologi ble mer sekulært som svar på de grufulle overensstemmelsene, paradoksene, forvirringene og motsetningene i to verdenskriger. Dette resulterte i at mytopoetiske forfattere skapte litterære verdener

basert på en fast tro på en metafysisk virkelighet. Altså kobler Hogsette denne sjangeren av litteratur til religion, som et motsvar til sekulariseringen.

Hogsette (2022, s. 5) skriver at det postsekulære ikke er et forsøk på å erstatte det sekulære med det religiøse, men snarer et forsøk på å undersøke tidligere forståelse av det sekulære og det religiøse som en kulturell konstruksjon som begrenser vår evne til å forstå kompleksiteten i verden. Altså gir postsekularisme rom for å omforme våre perspektiver på de kulturelle spenningene mellom det sekulære og det religiøse (Hogsette, 2022, s. 5). Og det er med dette tankesettet han leser Le Guin. Hennes fantasy-verden oppmuntrer til diskusjoner om religion, spiritualitet, filosofi, og teologi (Hogsette, 2022, s. 163). Det er nærliggende å tro at Hogsettes tanker om å finne motsetninger i litteraturen, det sekulære og det religiøse, gjøres med et mål om å vise hvordan disse motsetningene kan skape en grunnleggende struktur i teksten hvor enkeltelementer får mening.

Med dette synet på postsekulær litteratur nærmest tvinger Hogsette Le Guin inn i en kategori sammen med andre fantasy-forfattere som presenterer et jødisk-kristent syn. Det være seg MacDonald, Tolkien, L'Engle, Lewis og Ende. Likevel poengterer Hogsette (2022, s. 163) at mens disse forfatterne presenterer et syn som setter det gode som en pre-eksisterende, monoteistisk virkelighet, hvor det onde er definert som et savn av det gode, eller det som strider mot det evig-eksisterende gode, omfavner Le Guin på sin side det dualistiske synet om at godt og ondt er evig sameksisterende, og må opprettholdes i balanse. Altså er de ikke helt i samme kategori likevel. Dette fordi Le Guin bygger en fantasiverden på taoistisk grunnlag, fremfor å hente inspirasjon fra vestlig hedendom og kristen teisme.

Bildungsroman

Jeg vil nå ta en nærmere titt på Hogsettes bruk av *Bildungsroman*, og hvordan han benytter seg av dette til å lese religion inn i Le Guin sin *Earthsea* (1968).

Til forskjell fra begrepet postsekulær legger ikke Hogsette noe vekt på hva han mener med *Bildungsroman*. Vi får altså ikke noen dypere forklaring på hva Hogsette legger i begrepet, og det vil være naturlig å tenke seg at han ikke har noen innspill til hvordan man skal tolke begrepet, annet enn at det peker på en dannelsesreise.

Fortellinger om den moralske og intellektuelle utviklingen til hovedpersonen er også definerende aspekter ved barnebøker og romaner skrevet for ungdom eller unge voksne (Hogsette, 2022, s.155). Siden Hogsette er litteraturviter, vil jeg støtte meg på en annen litteraturviter beskrivelse av dannelsesroman. Mads B. Claudi skriver i boken sin *Litteraturteori* (2020, s. 80) at grunnstrukturen i den såkalte dannelsesromanen er velkjent og karakteriseres ut fra mønsteret og opposisjonen hjemme-ute-hjemme. Den umodne helten reiser fra de trygge omgivelsene hjemme ut i en verden hvor han utsettes for prøvelser og utfordringer utenfor kjente og trygge rammer, før han returnerer til en trygg og stabil tilværelse (Claudi, 2020, s. 80). Denne reisen resulterer i en moralsk og intellektuell modning. Dette er en forklaring man kjenner fra Le Guin sin fortelling om *Earthsea*. Måten dette begrepet preger denne lesningen, viser seg i hvordan Hogsette kobler dannelsesreisen til den taoistiske tradisjonen. Grepet med dette begrepet er altså ikke hva han legger i betydningen, men hvordan han bruker det til å koble Le Guins tekst til religion.

Hogsette (2022, s. 155) skriver at *Bildungsroman* er et sentralt, om ikke definerende, element i mytopoetisk høyfantasi. Her slår han altså fast at fortellingen er en dannelsesroman, og at den tilhører mytopoetisk høyfantasi. Ved å gjenfortelle eller henvise til spesifikke hendelser i Le Guins *Earthsea* viser Hogsette leseren hva han ser på som danningsskapende. Altså at disse hendelsene har et utfall som på et vis endrer noe hos hovedkarakteren Ged. Hogsette (2022, s. 155) trekker inn et sitat fra Wytenbroek (1990) som forklarer at *Earthsea*-romanene er strukturert av Geds behov for og streben etter balanse, og søken etter den essensielle helheten i å være til både individ og verden, slik at balanse kan oppnås. Dette kobler Hogsette til taoisme ved å skrive at konseptet om å opprettholde balanse i selvet og mellom selvet og naturen er grunnleggende for taoistisk lære (2022, s. 154). Med andre ord skriver Hogsette at Le Guin strukturerer Geds *Bildungsroman* rundt taoistiske prinsipper om å opprettholde harmoni og balanse i naturen.

4.4.3. Én måte å lese Le Guin på

En faktor jeg vil belyse før jeg ser på Hogsettes måte å lese Le Guin på, er hans referanser til andre forskere. Gjennom disse sitatene får man som leser et tydelig innsyn i hva slags «linse» Hogsette har lest Le Guin gjennom. Han presenterer tidlig i

artikkelen et sitat fra J. R. Wytenbroek (1990), hvilket gir oss et innblikk i hva slags tankesett han har tatt med seg inn i lesningen.

«Taoist ideas, rather than becoming the subject of her novels, become deeply interwoven with and form a basic element of many if her themes, characters, and even the structures of the plots and novels themselves”. (Wytenbroek 1990)

Ut fra dette sitatet forteller Hogsette leseren at han ikke ser på Le Guins verk som noe som refererer direkte til taoismen, men heller noe som subtilt former fortellingene. Ved å starte artikkelen med dette sitatet kan man tenke seg at dette faktisk ikke er Hogsettes lesning av Le Guin, men at han blir invitert til å lese henne på en viss måte.

Dette fører meg videre til et annet moment i lesningen til Hogsette. Han leser Le Guin sine bøker til å handle om taoisme. Dette er én måte å lese religion inn i noe på. Med dette presenterer Hogsette et viktig rammeverk for artikkelen sin. Han leser ikke religion som noe uavklart i teksten, snarere leser han en bestemt religion inn i teksten, taoismen. Dette er en måte å lese religion inn i noe på. Gjennom å direkte koble ulike momenter av fortellingen til Le Guin til taoismen kommer det tydelig frem hvordan Hogsette leser religion inn i verket. Han er ikke på jakt etter religiøsitet generelt, men gjennomfører en strukturert analyse hvor han punktvis tar for seg momenter som samsvarer med elementer fra taoismen.

4.5. Oppsummering

Formålet med dette kapittelet var å gjøre rede for David S. Hogsette sin lesning av Ursula K. Le Guin sin bok *A Wizard of Earthsea* (1968), første bok i serien *Earthsea*. Jeg startet med å gjøre rede for hvem David S. Hogsette er, og hans bakgrunn. Både hans liv og hans virke. Deretter tok jeg for meg hans artikler to artikler (2018, 2022) med tilsynelatende samme formål, og hvordan han har uttalt seg i forbindelse med publiseringen av artiklene. Det viste seg at artiklene var tilnærmet like, med unntak av en grundigere gjennomgang av Le Guins liv og bakgrunn i den nyeste utgaven. Jeg valgte så å sette søkelys på den nyeste utgaven av artikkelen videre i kapittelet,

da det er naturlig å tenke seg at det er denne som er best gjennomarbeidet. Jeg forsøkte så å nøytralt gjengi artikkelen for å gi leseren et innsyn i Hogsettes tanker. Ved denne gjengivelsen ble noen deler viet mer oppmerksomhet da det fremstår som mer relevant opp mot oppgaven min. Etter gjengivelsen fulgte en del hvor jeg har analysert kapittelet i jakt på ulike metoder som Hogsette har benyttet seg av for å finne, gripe etter, forklare eller snakke om religion. Hovedfunnene herfra, og som jeg har valgt å sette søkelys på i dette kapittelet, er Hogsette sitt formål med artikkelen, hans begrepsbruk og hans strategi for å finne en spesifikk tradisjon i sin lesning av Le Guin.

Basert på det jeg har funnet og kommentert i dette kapittelet, er det noen metoder Hogsette benytter seg av når han leser Le Guins *A Wizard of Earthsea* (1968). Hogsette ønsker å belyse Le Guin sitt verk som postsekulær mytopoetisk fantasy som utfordrer de reduksjonistiske perspektivene i dagens sekulære samfunn (2022, s. 3). Dette er noe han gjør ved å definere verket til Le Guin som postsekulært, altså et verk som spiller på elementer fra religion, i dette tilfelle dreier det seg ifølge Hogsette om taoismen. Gjennom verket sitt mener Hogsette at Le Guin åpner opp for diskusjoner om religion, spiritualitet, filosofi og teologi. Videre i analysen kom det frem at Hogsette gjør en tydelig kobling mellom hovedkarakterens dannelse og taoismen. Til slutt så jeg på hvordan Hogsette leser religion inn i verket, på jakt etter taoisme og elementer herfra.

5. Kapittel 5 – Elizabeth Anderson

I dette kapittelet skal jeg gjøre rede for Elizabeth Anderson sin lesning av Ursula K. Le Guin sin bok *Voices* (2006), den andre boken i triologien *Annals of the Western Shore*. Jeg vil starte med å gjøre rede for Anderson, hvem hun er, og bakgrunnen hennes. Anderson har publisert en artikkel som utforsker nylig oppmerksomhet til religiøse forskjeller i ungdomslitteratur med utgangspunkt i Le Guins *Voices* (2006). Jeg vil gjengi artikkelen med de momentene som er relevante for denne oppgaven på en nøytral måte, for å gi leser et innsyn i Andersons metoder og tanker. Så følger en del hvor jeg vil analysere artikkelen i jakt på ulike metoder Anderson har benyttet seg av for å finne, gripe etter, forklare eller snakke om religion i teksten til Le Guin. Hovedfunnene herfra bygger på Andersons innramming av artikkelen i en annens forskers teori, utvelgelsen av Le Guins nyere verk og identifiseringen av religion i boken. Avslutningsvis vil jeg oppsummere funnene mine og sammenfatte dem.

5.1. Hvem er Elizabeth Anderson?

Elizabeth Anderson er en amerikansk foreleser i Engelske studier ved University of Aberdeen. Hun har skrevet artikkelen «Ursula Le Guin And Theological Alterity» (Anderson, 2016), som fokuserer på det nylige arbeidet til Ursula K. Le Guin for å utforske den nylige oppmerksomheten knyttet til religiøse forskjeller i ungdomslitteratur. Anderson (2016) skriver om religiøse konflikter og Le Guins kritikk av monoteisme, noe som tilfører et nytt og interessant perspektiv på Le Guins forfatterskap, og som representerer en ganske annen tilnærming enn den Hogsette benytter.

Elizabeth Anderson har en doktorgrad i litteratur, teologi og kunst fra 2011, hvor hun har skrevet en avhandling som analyserer skjæringspunktet mellom religiøs innsikt og kreativitet i poesi og prosa til den amerikanske modernistiske forfatteren H. D., også kjent som Hilda Doolittle (1886-1961). Her kommer det frem at Anderson interesserer seg for forholdet mellom litteratur og religion.

Anderson stipendiatstipend ved University of Stirling før hun begynte som universitetslektor i engelske studier ved University of Aberdeen i 2017. På universitetets hjemmeside kan man lese at Andersons primære forskningsområder er

modernistiske verk skrevet av kvinner, religion og spiritualitet og feministisk teori. Man kan også lese at hun tar imot forespørsler om å veilede ph.d.-studenter innenfor de nevnte områdene. Jeg har valgt å ta med dette da det igjen peker på Andersons interesse for koblingen mellom religion og litteratur, særlig i nyere tid.

5.2. Formålet med artikkelen

Anderson har ikke selv uttalt seg noe i forbindelse med publiseringen av artikkelen i tidsskriftet *Literature and Theology* (2016). Derimot har Kristie Blair (2016, s. 125-130) skrevet introduksjonen til spesialutgaven av tidsskriftet. Jeg velger derfor å støtte meg til Blairs introduksjon for å finne formålet med artikkelen til Anderson.

Blair (2016, s. 130) skriver at Elizabeth Andersons artikkel om teologisk alteritet i Le Guin konsentrerer seg om Le Guins nyere verk, og distribuerer postkolonial teologi for å vise hvordan hun bruker skjønnlitteratur for å utforske spørsmål om teologiske forskjeller og forsoning, noe som er svært relevant i aktuelle internasjonale anliggende, og for å stille spørsmål ved den fremste posisjonen til monoteisme. Videre skriver Blair (2016, s. 128) at artikkelen til Anderson sammen med andre nevnte artikler antyder noe om rekkevidden til teologi i det tjuende og det tjuetførste århundres barnelitteratur og det fortsatte potensialet for teologi til å belyse skriving for barn og omvendt. Blair (2016, s. 129) skriver så at det er deres håp at denne gruppen artikler bidrar til å åpne opp ytterligere retninger for forskning, både for lærde av barnelitteratur og for de som er interessert i det bredere skjæringspunktet mellom litteratur og teologi. Blair (2016, s. 127) skriver at artiklene i tidsskriftet nærmer seg barnelitteratur fra et litteratur- og teologisk perspektiv og viser feltets skjevhet mot fantasy og den fortsatte betydningen av etablerte, kjente forfattere. Artiklene søker å balansere dette med hensyn til andre sjangre, og å undersøke nye perspektiver på samtidsteologiske interesser og deres resonans med barnelitteratur (Blair, 2016, s. 127). Til tross for at Blair skriver om artiklene i tidsskriftet generelt, kan man tenke seg at overnevnte begrunnelser også er gjeldende for artikkelen til Anderson.

Den eneste uttalelsen fra Anderson som kan kobles til formålet med artikkelen er å finne i selve teksten. Anderson (2016, s. 183) skriver: «This article explores recent attention to religious difference in young adult literature, both between people who

differ in terms of religion, culture and race and a more radical alterity between humanity and divinity». Altså søker artikkelen å utforske den nylige oppmerksomheten knyttet til religiøse forskjeller i ungdomslitteratur. Det være seg mellom mennesker som er forskjellige når det gjelder religion, kultur og rase, men også når det kommer til en mer radikal forskjell mellom menneskelighet og guddommelighet.

5.3. Gjengivelse av artikkelen

Jeg vil nå presentere deler av artikkelen til Anderson (2016) fra tidsskriftet *Literature and Theology* for å gi lesere innsyn nok til å gjøre seg opp sine egne meninger om artikkelen. Jeg har igjen valgt å legge hovedfokuset på de delene av artikkelen som vil være relevante for å besvare problemstillingen i oppgaven min. Følgelig vil det også i dette kapittelet være visse passasjer av artikkelen som ufullstendig blir gjengitt. En annen årsak til dette er at Anderson, på samme måte som Hogsette (2022), bruker mye tid/plass på å gjengi konkrete hendelser og sitater fra boken *Voices* (2006) av Le Guin. Selve innholdet i boken er ikke relevant for denne oppgaven, og derfor har jeg valgt å kun gjengi de momentene som vil hjelpe meg i å besvare problemstillingen i oppgaven min. Artikkelen er delt inn i fem temabaserte underoverskrifter, hvor Anderson følgelig tar for seg de aktuelle temaene.

5.3.1. Abstract

I abstraktet, det forkortede sammendraget av artikkelen, får vi et tydelig innblikk i hovedmomentene som har preget artikkelen, sammenhengen mellom religion og politikk. Anderson (2016, s. 182) skriver at hun i artikkelen vil løfte frem det nylige arbeidet til Le Guin for å utforske den nylige oppmerksomheten til religiøse forskjeller i ungdomslitteratur. Dette være seg forskjeller mellom mennesker og en mer radikal endring mellom menneskelighet og guddommelighet. Anderson rammer prosjektet inn i Mayra Riveras postkoloniale teologi om transcendens, da dette taler vel til Le Guins fiksjon (2016, s. 182).

5.3.2. Introduction

Anderson (2016, s. 182) legger de siste årenes terroraksjoner og amerikanske og britiske represalier i form av bombardement og landkriger i Afghanistan og Irak til

grunn for en økt bevissthet om nyimperialisme. Videre følger hun opp med (Anderson, 2016, s. 182) at teologiske uenigheter mellom de av ulike trosretninger kan vendes mot voldelige mål, ettersom politisk motiverte konflikter bruker religion som en mobiliserende kraft. Som et resultat av dette skriver Anderson (2016, s. 182) at sammenhengen mellom politikk og religion er i ferd med å bli et spørsmål av økende interesse, både for forfattere og for lesere. Anderson (2016, s. 182) trekker frem eksempler på forfattere som omplasserer tropene til fantasyskriving, skapelsen av andre verdener, oppdragsplottet og bruken av magi, for å lage en modus hvor det fantastiske er hellig og verdensskapningen involverer engasjement med religiøs forskjell. Hun setter dette i motsetning til Lewis og Tolkien, og skriver at disse nye tekstene ikke har et sluttspill hvor en koloniserende logikk av likhet som fokuserer på nederlaget til en ond «andre», men snarere dialog og oppløsning som nekter det binære av seirende og beseiret (Anderson, 2016, s. 182).

Arbeidet til Ursula K. Le Guin blir trukket inn som avgjørende for det overnevnte skiftet. Dette fordi hun er en høyt respektert og innflytelsesrik forfatter av science fiction og har vært eksplisitt åpen om sine filosofiske overbevisninger (Anderson, 2016, s. 183). Anderson (2016, s. 183-184) skriver at det meste av kritikken knyttet til Le Guin og religion har fokusert på taoismens innflytelse på forfatterskapet hennes. Altså at disse diskusjonene har en tendens til å understreke sporene av taoisme i romanen til Le Guin. Anderson (2016, s. 183) trekker blant annet frem taoismens likevekt i de tidlige *Earthsea*-bøkene (Le Guin, 1968) som eksempel på hvordan Le Guin har utforsket religion i sin skjønnlitteratur. Anderson (2016, s. 183) konkluderer med at spørsmål om religiøse forskjeller i moderne ungdomslitteratur leses best gjennom Le Guins nyere arbeid.

Anderson (2016, s. 183) skriver at sammenhengen mellom forskjell i det guddommelige og menneskelige forholdet og mellommenneskelig forskjell har ledet henne til ressursene postkolonial teologi byr på, og da særlig religionsviteren Mayra Rivera. I 2007 gir Rivera ut boken *The Touch of Transcendence: A Postcolonial Theology of God*. I boken peker hun på utholdenheten i forståelsen av gud som transcendent, samtidig som hun anerkjenner kritikk av en overjordisk forestilling om guddommelig transcendens som orienterer religiøst liv bort fra sosial rettighet og samtidig legitimerer urettferdige handlinger, hierarkier og kunnskapssystemer

(Rivera, 2007, s. 1). Anderson (2016, s. 183) skriver at Riveras postkoloniale teologi gjør det mulig for henne å utforske religiøse forskjeller som tar hensyn til både forskjellene mellom mennesker og gudommelig alteritet i seg selv. Derfor er artikkelen innrammet i Riveras arbeid.

5.3.3. Religion in Ansul

I starten av denne delen introduserer Anderson Le Guins bok *Voices* (2006) og hva romanen skildrer. Anderson (2016, s. 184) velger å presentere utdrag fra de første sidene i romanen for å få frem tre viktige aspekter ved religionen som skildres i romanen; overfloden av guder, viktigheten av forfedre-tilbedelse og allestedsnærværende helligdommer og rituelle handlinger av tilbedelse eller «velsignelse». Videre følger flere utdrag fra romanen, for å underbygge tilstedeværelsen av religion.

Anderson (2016, s. 185) foretar en sammenligning mellom de tidligere utgitte bøkene til Le Guin for å understreke at i *Voices* (Le Guin, 2006) er religiøs praksis mer utbredt enn filosofi, slik man finner mer av i eksempelvis *Earthsea* (1968), *Always Coming Home* (1985) og *The Telling* (2000). Anderson (2016, s. 185) skriver at religionen i Ansul har en markant likhet med forfedres tilbedelsespraksis som de man finner i konfucianisme, buddhisme, taoisme og populær religiøs praksis i Kina og Sørøst-Asia. Anderson (2016, s. 185) legger også inn en kommentar om at religionsvitenskapsforskere kommenterer graden av synkretisme som ofte finnes mellom disse systemene. Etter å ha presentert ulike eksempler som spiller på religiøse uttrykk fra boken til Le Guin, poengterer Anderson (2016, s. 186) at Ansul-religionen er en oppdiktet religion og ikke en direkte analog for urbefolkningens asiatiske religioner.

5.3.4. Religious Conflict and Le Guin's Critique of Monotheism

Anderson (2016, s. 186) starter denne delen av artikkelen med å skive at sammenhengen mellom verdensbilde og praksis kommer til uttrykk gjennom hvordan en av karakterene skildrer forskjellene mellom Ansul og Alds. Dette er de to folkegruppene vi møter i boken. Anderson (2016, s. 186) foreslår at boken kan leses som en historie om religiøs konflikt, om motstridende moduser: singularitet og

mangfold. Ifølge Anderson (2016, s. 187) presenterer Le Guin Aldene (den ene folkegruppen) som «single minded», og Le Guin indikerer en kobling mellom kristen monoteisme og imperialistisk vold som har blitt fremhevet av postkoloniale teologer.

Voices (Le Guin, 2006) er ikke den første av Le Guins tekster som kritiserer religion. Anderson (2016, s. 187) refererer til litteraturviteren Richard D. Erlich og hans bemerkning om Le Guins tidlige kritikk av monoteistisk religion som belegg for denne påstanden. Anderson (2016, s. 187) skriver at Erlich understreker Le Guins kritikk av nidkjære rasjonalister ved siden av monoteister, og presenterer et sitat som underbygger argumentet.

Anderson (2016, s. 187) slår fast at Le Guin i boken protesterer mot alliansen mellom religiøs og militær makt, men også mot det voldelige opprøret til de undertrykte, som mislyktes. Til tross for Le Guins vektlegging av forsoning og diplomati i *Voices* (2006), skriver Anderson (2016, s. 187) at hun ikke presenterer en utopisk visjon hvor forsoning for alle oppnås. Anderson (2016, s. 187) bygger opp under denne påstanden ved hjelp av eksempler fra boken.

Anderson (2016, s. 188) påstår at vi i *Voices* (Le Guin, 2006) ser en stor grad av kulturell konflikt, gjennom volden og det store tapet når en gruppe med makt påtvinger andre sin tro. Litteraturviteren Marek C. Oziewicz blir presentert, og ifølge Anderson (2016, s. 188) leser han *Voices* som et manus for gjenopprettende rettferdighet, og peker på målet med gjenopprettende rettferdighet som “the healing of the victim and the reintegration of both victim and offender into society through a process of personal and social-structural change” (Oziewicz, 2011, s. 36). Til tross for tydelige elementer av gjenopprettende rettferdighet i teksten, mener Anderson (2016, s. 188) at den er ikke så tydelig som Oziewicz hevder. *Voices* florerer av historier, et avgjørende element i den gjenopprettede rettferdighetsprosessen

Anderson (2016, s. 188) viser til en samtale mellom to av karakterene i boken, og hevder at denne samtalen utgjør romanens eneste ikke-voldelige eksplisitte interreligiøse møte, og at samtalen rommer noen nøkkelløyeblikk for forståelsen av religiøs forskjell. Gjennom krangel om guddommelighetens natur og uenighet om hva en bønn innebærer hevder Anderson (2016, s. 189) at man finner både (skjult) likhet

og (åpen) forskjell. De to folkegruppene, Alds og Ansul, har ulik forståelse av det hellige. Andersen (2016, s. 189) skriver at Alds følelse av virkeligheten av å regulere grensene for det hellige samsvarer med Durkheims forestilling om det hellige som det som er adskilt fra det profane, eller det vanlige. For folket i Ansul er det hellige, ifølge Anderson (2016, s. 189), innviklet i hverdagen, hvert rom har sin skytsånd, gudenisjene og templene er overalt, og selve byens grunn er hellig.

Anderson (2016) skriver at Le Guin gir oss enda et møte mellom religiøse andre, dette som også involverer samspillet mellom likhet og forskjell. Dette møtet er ikke mellom personer eller karakterer i boken, men blir formidler gjennom en tekst (Anderson, 2016, s. 189). Gjennom henvisning til den aktuelle teksten skriver Anderson (2016, s. 189) at det er en subtil antydning om at i det minste noen av Aldene, det ene folkeslaget, er åpne for å høre fra verdenssyn som er forskjellige fra deres egne.

Anderson (2016, s. 189) avslutter denne delen av artikkelen med å trekke inn Mayra Rivera og hennes postmoderne utforskning av epistemologiske grenser som stammer fra postkolonial tenkning, og det som er utenfor den koloniale forståelsen vanskeliggjør vissheten om betydning.

«In postcolonial criticism the beyond (and therefore transcendence, I will argue) becomes inextricable from the witness of oppressed communities. . . . transformation emerges from the encounters with the otherness beyond. Thus, the realm of beyond is not a static place of separation, but a dynamic space of encounters and transformation.» (Rivera, 2007, s. 13)

Anderson (2016, s. 189) tolker dette til at forskjell ikke innebærer en statisk separasjon, men at alteritet, som forvirrer hierarkier av kunnskap og betydning, vender tilbake i poesi og i å stoppe møter mellom ungdom. Videre viser Anderson (2016, s. 189-190) til flere eksempler fra Riveras arbeid for å forklare sammenhengen mellom menneskelig og gudommelig alteritet.

5.3.5. *The Oracle's Cave: Alterity Within*

I denne delen av artikkelen bruker Anderson (2016, s. 190-192) mye tid på å presentere elementer fra romanen til Le Guin. Dette handler i stor grad om de hendelser knyttet til det hemmelige rommet som fører til orakelets hule, de hendelsene som finner sted der og orakelets stemme. Anderson (2016, s. 192) skriver at den urovekkende stemmen til orakelet innleder til mystikk samtidig som den kommer med kloke råd og ressonerer med en forståelse av det guddommelige som ukjent og hinsides alle positive beskrivelser og bilder. Utilgjengeligheten til guddommelig forskjell er indikert i tradisjonen med negativ teologi som kontinuerlig hevder umuligheten av at ord og bilder skal inneholde Gud. Anderson (2016, s. 192) støtter seg så til Catherine Kellers lesning av den apofatiske mystikken til Nicholas av Cusa fra det femtende århundre som gir en mangfoldighetsteologi der Gud er i alle ting. Anderson (2016, s. 192) hevder at denne forskjellen mellom Gud, bilder og språk resonerer med det usagte i Le Guins taoistiske filosofi.

Den komparative teologen Hyo-Dong Lee blir presentert av Anderson (2016, s. 192) som en bruker av apofasens språk på undergravende strømninger innenfor østasiatiske tradisjoner i sin undersøkelse av forskjeller innenfor de relaterte systemene til taoistisk og nykonfusianistisk tanke. Anderson (2016, s. 192) skriver at Lee gjennom en lesning av uenige stemmer innenfor disse tradisjonene, sammen med moderne og postmoderne tenkere, formulerer en forståelse av *qi* (psykofysisk energi) som utfordrer de dominerende metafysiske hierarkiene til taoismen og konfusianismen. Videre følger Anderson (2016, s. 192-193) opp med en lengre forklaring knyttet til Lees tankegang og konkluderer med at panteismen til dette synet på taoismen resonerer med Ansuls religion og foreslår måter som det apofatiske kan gi en forståelse av guddommelighet som mangfoldets utfoldende forskjell.

5.3.6. *Conclusion*

Anderson (2016, s. 193) starter konklusjonen sin med å påstå at religion har blitt et økende anliggende for fantasyforfattere for barn, unge, og kritikere begynner derfor å reagere på denne trenden. Eksempler som Phillip Pullman og J.K. Rowling blir trukket inn som forfattere som har utforsket religiøse temaer (Anderson, 2016, s. 193). Le Guin blir satt opp som en motsetning av Anderson (2016, s. 193) da hun er

del av en annen tradisjon som ikke antar at barnelitteratur og spesifikt kristen monoteisme og relaterte bilder henger sammen. Anderson (2016, s. 193) følger opp med å presentere forfattere som tar for seg religiøse konflikter og forskjeller ved å trekke på et bredt spekter av religiøse tradisjoner og forestillinger.

Avslutningsvis konkluderer Anderson (2016, s. 193) med at man ved å kombinere en utforskning av teologisk alteritet og forsoning sammen med mer tradisjonelle fortellinger om voksende alder, oppfordrer Le Guin og andre unge voksne lesere til fantasifullt å nærme seg sine egne møter med religiøse forskjeller.

5.4. Hva har Anderson gjort i artikkelen?

Jeg har nå gjengitt store deler av innholdet i artikkelen til Anderson (2016). Jeg vil følge opp med en analyse av hvilke metoder Anderson har benyttet seg av i sin fremstilling. Som jeg nevnte innledningsvis vil dette bygge på Andersons innramming av oppgaven med Riveras (2007) postkoloniale teologi, hennes utvelgelse av Le Guins nyere verk og hennes identifisering av religion i boken. Før jeg tar for meg analysen vil jeg poengtere formålet med oppgaven, å svare på det grunnleggende spørsmålet i oppgaven min: Hvordan identifiserer forskere religion i skjønnlitteratur? Dette er relevant opp mot problemstillingen min: hvordan leser to litteraturvitere religion inn i og ut av Ursula K. Le Guin sine fantasy-verk.

5.4.1. Innrammingen av artikkelen i Riveras teologi

Jeg vil starte med å se på hvordan Anderson (2016) rammer inn artikkelen i Mayra Riveras postkoloniale teologi (2007), og hva hun legger til grunn for å gjøre dette. Denne teoretiske rammen vil kunne ha betydning for hvordan Anderson identifiserer religion i skjønnlitteratur, og vil følgelig være en av metodene hun benytter seg av for å gjøre dette. Det er viktig å merke seg at artikkelen ikke fullstendig er innrammet i Riveras arbeid. Dette kommer frem ved at Anderson viser til andre forskere for belegg til sine påstander (Hyo-Dong Lee, R.D. Erlich, Oziewicz). Likevel skriver hun at artikkelen primært er rammet inn av Rivera, og derfor ser jeg det som hensiktsmessig å belyse henne i større grad.

Rivera's postcolonial theology enables my exploration of religious difference that considers both the differences between people and divine alterity itself. Rivera's postcolonial theology of transcendence, in which God is always beyond human grasp but still implicated in human relations, speaks eloquently to Le Guin's fiction, therefore this article is framed primarily, though not exclusively, through her work. (Anderson, 2016, 183).

Anderson ønsker altså å utforske religiøse forskjeller som vurderer både forskjellene mellom de troende menneskene og selve den guddommelige alteriteten, eller den guddommelige annerledesheten. I artikkelen viser Anderson (2016, s. 188-189) til eksempler fra boken hvor denne forskjellen kommer frem. Det være seg både forskjellen mellom de to folkegruppene vi møter i boken, og forskjeller hos guddommene de tror på.

Videre ser jeg det som formålstjenlig å presentere hvem Mayra Rivera er, og hva forskningsfeltet hennes er. Mayra Rivera er professor i religion og latino studier ved Harvard University. Rivera arbeider i skjæringspunktet mellom kontinental filosofi om religion, litteratur og teorier om kolonialitet, rase og kjønn (Harvard). Boken Anderson refererer til, *The Touch of Transcendence* (Rivera, 2007), undersøker forholdet mellom modeller for guddommelig annerledeshet og ideer om mellommenneskelige forskjeller. Det at Anderson har valgt å ramme artikkelen sin inn i arbeidet til Rivera, er et svært interessant grep. Rivera er ikke nødvendigvis en religionsviter, da «religious studies» er noe annet i USA enn det er her i Norge. Det vil muligens være mer korrekt å kalle Rivera en aktivist innen teologi-feltet. Uavhengig om Rivera er teolog eller religionsviter, gjør dette grepet med å ramme inn artikkelen i arbeidet hennes noe med måten Anderson har lest Le Guin på. Anderson er litteraturviter selv, men har valgt å ramme inn artikkelen sin i et annet fagfelt, nemlig et fagfelt som ligger nærmere religion enn litteratur, teologi.

Grepet med å ramme inn artikkelen i Riveras arbeid er en metode Anderson har benyttet seg av for å snakke om religion. Med utgangspunkt i Mayra Riveras postkoloniale teologi, leter Anderson etter forskjeller hos de troende menneskene vi møter i boken og forskjeller hos guddommene deres. Altså leser hun Le Guin på en forhåndsbestemt måte, på jakt etter forskjeller hos de troende og hva de tror på.

5.4.2. Utvelgelsen av Le Guins *Voices* (2006)

Det er ikke nødvendigvis forskerens utvelgelse av materiale som er interessant for meg å belyse i denne oppgaven – snarere er det hvordan de har bearbeidet det. I dette tilfellet ser det derimot ut til at Andersons utvelgelse av materiale er både hensiktsmessig og interessant å belyse for å se på hva hun legger til grunn for hvorfor hun vil se på nyere verk av Le Guin for å finne religion i tekstene hennes. I motsetning til Hogsette utgjør utvelgelsen av materiale en sentral del av artikkelen, og jeg vil derfor se nærmere på hvilke grep Anderson har gjort i forbindelse med denne utvelgelsen.

Anderson (2016, s. 182) skriver at hun i artikkelen vil fokusere på det nylige arbeidet til Le Guin for å utforske den nylige oppmerksomheten til religiøse forskjeller i ungdomslitteratur. Her har Anderson altså tatt et valg om at Le Guins nyere arbeid egner seg best for å utforske oppmerksomheten knyttet til religiøse forskjeller i litteratur. Gjennom en sammenligning mellom de tidligere utgitte bøkene til Le Guin konkluderer Anderson (2016, s. 185) med at boken *Voices* (2006) inneholder mer utbredt religiøs praksis enn Le Guins tidligere utgitte verk hvor det er en overvekt av filosofi. Altså har Anderson dels fattet beslutningen om å fokusere på et av Le Guins nyere verk grunnet den tydelige tilstedeværelsen av religion i boken. Videre har Anderson (2016, s.186) skrevet at religionen man finner i boken, har markante likheter med forfedre-tilbedelsespraksis som man finner i konfucianisme, buddhisme, taoisme og populær religiøs praksis i Kina og Sørøst-Asia. Basert på dette utsagnet kan man se at Anderson har trukket noen tydelige paralleller til allerede-eksisterende religioner, og at dette er avgjørende for hvorfor hun nettopp har valgt *Voices* (2006) å fokusere på.

Det at Anderson har funnet tydelige tegn på og trekk fra religion i *Voices* (Le Guin, 2006) er ikke den eneste grunnen til at hun har valgt seg ut denne boken. Anderson vektlegger også Le Guins posisjon som en høyst respektert og innflytelsesrik forfatter som har vært eksplisitt åpen om sine filosofiske overbevisninger (2016, s. 183). Anderson (2016, s. 183-184) trekker frem kritikk og diskusjoner knyttet til Le Guin og religion, da dette ofte har bygd på taoismens innflytelse på forfatterskapet hennes. Le Guin har utforsket religion i sin skjønnlitteratur i flere tiår, fra de tidlige *Earthsea-*

bøkene (1968), til *Always Coming Home* (1985) og i *The Telling* (2000). Anderson (2016, s. 183) skriver at Le Guins posisjon som forfatter og hennes mange år med komplekse engasjementer med spørsmål om religion og politikk i skjønnlitteraturen hennes antyder at spørsmål om religiøse forskjeller i moderne ungdomslitteratur best leses gjennom hennes nyere arbeid. Anderson legger altså Le Guins år med erfaring og utvikling til grunn for hvorfor hennes nyere arbeid egner seg best til å belyse religiøse forskjeller i moderne ungdomslitteratur.

Andersons begrunnelse for utvelgelse av materiale til artikkelen sin er altså todelt. Den første grunnen hun legger frem, er tilstedeværelsen av synlig religion i boken *Voices* (Le Guin, 2006). Gjennom en sammenligning av tidligere verk skriver hun at tilstedeværelsen av religion er tydeligere i denne nyere utgivelsen av Le Guin. Dette svarer til forskningsspørsmålet til Anderson. For å belyse religiøse forskjeller i ungdomslitteratur vil det nødvendigvis være naturlig å velge seg ut et verk hvor tilstedeværelsen av religion er synlig, fremfor et verk hvor det er en overvekt av filosofi. Det andre aspektet Anderson legger til grunn for utvelgelsen av dette nyere verket til Le Guin bygger på forfatterens utvikling gjennom flere tiår hvor hun har utforsket religion og politikk i skjønnlitteratur.

Sett opp mot det jeg skal undersøke i denne oppgaven, er nok den første grunnen mest relevant for meg. Anderson skal undersøke religiøse forskjeller i ungdomslitteratur, altså er det nødvendig for henne å ta utgangspunkt i litteratur hvor tilstedeværelsen av religion er tydelig. For å finne dette har hun foretatt seg en sammenligning av Le Guins verk, og endt opp med å fokusere på en bok som inneholder en overvekt av religion. Denne sammenligningen blir ikke grundig gjort rede for i artikkelen, likevel må man anta at den har blitt gjort grundig av Anderson før hun har fattet beslutningen sin. Følgelig er det en av metodene hun har benyttet for å finne religion i litteraturen til Le Guin.

5.4.3. Tilstedeværelsen av religion i Ansul

Jeg vil nå se nærmere på hvordan Anderson forklarer eller snakker om religion i artikkelen sin. Anderson har allerede gjort det klart at tilstedeværelsen av religion i *Voices* (2006) er tydelig, noe som absolutt stemmer da Le Guin skriver om en by

med et religiøst mangfold og religiøse tendenser. Anderson trenger derfor ikke å analysere seg frem til hva som kan leses som religion, eller om det er noen narrativ som spiller på religiøse myter eller fortellinger som man allerede kjenner til. Det Anderson derimot gjør, er å se på likhetene mellom den religionen Le Guin har skapt og allerede eksisterende religioner i vår verden.

Anderson (2016, s. 184) skriver at det er tre aspekter ved Ansuls religion som er tydelige i fortellingen til Le Guin: overfloden av guder, viktigheten av forfedre-tilbedelse og allestedsnærværende helligdommer og rituelle handlinger av tilbedelse eller velsignelse. Disse aspektene har Anderson identifisert i sin lesning, og støttes opp med utdrag fra boken. Anderson følger opp med på å skrive at religionen i Ansul har en markant likhet med forfedre tilbedelses-praksis som de som finnes i konfucianisme, buddhisme, taoisme og populær religiøs praksis i Kina og Sørøst-Asia. Anderson har altså identifisert denne likheten med andre religioner, før hun poengterer:

“[...], we must remember that the religion of Ansul is an invented religion and not a direct analogue for indigenous Asian religions” (Anderson, 2016, s. 186).

Anderson anerkjenner at det er likhetstrekk mellom religionen i Ansul og asiatiske religioner, men avviser at det er en direkte analog for disse religionene. Ved sammenligning viser disse religionene seg i store trekk å stemme overens, men denne likheten trenger ikke bety noe mer. Anderson (2016, s. 186) skriver at det Le Guin subtilt uttrykker gjennom allestedsnærværelsen av hellige steder og handlinger, altså disse religiøse aspektene, er forståelsen av religion som gjennomsyrrer alle aspekter av livet.

Anderson trekker en slutning som passer hennes formål med artikkelen, å undersøke religiøse forskjeller i ungdomslitteratur. Den tydelige tilstedeværelsen av religion fungerer som et virkemiddel for å vise hvordan borgerne i Ansul er tolerante overfor religiøse forskjeller. Grepet ved å identifisere religion og koble det til allerede eksisterende religion forteller oss noe om hvordan Anderson ser på religion i Le Guins bok. Nemlig hvordan det å spille på allerede eksisterende religion fungerer som et virkemiddel for å belyse religiøs toleranse.

5.5. Oppsummering

Formålet med dette kapitlet var å gjøre rede for Elizabeth Anderson sin lesning av Ursula K. Le Guin sin bok *Voices* (2007), andre bok i serien *Annals of the Western Shore*. Jeg startet med å gjøre rede for Anderson sin forskningsbakgrunn, og hvorfor hun er relevant å se på i koblingen mellom religion og litteratur. Deretter så jeg på bakgrunnen for artikkelen hennes ved å se på hva Blair (2016) skrev om den i introduksjonen av tidsskriftet den ble publisert i. Valget om å belyse hva Blair (2016) har skrevet om artikkelen kan begrunnes med at Anderson selv ikke har kommet med noen forklaring på hva bakgrunnen for artikkelen er. Jeg forsøkte så å nøytralt gjengi artikkelen for å gi leseren innsyn i Andersons fremgangsmåte og tanker. I denne gjengivelsen ble noen deler viet mer oppmerksomhet, ettersom jeg følte de var mer relevant opp mot oppgaven min. Etter gjengivelsen fulgte en del hvor jeg har analysert artikkelen i jakt på ulike metoder Anderson har benyttet seg av for å finne, gripe etter, forklare eller snakke om religion. Hovedfunnene mine herfra, og som jeg har valgt å sette søkelys på i dette kapitlet, er Andersons innramming av artikkelen i Mayra Riveras (2007) postkoloniale teologi, hennes begrunnelse for utvelgelsen av verket *Voices* (2006) og hennes identifisering av religion i boken.

Basert på det jeg har funnet, og kommentert, i dette kapitlet er det noen metoder Anderson benytter seg av når hun leser Le Guins *Voices* (2006). Anderson ønsker å utforske den nylige oppmerksomheten knyttet til religiøse forskjeller i ungdomslitteratur. Dette gjør hun gjennom å vise til eksempler fra boken til Le Guin. Anderson har foretatt seg en tydelig identifisering av religion i boken og viser med eksempler hvordan dette kan vise til religiøse forskjeller i ungdomslitteratur.

6. Kapittel 6 – Drøfting av tilnærmingene

I de to foregående kapitlene har jeg presentert og analysert materialet mitt på et empirinært nivå. I denne drøftingsdelen av oppgaven vil jeg trekke inn de teoretiske perspektivene mine mer for å svare på problemstillingen min om hvordan to utvalgte litteraturvitere leser religion inn i eller ut av Le Guin sine fantasy-verk. Jeg vil også trekke frem igjen de to forskningsspørsmålene mine: Hvilke metoder benytter litteraturviterne seg av for å identifisere religion i Le Guin, og hvordan spiller bakenforliggende premisser inn på deres lesninger av Le Guin?

Forskningsspørsmålene bygger opp under problemstillingen og lar meg diskutere metodene litteraturviterne har benyttet seg av for å identifisere religion i Le Guin, samt drøfte det bakenforliggende rundt lesningene av Le Guin. Det være seg faglig ståsted, bakgrunn og delvis deres personlige bakgrunner.

I dette kapitlet vil jeg trekke frem mine hovedfunn fra de foregående kapitlene. Ved hjelp av leserorientert litteraturteori og situert kunnskap som teoretisk verktøy vil jeg kunne belyse problemstillingen og svare på forskningsspørsmålene jeg presenterte i introduksjonskapitlet. Gjennom diskusjonen av funnene vil jeg kunne si noe om metodene litteraturviterne har benyttet seg av for å gripe etter religion i fantasy-verkene til Le Guin, samt si noe om de bakenforliggende premissene for de ulike lesningene.

6.1. Leserorientert litteraturteori som teoretisk verktøy

Som omtalt i teorikapitlet viser Claudi (2011, s. 111) til at den leserorienterte litteraturteorien er et perspektiv som løfter blikket fra selve teksten og retter det mot lesningen. Lesningene i denne oppgaven baserer seg på artiklene publisert av litteraturviterne David. Hogsette (2022) og Elizabeth Anderson (2016). I denne delen av kapitlet ønsker jeg å diskutere deres metoder for å lese religion inn i eller ut av Le Guin sine verk i lys av den leserorienterte litteraturteorien. Hogsette og Andersons lesninger er begge preget både av resepsjonestetikken (se Jauss 1967; Iser 2006) og leserresponsteorien (se Culler 1975; Fish 1980), som vi finner under paraplyen av leserorientert litteraturteori. I denne drøfting har jeg valgt å fokusere på resepsjonestetikken, nærmere bestemt teori om estetisk respons, da en sentral metode innenfor denne teorien er det Iser kaller for *tomrom* (1981). Dette innebærer

at teksten åpner for fortolkningsmuligheter, og at det oppstår et gap mellom det som står eksplisitt i teksten, og det leseren konstruerer. Altså at leseren av en tekst leser noe inn i eller ut av teksten. Dette er også noe funnene mine peker mot.

I de to artiklene kommer det tydelig frem at både Hogsette (2022) og Anderson (2016) fyller *tomrom* (Iser, 2006) i verkene ut fra hva som er relevant for dem. De har begge hatt et formål om å identifisere eller finne religion i verkene til Le Guin, og dette har påvirket lesningen deres. Nettopp dette at leseren fyller tekstens tomrom med utgangspunkt i sine egne erfaringer og kunnskap, er ifølge Iser (1981) sentralt i kommunikasjonen mellom leser og tekst (Claudi, 2016, s. 118). Hogsette har fylt tomrommene til å omhandle taoisme, mens Anderson på sin side har fylt dem til å omhandle religion på et mer generelt nivå. Følgelig er det en forskjell i måten de har fylt tomrommene.

Som Hogsette og Anderson viser i sine lesninger oppstår meningen i interaksjonen mellom tekst og leser, altså er det deres lesninger som tilfører mening til teksten (Iser, 2006, s. 64). Hogsette sin lesning er preget av at han fyller *tomrom* knyttet til hovedpersonens dannelsesreise. Dette tydeliggjøres gjennom hans bruk av begrepet *Bildungsroman*.

A key element of Ged's *bildungs* [sic], not only as a morally grounded human being but also as a socially responsible wizard, is to understand Earthsea Natural Law theory, that the world is designed and operates according to Equilibrium, or what Taoists call balance. (Hogsette, 2022, s. 156)

Her er det tydelig at Hogsette fyller «Equilibrium» til å omhandle den taoistiske balansen. Som det kommer frem i kapittel 4 understreker Hogsette (2022) med flere eksempler fra Le Guins (1968) bok hvordan hovedpersonens behov for og streben etter balanse som individ og i verden er en subtil referanse til taoismen, Hogsette leser dette ut av boken. Le Guin (1968) skriver aldri spesifikt at hovedpersonens dannelsesreise og moralske utvikling bygger på taoistiske verdier. Dette er en mening Hogsette danner seg i sin lesning, han er blitt invitert til å trekke en forbindelse (Iser, 2006) og leser religion inn i boken til Le Guin.

Anderson på sin side fyller tomrom i Le Guins *Voices* (2006) gjennom å identifisere religion i byen hvor handlingen i boken finner sted, Ansul. Hun leser ikke religion som noe uavklart i teksten, snarere som at religion har en tydelig tilstedeværelse i teksten.

There are three aspects of Ansul's religion that are evident through the narrative: the plenitude of gods, the importance of ancestor worship and the ubiquity of shrines and ritual acts of worship or "blessing". (Anderson, 2016, s. 184)

Anderson har gjennom fortellingen identifisert det hun mener er tydelige aspekter ved religion i byen Ansul. Disse aspektene blir senere beskrevet som å ha markante likheter med forfedre-tilbedelsespraksis som man finner i konfucianisme, buddhisme, taoisme og populær religiøs praksis i Kina og Sørøst-Asia (Anderson, 2016, s. 186). Det som gjør denne identifiseringen interessant, er hvordan Anderson videreutvikler den faktisk skrevne teksten til Le Guin til å omhandle religion. Man kan si at hun fyller tomrommene mellom de uttrykte tekstelementene for å skape en religiøs sammenheng mellom dem (Claudi, 2013, s. 117).

Med perspektivet til Iser skal man se bort fra formålet med tekstene, hvorfor de er blitt skrevet, og heller fokusere på *lesningene* deres. Dette problematiserer fyllingen av *tomrom*, da både Hogsette og Anderson dels kommenterer på formålet med verkene til Le Guin, men med ulik argumentasjon. Hogsette på sin side benytter seg av begrepet *post-sekularisme* for å forklare at Le Guins *A Wizard of Earthsea* (1968) oppmuntrer til diskusjoner om religion, spiritualitet, filosofi og teologi (2022, s. 166). I tillegg til å oppmuntre til diskusjon tillegger Hogsette boken en funksjon om å introdusere vestlige lesere for *Wu Wei*:

[...] she (Le Guin) builds a wondrous fantasy world upon Taoist foundations that introduce many Western readers to the mysticism, paradoxes, incongruities, and unresolved perplexities of *wu wei*. (Hogsette, 2022, s. 166)

Her ser vi at Hogsette gir boken et formål med å skrive at den introduserer vestlige lesere for det mystiske, det paradoksale, de eksisterende uoverensstemmelsene og uløste forvirringene ved *Wu Wei*. Anderson på sin side gjør rede for sin utvelgelse av materiale og tilegner teksten et formål om å utforske religion og politikk.

Her (Le Guin) standing as an author and her long years of complex engagements with issues of religion and politics in her fiction suggests that questions of religious differences in contemporary literature are best read through her recent work. (Anderson, 2016, s. 183)

Her ser vi hvordan Anderson presenterer Le Guin som en forfatter som utforsker spørsmål knyttet til religion og politikk i sine verk, og at spørsmål knyttet til religiøse forskjeller i samtidslitteratur leses best gjennom hennes nyere arbeid. Her forteller Anderson oss hvordan hun leser religion Le Guins verk, ved å vise til det hun mener er formål med Le Guins tidligere verk.

Det er verdt å merke seg at dette er formål og egenskaper som Hogsette og Anderson tillegger tekstene, ikke nødvendigvis forfatterens, Le Guin, intensjon (Iser, 2006, s. 64). Likevel har de tatt stilling til hva formålet med Le Guins verk kan være, og fyllingen av *tomrom* kan følgelig ha blitt påvirket av dette. Hos Hogsette (2022, s. 166) viser det seg i måten han beskriver Le Guin som en slags motpart til andre mytopoetiske forfattere, mens hos Anderson ser man det i måten hun vektlegger Le Guins posisjon som en høyst respektert og innflytelsesrik forfatter, som har vært eksplisitt åpen om sine filosofiske overbevisninger (2016, s. 183). Som nevnt tar ikke teorien med fylling av *tomrom* høyde for formålet med tekster som leses. Dette viser at Isers teori alene ikke kan hjelpe meg å svare på problemstillingen i denne oppgaven. Jeg vil nå rette oppmerksomheten mot Donna Haraways situerte kunnskaper som verktøy i denne diskusjonen.

6.2. Situert kunnskap som verktøy

De overnevnte problemene som oppstår ved å bruke leserorientert litteraturteori som verktøy, at man skal se bort ifra formålet med tekstene, både litteraturviternes formål og Le Guins formål, kan løses ved å supplere med situert kunnskap. Donna Haraway (1988) står bak verktøyet situert kunnskap, kalt «situated knowledges» på engelsk, som jeg har benyttet meg av i denne oppgaven for å kunne undersøke hvordan Hogsette og Anderson som har forskjellige perspektiver og erfaringer leser ulike religiøse tema inn i eller ut av Le Guin. Det å drøfte rundt situerte kunnskaper vil i

denne oppgavesammenhengen si at jeg skal se på forsknings-subjektene og deres bakgrunn i møte med forskningsobjektet, samt produksjonsrammene rundt artiklene. Kort fortalt vil det innebære å sette søkelys på Hogsette og Andersons bakgrunn, hvordan de er situert. Jeg vil også se på deres situering av kunnskap som metode for å lese religion inn i eller ut av Le Guin. Både Hogsette og Anderson trekker inn momenter som ligger utenfor tekstene for å legitimere eller begrunne valgene de har tatt, følgelig kan man også stille spørsmål ved hvordan de er situerte for å lese Le Guin slik de gjør.

6.2.1. Hvem er forskerne?

Hogsette og Anderson har begge en forskningsbakgrunn som viser at de interesserer seg for forholdet mellom religion og skjønnlitteratur. Følgelig er det begge situerte i dette fagfeltet. Dette kan også underbygges av deres utdanning og tilhørighet til utdanningsinstitusjoner.

David Hogsette har gjennom flere år forsket på fantasy-litteratur og religion (Hogsette, 2005, 2011, 2018, 2022). Det samme er gjeldene for Elizabeth Anderson (Anderson, 2012, 2013, 2016, 2019, 2023). Vi ser at både Hogsette og Andersons forskning på forholdet mellom religion og litteratur strekker seg tilbake i tiden før de aktuelle artiklene som jeg har tatt for meg i denne oppgaven. Hvordan dette har påvirket deres situering av kunnskap om religion, er det vanskelig å svare endelig på. Likevel må det tas høyde for at Hogsette og Anderson møter Le Guin med ulike horisonter basert på deres tilknytning til feltet (Haraway, 1991).

Fra kapittel 4 kom det frem at Hogsette arbeider ved Wenzhou-Kean University i taoismens hjemland, Kina, men har arbeidet andre steder før han kom dit. Ettersom Hogsettes situering, eller lokalisering, er tett knyttet opp mot taoismen, kan det tenkes at dette er grunnen til at han leser denne bestemte religionen inn i Le Guins verk. Til tross for at dette er en naturlig slutning å trekke, arbeidet ikke Hogsette i Kina ved den første utgivelsen av artikkelen (2018). Det er først ved den andre publiseringen av den reviderte artikkelen at han selv er lokalisert i Kina. Likevel kom det frem at Hogsette ved tidligere anledninger har undervist både i Kina og i Sør-Korea, så kanskje skyldes hans lesning av taoisme inn i Le Guin en tilknytning til

Kina likevel? Anderson på sin side skrev artikkelen da hun var stipendiat ved University of Stirling. Utenom Andersons tidligere forskningsarbeid er det vanskelig å skulle trekke noen klare konklusjoner knyttet til hennes kontekst og situasjon. Andersons doktorgradsavhandling (2011) i litteratur, teologi og kunst kan likevel gi oss en pekepinn. Her er det teologi som utmerker seg, og kanskje forteller det noe om hvorfor Anderson har identifisert religion generelt i Le Guins *Voices* (2006). På University of Aberdeen sine hjemmesider kan man lese at Andersons primære forskningsområder er modernistiske verk skrevet av kvinner, religion og spiritualitet og feministisk teori, som underbygger argumentet om at hun har en interesse for religion.

Det kan være utfordrende å operasjonalisere og måle situert kunnskap, siden det er en teoretisk tilnærming som fokuserer på kontekst og situasjon. Dette vil gjøre det vanskelig å utføre empiriske undersøkelser eller å trekke klare konklusjoner. Likevel er produksjonsomstendigheten som Hogsettes og Andersons artikler ble til under, høyst relevant for å belyse hvilke metoder de har benyttet seg av.

6.2.2. Hva er formålet med artiklene?

Som vist i kapittel 4 og 5 har både Hogsette og Anderson i første omgang publisert artiklene sine som deler av andre verk, henholdsvis en bok (Stratman, 2018) og et tidsskrift (Blair, 2016). Man kan stille spørsmål ved hvordan denne faktoren spiller inn på situeringen deres.

Ved første publisering av artikkelen til Hogsette (2018) inngikk den som et kapittel i en bok som tar for seg religiøs tro i skjønnlitteratur for unge voksne. Basert på det som kommer frem i både artikkelen og i introduksjonen i boken, kan man ikke si noe om hvorvidt Hogsette har påtatt seg oppdraget med å skrive artikkelen på forespørsel fra redaktøren, Stratman, eller om han har gjort det ut fra eget ønske. Hvorvidt han selv har valgt å skrive om Le Guins verk, eller om han ble tildelt eller oppfordret til det, er også uklart i bokens og artikkelens introduksjon. Uavhengig av hvilken innflytelse Hogsette selv har hatt i avgjørelsene om artikkelen, peker bokens formål på at det eksisterer en forutsetning om at det eksisterer en representasjon av religiøs tro i Le Guins *A Wizard of Earthsea* (1968). Det som derimot kom frem i

kapittelet vedrørende Hogsette, er at han i forbindelse med utgivelsen av boken publiserte et innlegg på sin egen hjemmeside om hva formålet og bakgrunnen for artikkelen er (Hogsette, 2018). Her kan man også lese at «The [...] book chapter proposal was accepted for inclusion in an upcoming book addressing representations of religious faith in young adult fiction» (Hogsette, 2016). Basert på dette sitater kan vi lese at det er Hogsette selv som har etablert rammene rundt artikkelen. Hogsette (2016) skriver at han ved å sette søkelys på verket til Le Guin vil utforske: Taoistisk etikk og de eksistensielle utfordringene til *Wu Wei*¹⁰, *Bildungsroman* som en østlig, rekursiv prosess formet av taoistiske prinsipper, taoistisk omfavning av ondskapen for å oppnå balanse og skjebne, fatalisme og fri vilje i et dualistisk univers. Med dette presenterer Hogsette et viktig rammeverk for artikkelen sin. Han leser ikke religion som noe uavklart i teksten, snarere leser han en forhåndsbestemt religion inn i teksten, nemlig taoismen. Samtidig danner Hogsette et premiss eller en forutsetning om at det vil være taoisme å finne i Le Guins verk. Dette står i motsetning til Iser's teori om estetisk respons hvor meningen i teksten oppstår i interaksjonen mellom tekst og leser, hvor lesningen tilfører mening til teksten (Iser, 2006, s. 64). Hogsette har på forhånd bestemt hva meningen i teksten skal være ved å situere den som influert av taoisme.

Andersons artikkel (2016) ble publisert i en spesialutgave av tidsskriftet *Literature and Theology* med fokus på barnelitteratur og teologi i det 20. århundre. Tidsskriftet søker å nærme seg barnelitteratur fra et litterært og teologisk perspektiv (Blair, 2016, s. 127). Poenget jeg ønsker å synliggjøre, er den spenningen som eksisterer mellom religionsvitenskap og teologi. Mens man i religionsvitenskapen gjerne søker å undersøke ulike religiøse tradisjoner eller praksiser fra ulike utenfraperspektiv, tar teologien derimot utgangspunkt i én religiøs tradisjon og en lære om Gud med stor G, som oftest kristendommen. Uten å ta høyde for hva Anderson selv har skrevet om formålet med artikkel kan det hevdes at hun på grunn av sin tilknytning til teologien har vært generaliserende i sin lesning av religion i Le Guins bok, noe mine funn også viser. Jeg vil argumentere for at dette er relevant, da det i tidsskriftet kommer frem at artiklene er blitt sendt inn av forfatterne selv (Blair, 2016, s. 126). Altså er det Anderson som selv har bestemt at hun vil bidra til feltet litteratur og teologi. I

---

¹⁰ Kjernen i Taoistisk forskrift.

motsetning til Hogsette er det ikke stedet hun arbeider ved, men feltet hun jobber i avgjørende for Andersons situering. Mer enn institusjonen hun arbeidet ved når hun publiserte, University of Sterling, handler det om at hun driver med teologi. Hun leser ting som religion og generaliserer. Anderson skriver selv hva hun mener er formålet med artikkelen:

This article explores recent attention to religious difference in young adult literature, both between people who differ in terms of religion, culture and race and a more radical alterity between humanity and divinity. (Anderson 2016, s. 183)

Altså er formålet med artikkelen å utforske den nylige oppmerksomheten knyttet til religiøse forskjeller i ungdomslitteratur. Dette er tilnærmingen Anderson selv skriver at hun har til Le Guin, det hun ønsker å lese inn i Le Guins verk. Som jeg har vist, er spørsmålet om hvordan faktoren at artiklene i første omgang ble publisert i en bok og i et tidsskrift, av betydning. Ikke fordi litteraturviterne har påtatt seg et oppdrag om å lese religion inn i Le Guins bøker, men fordi de selv har valgt å lese henne slik. Jeg har nå tatt for meg argumenter som viser hvordan litteraturviternes publiseringer har virket inn på lesningene deres. I kommende underkapittel vil jeg fokusere på hvordan andre aktører har virket inn på lesningene deres.

6.2.3. Innrammingen av artiklene i andre teoretiske perspektiv

Hverken Hogsette eller Anderson er isolerte aktører i hvordan de leser Le Guin, andre har gjort det før dem.¹¹ Dette kommer frem i måten de viser til andre forskere i artiklene sine. Hogsette (2022, s. 152-153) viser til at andre forskere skisserer spesifikke måter Le Guin innlemmer taoismen i sine litterære verk.

Several scholars have outlined specific ways in which Le Guin integrates Taoism in her literary craft, yet they have left unaddressed some important philosophical contradictions and narrative complications associated with her selective appropriation of Taoist. (Hogsette, 2022, s. 152-153)

---

¹¹ Se kapittel 2 for eksempler på andre Le Guin forskere.

Hogsette kritiserer dem for å utelate viktige filosofiske motsetninger og narrative komplikasjoner assosiert med hennes selektive tilegnelse av taoistiske begreper. Dette er noe han selv ønsker å sette søkelys på, følgelig forholder han seg til andre medprodusenter av kunnskap om religion i Le Guin sitt forfatterskap (Haraway, 1991).

Anderson forholder seg også til tidligere forskning på Le Guin i sin artikkel. Hun legger frem en påstand om at *Voices* (2006) ikke står alene blant Le Guins verk som kritiserer monoteistisk religion. Anderson (2016, s. 187) refererer til litteraturviteren Richard D. Erlich (2006, s. 351-352) og hans bemerkning om Le Guins tidlige kritikk av monoteistisk religion som belegg for denne påstanden.

Erlich emphasises Le Guin's critique of zealous rationalists alongside monotheists. As *Voices* unfolds, we see that Le Guin's critique is aimed more explicitly at fundamentalist. (Anderson, 2016, s. 187)

Med dette argumentet situerer Anderson Le Guin som en kritiker av monoteisme gjennom å forholde seg til Erlich som medprodusent av kunnskap om religion i Le Guins forfatterskap. En annen måte Anderson (2016) forholder seg til andre som har forsket på Le Guin er ved å presentere hva den generelle kritikken av forfatteren tar for seg:

Most of the criticism on Le Guin and religion has focused on the influence of Daoism on her writing; these discussions tend to emphasise [sic] the traces of Daoism in her novels as largely pertaining to the philosophy of the narrative investment and character development. (Anderson, 2016, s. 183)

Her viser Anderson til at kritikk av Le Guins verk ofte har en tendens til å understreke tilstedeværelsen av taoisme i romanene hennes. Som det kom frem i analysen, leste Anderson religion på et mer generelt nivå inn i eller ut av Le Guins bok. Ved å trekke frem den tidligere kritikken av Le Guin og taoismens innflytelse kan det tenkes at det har virket inn på lesningen til Anderson i den grad at hun ikke har valgt å fylle *tomrom* i teksten med taoisme.

Slik det kommer frem i funnene mine kan det også argumenteres for at Hogsette leser Le Guin gjennom en linse skapt av J.R. Wytenbroek (1990). Dette forteller noe om hvordan han er situert i arbeidet med Le Guin.

Taoist ideas, rather than becoming the subject of her novels, become deeply interwoven with and form a basic element of many of her themes, characters, and even the structures of the plots and novels themselves". (Wytenbroek, 1990)

Dette sitatet blir presentert i starten av innledningen til Hogsette og kan tyde på at det ikke er Hogsette sin personlige lesning som blir gjort rede for i artikkelen. Det at han muligens leser Le Guin gjennom linsen til Wytenbroek kan sies å være en metode han benytter seg av for å finne religion i verket hennes. Det er likevel verdt å nevne at han ved bruk av denne linsen fyller *tomrom* til å omhandle taoisme, på bakgrunn av de føringene denne linsen legger. På den andre siden kan det være nærliggende å tenke at Hogsette benytter seg av dette sitatet nettopp for å underbygge validiteten i hans egne funn av taoisme i Le Guins verk.

Anderson rammer inn artikkelen sin i Maya Riveras postkoloniale teologi (Rivera, 2007). Det at Anderson har valgt å ramme artikkelen sin inn i arbeidet til Rivera er et svært interessant grep. Hun har følgelig situert seg i et annet felt enn sitt eget, litteraturvitenskapen, nemlig teologi. Man kan spørre seg om hvorfor Anderson har valgt å gjøre dette. Selv skriver hun:

Mayra Rivera's postcolonial theology of transcendence, in which God is always beyond human grasp but still implicated in human relations, speaks eloquently to Le Guin's fiction. [...] Rivera's postcolonial theology enables my exploration of religious difference that considers both the differences between people and divine alterity itself (Anderson, 2016, s. 182 -183)

Anderson begrunner valget av Riveras teologi med at den er veltalende til Le Guins fiksjon, samt at det gjør det mulig for henne å utforske religiøse forskjeller som vurderer både forskjellene mellom mennesker og selve guddommelige alteritet. På denne måten rammer hun inn artikkelen i teologi og situerer seg i feltet. Selv om

Anderson er litteraturviter, kan det likevel hevdes at hun arbeider tverrfaglig i feltet litteratur og teologi. En nærliggende forklaring vil være at tidsskriftet artikkelen er publisert i tar for seg forholdet mellom litteratur og teologi.

Det er når forskeren aktivt forholder seg til forskningsprosessen, at kunnskap blir situert (Haraway, 1991). Resultatet av det som er fremlagt ovenfor, viser at Hogsette og Anderson aktivt forholder seg til medprodusentene av forskning på Le Guin, og følgelig er med på å situere kunnskapen om religion i verkene hennes. Hverken forskeren, forståelsen av kunnskapen, eller objektene er konstante størrelser (Haraway, 1991) og både Hogsette og Anderson bidrar til kunnskapsprosessen.

6.2.4. Situeringen av Le Guin

Haraway (1991) poengterer hvor viktige objektene er, hvor selvstendige de er. Det kan late til at forskersubjektene er avhengige av at objektene selv kommer til orde for at kunnskapen skal bli rettferdig. Både Hogsette og Anderson reflekterer over føringene som allerede eksisterer knyttet til Le Guin. De kommenterer begge på hvordan hennes liv er influert av religion og filosofi, og da særlig taoismen. Le Guins forfatterskap blir også satt under søkelys av begge litteraturviterne for å underbygge tilstedeværelsen av disse to elementene, religion og filosofi. Dette forteller oss noe om hvordan de situerer Le Guin. Samtidig oppstår spørsmålet om det er litteraturviterne som tillegger objektene en stemme, eller om det er objektenes stemme som skinner igjennom (Haraway, 1991). Med dette mener jeg om det er litteraturviterne som selvstendig har lest religion inn i Le Guins verk, eller om det er Le Guins bakgrunn som gjør at de leser religion ut av verkene hennes. Dette spørsmålet har ikke noe klart svar. Basert på det jeg har funnet i analysen og diskutert i dette kapitlet, spiller antageligvis forskersubjektet og forskningsobjektet samme rolle i kunnskapsprosessen.

6.3. Hvordan leser to litteraturvitere religion inn i eller ut av Le Guin?

Undersøkelsen av Hogsette og Andersons lesninger har gitt et innblikk i hvordan to litteraturvitere leser religion inn i eller ut av Ursula K. Le Guins fantasy-verker. Ett av de sentrale resultatene av denne undersøkelsen er at det aldri er enten-eller når det

kommer til hvorvidt religion leses inn i romanene eller ut av romanene. Det er alltid begge deler, men hvilke faktorer som påvirker hvordan det leses, varierer

Hva er det jeg så har jeg har funnet i denne undersøkelsen? Kort fortalt kan man si at noen deler av lesningene er situert hos litteraturviterne selv, mens andre deler av lesningene er situert av Le Guin som forfatter og tekstene hun har skrevet. Jeg vil trekke frem noen funn som jeg anser som særlig interessante. Hensikten med studien har vært å få innsikt i hvordan to litteraturvitere leser religion inn i eller ut av skjønnlitterære verk. Gjennom undersøkelsen viser jeg både hvordan de to lesningene skiller seg fra hverandre og hvordan de overlapper. Dette betyr ikke at alle litteraturvitere, eller religionsforskere for den saks skyld, ville lest religion inn i eller ut av Le Guins verk på én av de to her fremstilte måtene. Det antyder heller at hvordan man leser noe, avhenger av flere faktorer.

Hovedfunnene fra analysen av Hogsette sin artikkel forteller at hans formål med artikkelen, hans begrepsbruk og hans strategi for å finne en spesifikk religiøs tradisjon i sin lesning av Le Guin danner grunnlaget for hvilken tilnærming han har benyttet. Basert på det jeg fant og kommenterte i kapittel 4 og 6, er det noen fremtredende metoder Hogsette benytter seg av når han leser Le Guins *A Wizard of Earthsea* (1986). Hogsette ønsker å belyse Le Guins verk som postsekulær mytopoetisk fantasy som utfordrer de reduksjonistiske perspektivene i dagens sekulære samfunn (2022, s. 3). Dette er noe han gjør ved å definere verket til Le Guin som postsekulært, altså et verk som spiller på elementer fra religion, i dette tilfellet dreier det seg ifølge Hogsette om taoismen. I tillegg til hans formål med artikkelen og hans begrepsbruk er innrammingen av artikkelen i Wytenbroeks (1990) arbeid av relevans. Følgelig er det flere faktorer som har påvirket hans lesning av religion inn i og ut av Le Guins verk.

Hovedfunnene fra analysen av Anderson forteller at hennes innramming av artikkelen i postkolonial teologi, samt utvelgelsen av materiale for det hun søkte å undersøke, danner grunnlaget for hennes lesning. Anderson ønsker å utforske den nylige oppmerksomheten om religiøse forskjeller i ungdomslitteratur. Dette gjør hun gjennom å vise til eksempler fra boken til Le Guin. Anderson har foretatt en tydelig

identifisering av religion i boken, og påpeker med eksempler hvordan dette kan vise til religiøse forskjeller i ungdomslitteratur.

Som forskere kommer Hogsette og Anderson til feltet med sine ulike erfaringer, forforståelser og forestillinger om feltet de arbeider i. Begrepet *dobbel hermeneutikk* (Giddens, 1984) kan benyttes om hvordan Hogsette og Anderson spiller videre på tidligere forskning og situeringer av Le Guin i sine lesninger. Undersøkelsen jeg har foretatt, bidrar med å utvide forståelsen og betydningen av de bakenforliggende faktorene og premissene som påvirker en lesning av religion inn i eller ut av skjønnlitterære verk. Studien min gir også innsikt i forhold som er viktige å ta i betraktning når man skal undersøke tidligere forskning, nemlig forskerens bakgrunn og situering i feltet de arbeider i.

7. Kapittel 7 – Avslutning

I dette kapittelet vil jeg oppsummere og konkludere basert på analysen og diskusjonen av funnene mine. I tillegg vil jeg presentere noen refleksjoner jeg har gjort meg rundt forskningsprosjektets styrker og begrensinger, samt noen ettertanker eller spørsmål om hvorfor perspektivene og funnene mine er relevante for religionsvitere. Helt til slutt vil jeg legge frem noen tanker om videre forskning.

7.1. Oppsummering av oppgaven

I denne masteroppgaven har jeg gjennom å stille spørsmål ved hvordan forskere identifiserer religion i skjønnlitteratur analysert to artikler som omtaler Ursula K. Le Guins fantasy-verk og religion. Begge artiklene er skrevet av litteraturvitere og utgitt i perioden 2016 til 2022. Gjennom å presentere og analysere både litteraturviterne og artiklene deres har jeg forsøkt å besvare problemstillingen:

Hvordan leser to litteraturvitere religion inn i eller ut av Ursula K. Le Guin sine fantasy-verker?

I introduksjonskapittelet presenterte jeg problemstillingen og tilhørende forskningsspørsmål. Jeg legger svarene på forskningsspørsmålene til grunn for å besvare problemstillingen:

- 1) Hvilke metoder benytter litteraturviterne seg av for å identifisere religion i Le Guin sine fantasy-verker?
- 2) Hvordan spiller bakenforliggende premisser inn på deres lesninger av Le Guin?

Disse forskningsspørsmålene har tillatt meg å se på ulike sider ved litteraturviternes lesninger av Le Guin, og besvarelsen av dem vil også bidra med kunnskap om ulike tilnærminger forskere benytter seg av for å undersøke religion i litterære tekster. Gjennom å benytte meg av leserorientert litteraturteori, hovedsakelig Wolfgang Isters (1981) oppmerksomhet mot fylling av *tomrom*, og Donna Haraways (1991) tilnærming til situerte kunnskaper, har jeg kunnet svare på hvordan litteraturvitere leser religion inn i eller ut av Ursula K. Le Guins fantasy-verker. Hvordan Hogsette og

Anderson har lest religion inn i eller ut av Le Guins bøker avhenger av en rekke faktorer. Kort oppsummert er det en sammenheng mellom hvordan de selv er situert og hvordan de har situert Le Guin. Gjennom å fremme sine egne formål med lesningene, avdekket de hva deres personlige ønsker med artiklene var. Gjennom tekstene deres kom det frem hvordan bakenforliggende årsaker har spilt inn på lesningene deres. Både forskningssubjektet og forskningsobjektet spiller en rolle i hvordan lesningen har utfoldet seg.

7.2. Studiens styrker og svakheter

Som nevnt innledningsvis i oppgaven befinner jeg meg med dette prosjektet i kjernen av tverrfaglighet, mellom religionsvitenskap og litteraturvitenskap, med en fot i hver «leir». Med tanke på hva denne oppgaven har hatt som mål å undersøke, kan det nok argumenteres både for at den er både religionsvitenskapelig og litteraturvitenskapelig. Imidlertid vil jeg hevde at den er mest religionsvitenskapelig da jeg har stått i den religionsvitenskapelige leiren og studert litteraturviterne.

Som jeg har vist, har begge de teoretiske perspektivene – leserorientert litteraturteori og teorien om situerte kunnskaper – forklaringskraft i henhold til problemstillingen og forskningsspørsmålene mine. Spesifikt har leserorientert litteraturteori hjulpet meg å se nærmere på selve lesningen av Le Guin, mens teorien om situerte kunnskaper har tillatt meg å se på de bakenforliggende og utenforliggende faktorene som har virket inn på lesningene til Hogsette og Anderson. Likevel har det vært en krevende prosess å finne teori og metode som har egnet seg til denne studien, og jeg ser i etterkant hvordan de valgte teoriene ikke er perfekte.

En begrensning med bruken av Iser's perspektiv om *tomrom* oppstår når jeg som forsker har tatt et skritt tilbake for å se på hvordan Hogsette og Anderson har lest religion inn i eller ut av Le Guins verk. Det vil være en spenning i forholdet mellom deres lesninger av Le Guins romaner og mine lesninger av deres lesninger. Med perspektivet til Iser skal man se bort fra formålet med tekstene, hvorfor de er blitt skrevet, og heller fokusere på *lesningene* deres. Det som er problematisk med teorien om estetisk respons i denne oppgaven, er at den ikke tar høyde for de forholdene lesningene har blitt til under, ei heller tar dette perspektivet høyde for

forholdet mellom de ulike aktørene i meningsdannelsen. Metoden med å fylle tomrommene «vil tvinge leseren til i høyere grad at involvere sin personlighet» skriver Iser (1981, s. 114). Dette med leserens personlighet, i tillegg til rammene lesningene har blitt til under, er noe jeg også må ta høyde for at har påvirket min lesning av Hogsette og Anderson.

En begrensning med situert kunnskap som perspektiv og teoretisk verktøy er at det er vanskelig å avgjøre hvilke faktorer som er relevante for å forstå Hogsette og Andersons lesninger. Det har vært utfordrende å avgjøre hvilke faktorer som har hatt størst innvirkning på deres lesninger, og hvordan disse faktorene påvirker dem. Det er også vanskelig å generalisere en konklusjon kun basert på situert kunnskap som verktøy, siden kunnskapen er knyttet til spesifikke situasjoner og kontekster. I denne oppgaven hvor jeg har undersøkt to litteraturvitere og deres metoder, uten at de nødvendigvis er representative for sitt fagfelt, har dette ikke vært et stort problem. Men ved et eventuelt forsøk på en overføring av denne metoden til andre litteraturvitere eller andre verk av Le Guin vil resultatene kunne peke på noe annet enn det som er funnet her. Eksempelvis vil en litteraturviter med en annen forskningsbakgrunn og utdanning benytte seg av andre metoder for å lese religion inn i eller ut av Le Guins verker. I min studie har heldigvis ikke målet vært å generalisere forskningsresultatene, men å forstå bedre forskeres metoder i møte med skjønnlitteratur og det de oppfatter som religion i den. Hensikten har vært å få innsikt i hvordan disse to utvalgte litteraturviterne har gjort det.

7.3. Kort om religionsvitenskapen

I denne oppgaven har jeg ikke undersøkt hvordan religionsvitere leser religion inn i eller ut av skjønnlitteratur. Gjennom å undersøke to forskjellige litteraturviteres tilnærming har jeg funnet to ulike fremgangsmåter og perspektiver. For religionsvitere vil det være nyttig å se på hvordan forskere fra en annen disiplin studerer religion, for å utvide og utfordre egen forståelseshorisont. Donna Haraway (1991) benytter seg av begrepet *diffraksjon* om å reflektere over eget ståsted, og at ulike ståsted gir ulike effekter. Som en kritisk ettertanke kan man spørre seg om i hvilken grad religionsvitere arbeider likedan som litteraturviterne, eller om de opererer annerledes. Hvorvidt leser vi likedan eller på andre måter?

7.4. Veien videre

Jeg ser mange mulige veier videre fra mitt prosjekt, da jeg anser det å undersøke hvordan forskere finner religion i materialet sitt som et tema med potensielt stor verdi. Det kunne i forlengelsen av denne oppgaven være interessant å løfte denne studien fra en ren tekststudie hvor materialet bare er tekst, til en undersøkelse hvor man gjennom kvalitative intervju med Hogsette og Anderson får svar på det som ikke kommer frem i artiklene deres. Hvilke metoder mener de selv at de har benyttet? Kjenner de seg igjen i funnene fra denne studien? På hvilke måter spiller deres bakgrunner inn på lesningene deres? Dette ville i så tilfelle kreve at man benyttet seg av annen teori og metode enn det jeg har benyttet i denne oppgaven.

I tillegg kunne det være relevant å gjøre en sammenligning av hvordan Hogsette og Anderson har identifisert religion i Le Guins verk med hvordan religionsvitere har gjort det i studier av andre bøker. En slik undersøkelse vil kunne avdekke eventuelle likheter eller forskjeller i tilnærminger hos de ulike disiplinene. Man vil også ha mulighet til å diskutere om det er metoder fra litteraturvitenskapen som burde adopteres av religionsvitenskapen i større grad enn hva jeg har kunnet anbefale i denne oppgaven. Her må det nevnes at jeg i løpet av min undersøkelse ikke har kommet over noen rendyrkede religionsvitere som har lest Le Guin. Så det burde noen absolutt gjøre!

Det kunne dessuten vært interessant å utforske hvordan litteraturvitere eller andre forskere sin identifisering av religion i litteratur kan være påvirket av sjanger. Man kunne undersøkt hvordan forskere identifiserer religion i forskjellige sjangre som fantasy, science fiction eller historiske romaner. Hvordan påvirker sjangeren lesningen, om den i det hele tatt gjør det? Eller så kunne man sammenlignet identifiseringen av religion i skjønnlitteratur med identifiseringen av religion i andre typer kulturelle produksjoner, for eksempel film eller musikk. Det ville være interessant å undersøke om det er forskjeller i hvordan religion blir lest inn i eller ut av ulike medier, og hvordan dette igjen kan påvirke religionsforskeres identifisering av religion i skjønnlitteratur.

Referanser:

- Anderson, E. (2011). *Writing a material mysticism: H.D., Helene Cixous and divine alterity*. [Doktorgradsavhandling, University of Glasgow].
<http://theses.gla.ac.uk/3548/>
- Anderson, E. (2012). Sacred Belonging: Writing, Religion and Community in H.D.'s Second World War Novels. *Women: A Cultural Review*, 23(3), 271-286.
<https://doi.org/10.1080/09574042.2012.708223>
- Anderson, E. (2013). *H.D. and Modernist Religious Imagination: mysticism and writing*. Bloomsbury Academic.
- Anderson, E. (2016). Ursula Le Guin and the Theological Alterity. *Literature and Theology*, 30(2), 182-197. <https://doi.org/10.1093/litthe/frw018>
- Anderson, E. (2019). "Perpetual Departure": Sacred Space and Urban Pilgrimage in Woolf's Essays. I Groover, K (red.), *Religion, Secularism, and the Spiritual Paths of Virginia Woolf*. (s. 109-130). Palgrave Macmillan.
https://doi.org/10.1007/978-3-030-32568-8_7
- Anderson, E. (2023). Liminal Spaces and Spiritual Practice in Naomi Mitchison, Keri Hulme and Lorna Goodison. *The Edinburgh Companion to Modernism, Myth and Religion*. (s.389-403). Edinburgh University Press.
- Asdal, K. & Schrøder, T. (1998). *Betatt av viten: Bruksanvisninger til Donna Haraway*. Spartacus.
- Bain, D. C. (1980). The Tao Te Ching as Back ground to the Novels of Ursula K. Le Guin. *Extrapolation*, 21(3), s. 119-123.
- Blair, K. (2016). Children's Literature and Theology in the Twentieth and Twenty-First Centuries. *Literature and Theology*, 30(2), 125-130.
<https://doi.org/10.1093/litthe/frw019>
- Blaser, M. & De la Cadena, M. (2018). *A World of Many Worlds*. Duke University Press.
- Claudi, M. B. (2010). *Litterære grunnbegreper*. Fagbokforlaget.
- Claudi, M. B. (2013). *Litteraturteori*. (3.utg). Fagbokforlaget.
- Culler, J. (2002). *Structuralist Poetics. Structuralism, Linguistics and the Study of Literature*. Routledge.
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2011). *Research Methods in Education*. Routledge.

- Cowart, D. & Wymer, T. L. (1981). *Twentieth-century American science-fiction writers*. Gale Research Company.
- Davidson, M. A. (2016a). Fiction and Religion: How Narratives About the Supernatural Inspire Religious Belief—Introducing the Thematic Issue. *Religion*, 46(4), 489-499.
- Davidson, M. A. (2016b). The Religious Affordance of Fiction: A Semiotic Approach. *Religion*, 46(4), 521-549.
- de la Cadena, M. (2010) Indigenous Cosmopolitics in the Andes: Conceptual Reflections Beyond Politics Beyond Politics as Usual. *Cultural Anthropology*, 25(2).
- de la Cadena, M. (2015) *Earth-Beings: Ecologies of Practice Across Andean Worlds*. Morgan Lectures Series-Duke University Press
- Erlich, R. D. (2006). Le Guin and god: quarreling with the one, critiquing pure reason. *Extrapolation*, 47(3), 351+.
- <https://link.gale.com/apps/doc/A158961098/AONE?u=anon~6a649d7a&sid=googleScholar&xid=0a2a3869>
- Feldt, L. (2016). Contemporary Fantasy Fiction and Representations of Religion: Playing with Reality, Myth and Magic in *His Dark Materials* and *Harry Potter*. *Religion*, 46(4), 550- 574. doi:10.1080/0048721X.2016.1212526
- Feldt, L. (2020). Religion, fantasyfilm og fantastiske væsener:: Mediering af religion i *Fantastic Beasts and Where to Find Them*. *Religionsvidenskabeligt Tidsskrift*, (70), 52–76. <https://doi.org/10.7146/rt.v0i70.120512>
- Fish, S. (1980). *Is There a Text in This Class? The Authority of Interpretive Communities*. Harvard University Press.
- Giddens, A. (1984). *The Constitution of Society*. Polity Press.
- Hagen, E. B. (2003). Hva er litteraturvitenskap?. Universitetsforlaget.
- Haraway, D. (1988). Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective. *Feminist Studies*, 14(3), 575–599.
- <https://doi.org/10.2307/3178066>
- Haraway, D. (1991). *Simians, cyborgs, and women: The reinvention of nature*. Routledge.
- Haraway, D. (2016). *Staying With the Trouble: Making Kin in the Chthulucene*. Duke University Press.
- Hogsette, D. S. (2005). The Apparent Irrelevance of Literary Studies: Can

- Theocentric Criticism and Practice Provide Solutions?. *Integrite: A Faith and Learning Journal*, 4(1), 42-53.
- Hogsette, D. S. (2011). *E-mails to a Young Seeker: Exchanges in Mere Christianity*. Wipf and Stock.
- Hogsette, D. S. (2016, 23. mai). *The Way of the Fantasist*. David Hogsette.
<https://davidhogsette.com/the-way-of-the-fantasist/>
- Hogsette, D. S. (2018). The Way of the Fantasist: Ethical Complexities in the Taoist Mythopoeic Fantasy of Ursula Le Guin's *A Wizard of Earthsea*. I J. Stratman (Red.), *Teens and the New Religious Landscape: Essays on Contemporary Young Adult Fiction* (s. 171-188). McFarland.
- Hogsette, D. S. (2019). *Writing That Makes Sense: Critical Thinking in College Composition*. (2.utg.). Wipf and Stock.
- Hogsette, D. S. (2022). *The Transcendent Vision of Mythopoeic Fantasy*. Mcfarland.
- Iser, W. (1984). The Interplay between Creation and Interpretation. *New Literary History*, 15(2), 387-395. <https://www.jstor.org/stable/46886>
- Iser, W. (2006). *How to Do Theory*. Malden, Mass.: Blackwell Publishing.
- Istoft, B. (2008). Pophekse, teenage-troldmænd og blockbuster-fans: Fantasy som postmoderne religiøsitet? *Chaos. Dansk-norsk tidsskrift for religionshistoriske studier*, (50), 63-84.
- Jauss, H. R. (1981). Litteraturhistorie som udfordring til litteraturvidenskaben. I Michel Olsen og Gunver Kelstrup (Red.), *Værk og læser. En anatologi om receptionsforskning*. (s. 56-101). Borgen.
- Johannsen, D. (2016). On Elves and Freethinkers: Criticism of Religion and the Emergence of the Literary Fantastic in Nordic Literature. *Religion*, 46(4), 591-610.
- Kroeber, T. (1961). *Ishi in Two Worlds*. Berkley Books.
- Latour, B. (2005). *Reassembling the Social: An Introduction to Actor-Network-Theory*. Oxford University Press.
- Le Guin, U. K. (1968). *A Wizard of Earthsea*. Parnassus.
- Le Guin, U. K. (1969). *The Left Hand of Darkness*. Ace Books
- Le Guin, U. K. (1974). *The Dispossessed*. Harper & Row.
- Le Guin, U. K. (1976). *The Word for World is Forrest*. Berkely Books.
- Le Guin, U. K. (1985). *Always Coming Home*. Harper and Row.
- Le Guin, U. K. (2018). *Dreams Must Explain Themselves*. Orion Publishing Co.

- Le Guin, U. K. (2000). *The Telling*. Harcourt.
- Lothe, J. Refsum, C, & Solberg, U. (2007). *Litteraturvitenskapelig leksikon*. Kunnskapsforlaget.
- MacCaffery, L. & Gregory, S. (1984). An Interview with Le Guin. *The Missouri Review*, 7(2), 64-85.
- McCutcheon, R. T. (1999). *The Insider/Outsider Problem in the Study of Religion: A reader*. Cassell.
- Neuendorf, K. A. (2017). *The Content Analysis Guidebook*. (2.utg.). Thousand Oaks.
- Nikolajeva, M. (1988). *The magic code: the use of magical patterns in fantasy for children*. Almqvist & Wiksell International.
- Nilssen, V. (2012). *Analyse i kvalitative studier. Den skrivende forskeren*. Universitetsforlaget.
- Oziewicz, M. C. (2011). Restorative Justice Scripts in Ursula K. Le Guin's Voices. *Children's Literature in Education*, 42(1), 33-43.
- Petersen, A. K. (2016). The Difference Between Religious Narratives and Fictional Literature: A Matter of Degree Only. *Religion*, 46(4), 500-520.
- Ransom, A. J. (2009). Three Genres, One Author: Recent Scholarship on Ursula K. Le Guin [Review of *One Earth, One People: The Mythopoeic Fantasy Series of Ursula K. Le Guin*, Lloyd Alexander, Madeleine L'Engle and Orson Scott Card; *Communities of the Heart: The Rhetoric of Myth in the Fiction of Ursula K. Le Guin*; *Political Theory, Science Fiction, and Utopian Literature: Ursula K. Le Guin and the Dispossessed*; *Ursula K. Le Guin: A Critical Companion*. *Critical Companions to Popular Contemporary Writers*, by M. Oziewicz, W. G. Rochelle, T. Burns, S. M. Bernardo, & G. J. Murphy]. *Science Fiction Studies*, 36(1), 144–153. <http://www.jstor.org/stable/25475214>
- Reid, S. E. (1997). *Presenting Ursula K. Le Guin*. Twayne Publishing.
- Rivera, M. (2007). *The Touch of Transcendence: A Postcolonial Theology of God*. Westminster John Knox Press.
- The Ursula K. Le Guin Literary Trust. (u.å.). *Ursula K. Le Guin*. Hentet 24. April. 2023. <https://www.ursulaklequin.com/home/>
- Thomassen, M (2006). *Vitenskap, kunnskap og praksis: Innføring i vitenskapsfilosofi for helse- og sosialfag*. Gyldendal Akademisk.
- Todorov, T. (2007). *Den fantastiske litteratur: en indføring*. Klim.
- Tymn, M. B., Zahorski, K. J. & Boyer, R. H. (1979). *Fantasy Literature: A Core*

Collection and Reference Guide. R. R. Bowker Company.

Wytenbroek, J. R. (1990). Taoism in the Fantasies of Ursula K. Le Guin. I

Contributions to the Study of Science Fiction and Fantasy. s. 173-180